Delavska enotnost

Glasilo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Ljubljana, 24. aprila 1997 ☆ številka 15 ☆ letnik 56

Tudi v Rogu mečejo stavkajoče na cesto

Stavke na tekočem traku

Analiza in ocena gibanj od leta 1992 do 1996 – delavci ne stavkajo več za vsako malenkost

stran 2 in 3

Plamenovci nočejo biti krivi za neuspeh združitve s Tovilom

stran 5

Poročilo o pogajanjih o spremembah splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo

stran 6

sindikalni ZAUPNIK

Povabila na prvomajska srečanja

Plakete ZSSS tudi letos pristale v pravih rokah

Pogovor z Miljemom Rupnikom, raziskovalcem in soavtorjem rumene knjige o usposobljenosti naših direktorjev:

Kako vedenje pretočiti v znanje

stran 11

Pogovor s profesorjem Vinkom Homrom, avtorjem fanfare v čast dela in delovnim ljudem

stran 13

Svobodni Sindikati Slovenije

DELAJMO BORIMO SE PRAZNUJMO

1. MAJ SKUPAJ

Bralcem čestitamo za 27. april – Dan upora proti okupatorju in 1. maj – Praznik dela

Svet ZSSS, sindikati dejavnosti in uredništvo

SOLIDRANOST MED SINDIKATI – KLJUČ ZA OBRAMBO DELAVSKIH PRAVIC

Prvi maj, praznik dela, praznuje vsakdo – delavec, kmet, upokojenec, pa tudi kakšen direktor je med njimi. To je praznik, ki ohranja praznični odnos do dela; do tistega dela, s katerim je povezano zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb in upanje v lepše življenje.

V prvi vrsti pa je 1. maj vendarle praznik delavk in delavcev – praznik, ki zgodovino delavskega gibanja povezuje s sedanjostjo; ki preteklost delavskih bitk za človeka vredno življenje prepleta s problemi delavstva danes.

Imeti delovno mesto, prejemati dostojno plačo, delati na delovnem mestu v delovnih razmerah, ki ne načenjajo zdravja, kjer se spoštuje človeško dostojanstvo – to so pričakovanja in zahteve delavstva ne glede na čas. To so zahteve, ki povezujejo usode delavcev na glede na tovarno ali državo, v kateri žive.

Letošnje praznovanje 1. maja pa je tudi nekaj posebnega. Ujeto je v čas, ko smo sredi pogajanj o spremembi še veljavne splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo in mnogih panožnih kolektivnih pogodb. Začela so se pogajanja o novem socialnem sporazumu. To so pogajanja o usodi pomembnih delavskih pravic. Če bomo nekatere izgubili, jih generacija zaposlenih ne bo več imela. Ne da bi sindikati branili prav vse, vsako vejico v sedanjih pogodbah; toda delavcem samo jemati v imenu večje konkurenčnosti, jim groziti, da bodo zaradi njihovih plač propadala podjetja – to je tisto, kar slovenske sindikate prav v tem mesecu postavlja pred veliko odgovornost. Razumeti probleme našega gospodarstva, dojeti probleme, povezane z globalizacijo – fenomenom Evrope in sveta, hkrati pa predvsem razumeti stiske zaposlenih in brezposelnosti - da, tudi to je 1. maj.

In kako naj sindikati odgovore na te izzive?

Z znanjem, iskanjem kompromisov, kjer so ti v korist delavcev, z več odločnosti, kjer so prizadete osnovne delavske pravice, in predvsem z več solidarnosti med sindikati, saj so in bodo le združeni in povezani močnejši in učinkovitejši.

Delavkam in delavcem, članom sindikatov, ki se združujejo v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije, vsem iskreno čestitam za naš velik praznik.

Dušan Semolič

TUDI V ROGU MEČEJO STAVKAJOČE NA CESTO

V uredništvu se je v ponedeljek oglasilo sedem Rogovih delavcev, ki so prejšnji četrtek prejeli odločbe o začasni odstranitvi z dela (suspenzu). V obrazložitvi sklepov piše, da so huje kršili delovne obveznosti. Odstranitev iz podjetja naj bi bila potrebna zaradi tega, da ne bi z grožnjami vplivali na priče, da bi pričale v njihovo korist. Krivi naj bi bili tudi zato, ker so k storitvi disciplinskih prekrškov nagovarjali sodelavce. Zaradi njihovih prekrškov naj bi bil Rog že oškodovan za 100.000 mark. Suspendirani delavci so nam povedali, da jih hočejo na ta način ustrahovati zaradi nenapovedane stavke, ki je bila prejšnji teden v dveh oddelkih in je v njej sodelovalo skoraj sto zaposlenih.

V predlogu za obravnavo na disciplinski komisiji, ta naj bi se sestala 28. aprila, torej med podaljšanimi prvomajskimi dopusti, še piše, da so vsi nevestno in nepravočasno izpolnjevali delovne in druge obveznosti. Prav tako naj bi neupravičeno izostajali z dela, povzročali zastoje v proizvodnji, kršili sklepe organov upravljanja ali poslovodenja.

Suspendirani delavci naj bi odklonili naloženo jim delo, čeprav so jih delovodje, vodja oddelka in direktor pozvali k opravljanju delovnih dolžnosti. Hkrati naj bi druge delavce nagovarjali k nezakoniti prekinitvi dela. Poseben prekršek naj bi naredili tudi v soboto, 12. aprila, ko sploh niso prišli na delo, čeprav je šlo za z delovnim koledarjem določen delovni dan. »Nedelali« (stavkali) naj bi tudi ves dan 11. aprila, , in 14. aprila do 11. ure. Zaradi njihovega nedela naj bi prišlo do zastoja v delovnem procesu; ker niso naredili okvirjev za kolesa, nista mogli delati lakirnica in montaža.

Vsi suspendirani delavci naj bi bili krivi in kaznovani na podlagi Pravilnika o disciplinski odgovornosti podjetja Rog.

Kot so nam povedali **Branko Radević, Denis Čaušević, Smajl Bajramović, Bečir Muhamedagić, Obrad Pilipović, Marko Simeunović** in **Danica Gajanović**, nobena od obtožb ne vzdrži. Ogorčeni so, ker so jih z dela odstranili dan kasneje celo z grožnjo, da bodo sicer poklicali policijo. Jezni so tudi zaradi tega, ker sklepi o njihovi odgovornosti visijo na oglasnih deskah. Zaradi tega v nekaterih službah menijo, da niso več zaposleni, enemu od suspendiranih so celo odklonili žigosanje zdravstvene izkaznice. Suspendirani pravijo, da so tiste tri dni, ki so omenjeni v suspenzih, stavkali vsi delavci v montaži in lakirnici. Prepričani so, da so bili med skoraj sto stavkajočimi izbrani zato, da bi prestrašili vse druge. **Valter Zavec**, pri katerem so najprej iskali pomoč, je način izbire krivcev za nenapovedano stavko označil za inkvizicijo.

Suspendirani dodajajo, da nobena stavkovna zahteva zadnje dolgotrajne legalne stavke v Rogu še ni uresničena. Vodje pa naj bi od njih vsak dan znova zahtevali, naj več delajo, plače pa naj bi se zmanjševale. V Rogu pripravljajo še novo točkovanje delovnih mest, ki naj bi plače delavcev še znižalo. Ob tem je v podjetju ostalo osem od devetih članov bivšega poslovodstva, na novo pa jih je prišlo še pet. In prav vsi ti naj bi bili predobro plačani.

Suspendirani delavci pravijo, da delajo za denar in da se tega ne sramujejo. Podjetje naj bi jim dolgovalo tudi povračilo stroškov prevoza na delo od oktobra lani. Za prehrano med delom naj bi jim od plače "trgalo" 2700 tolarjev.

Pritožujejo se tudi zaradi tega, ker je Rog prek zasebnikov najel 11 varilcev, ki naj bi dosegali le 70 odstotkov njihove norme, njihova plača pa naj bi bila dvakrat večja. Rogovi varilci naj bi prejemali po 40.000 tolarjev v dveh obrokih, pri drugih delodajalcih najeti varilci pa enkrat mesečno po 80.000.

Obrad Pilipović, eden od suspendiranih delavcev, je že dve leti tudi sindikalni zaupnik. Pravi, da so ga odstranili z dela, ne da bi prej zahtevali mnenje sindikata. Pri njem doma so se oglasili policisti, menda zaradi osebnih dokumentov. Ker so vedeli, da dela v Rogu, Pilipović sklepa, da bi lahko bil obisk na domu povezan tudi z dogajanji v podjetju. Prepričan je, da mu skušajo odgovorni v podjetju zamašiti usta.

O suspendiranih delavcih smo se pogovarjali tudi z **Marino Juvančič** iz pravne službe ljubljanske območne organizacije ZSSS, ki jih bo zastopala v sporu s podjetjem. Povedala nam je, da bo skušala zavarovati njihove pravice že v podjetju. Pritožila se bo tudi zoper suspenze, saj imajo z dela odstranjeni delavci pravico le do 50-odstotnih plač. Nenavadno se ji zdi tudi, da so "disciplinske" razpisali za 28. april, ko skoraj v nobenem podjetju ne delajo. Kot zatrjujejo suspendirani delavci, pa Rog sploh še nima uradnega delovnega koledarja za letošnje leto.

O suspenzih je ta ponedeljek razpravljal tudi izvršni odbor Skei v Rogu. Kot nam je povedal njegov predsednik **Stane Kušar**, sindikat suspenzov ni mogel preprečiti, direktorja so le opozorili na spoštovanje zakonitosti.

Da v Rogu pravice delavcev kršijo, lahko sklepamo tudi iz pisma, ki ga je **Valter Zavec**, sekretar območnega odbora Skei, prejšnji teden poslal Kušarju, ta pa naprej direktorju **Tomažu Gašperlinu**. Zapisal je, da je bila nelegalna ustavitev dela posledica prerazporeditve delavcev na slabše plačana dela. Sporne prerazporeditve naj bi po direktorjevih besedah, izrečenih na delavskem svetu, neustrezno in neprimerno izpeljala strokovna služba. Zavec je podprl direktorjev sanacijski načrt, po katerem naj bi zaposleni, ki ne bi bili več pripravljeni potrpeti ob nizkih plačah in večji intenzivnosti dela, lahko postali trajno presežni.

F. K.

OPOZORILO NAROČNIKOM

Prosimo vas, da preverite, ali ste že poravnali račune za prvih 11 številk Delavske enotnosti. Če jih še niste, vam prihodnji mesec našega časopisa ne bomo več pošiljali.

Zaradi povečanih stroškov stane izvod Delavske enotnosti od 1. maja dalje 170 tolarjev.

Prihodnja številka bo izšla 9. maja.

NAROČILNICA

Naročamo ..... izvod(ov) Delavske enotnosti. Časopis pošiljajte na naslov: .....

.....

.....

Plačnik teh izvodov je: .....

.....

Naročnino bomo plačevali vsake tri mesece.
Posamezna številka stane 150 tolarjev.

Za naročnika: .....

Delavska enotnost

je bila ustanovljena 20. novembra 1942 in je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije

Izdaja Svet ZSSS, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana • Za izdajatelja Rajko Lesjak, tel. 310-760 • V. d. odgovornega urednika Franček Kavčič, tel. 13-16-163 • Naročnina 13-10-033, int. 272 • Posamezna številka stane 170 tolarjev • Žiro račun 50101-678-47511 • Tisk: Dnevnik, Ljubljana, Kopitarjeva 6

STAVKE NA TEKOČEM TRAKU

Predsedstvo ZSSS je na redni tiskovni konferenci ta teden predstavilo analizo stavkovnih gibanj v minulih petih letih. Svobodni sindikati so organizirali več kot 90 odstotkov vseh stavk v naši državi. Največ jih je bilo leta 1992, kasneje pa manj, kar kaže, da se je potrpežljivost delavcev povečevala. Lanskoletna gibanja pa dopuščajo možnost novega stavkovnega vala v letošnjem letu. Kot je povedal Rajko Lesjak, so se delavci – čeprav jim delodajalci plač niso dajali na plačilni dan ali pa sploh ne – pogosto vzdržali stavk v upanju, da bodo tako ohranili svoja delovna mesta. Dušan Semolič pa je dodal, da Svobodni sindikatom ne težijo k stavkam, vendar so zaradi obnašanja delodajalcev te nujne. Ker so stavke praviloma uspešne, takšna je bila tudi jesenska splošna opozorilna stavka, se med zaposlenimi povečuje zanimanje za ZSSS.

Strokovna služba sveta ZSSS je o stavkovnem gibanju v minulih letih pripravila obsežno analizo. Tu objavljamo njen povzetek. Strokovnim ocenam stavk dodajamo tudi politične ocene Rajka Lesjaka, sekretarja ZSSS.

DELAVCI SO PRIPRAVLJENI VEDNO VEČ POTRPETI

Sindikati dejavnosti so v petih letih organizirali 648 stavk v podjetjih, zavodih in ustanovah. Največ stavk je bilo v letu 1992 (193), najmanj pa v letu 1994 (107).

Največ stavk v petletnem obdobju je organiziral Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije - 290, sledijo pa mu Sindikat tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije s 134 stavkami, Sindikat lesarstva Slovenije z 88 stavkami ter Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije s 67 stavkami. Ti štirje sindikati dejavnosti so v letih 1992 - 1996 skupaj organizirali 579 stavk ali 89,4 % vseh stavk v teh letih. Na leto je bilo poprečno 129,6 stavke.

Grafični prikaz gibanja števila stavk po letih v obdobju 1992–1996

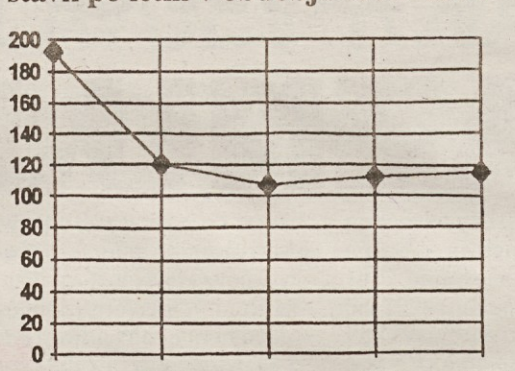

Največ delavk in delavcev je sodelovalo v stavkah leta 1992, več kot 70.000. Naslednje leto se je število stavkajočih prepolovilo in leta 1994 doseglo najnižjo raven – 20.240. Lansko leto se je število stavkajočih delavk in delavcev zopet približalo polovici števila stavkajočih v letu 1992.

V letu 1992 je stavkalo 10,94 % vseh zaposlenih v Sloveniji, od zaposlenih v gospodarstvu pa 13,54 %. Leta 1994 je stavkalo najmanj – le 3,34 % vseh zaposlenih oziroma 4,32 % zaposlenih v gospodarstvu. Leta 1996 je stavkalo 5,70 % vseh zaposlenih ali 7,63 % zaposlenih v slovenskem gospodarstvu.

V petih letih je bilo v stavkah skupaj izgubljenih 5.424.667 delovnih ur. Največ delovnih ur je bilo izgubljenih v stavkah leta 1992 – 1.513.148. V poprečju je bilo v obdobju 1992–1996 vsako leto izgubljeno čez milijon delovnih ur ali točneje 1.084.933,4 ure. Med panogami je bilo v petletnem obdobju največ delovnih ur izgubljenih v stavkah, ki jih je organiziral Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije, in sicer 3.520.738. Blizu milijon delovnih ur je bilo izgubljenih v stavkah Sindikata tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije – 824.191, na tretjem mestu pa je Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije s 458.002 v stavkah izgubljenima delovnima uramama.

Zaradi izgubljenih delovnih ur v stavkah je bilo v obdobju 1992– 1996 8,12 milijarde tolarjev izpada čistega dohodka. Na ta račun bi lahko 62.200 delavk in delavcev prejelo eno poprečno mesečno plačo oziroma bi 5.140 delavk in delavcev to plačo prejemalo celo leto. Na ta račun bi 147.600 delavk in delavcev lahko prejelo eno minimalno plačo, 12.290 delavk in delavcev pa bi to plačo prejemalo celo leto.

V obdobju 1992–1996 je bilo 66 % delovnih ur izgubljenih v stavkah Sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije, 15 % v stavkah Sindikata tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije, 8 % v stavkah Sindikata delavcev gradbenih dejavnostii Slovenije, 6 % v stavkah Sindikata lesarstva Slovenije, 2 % v stavkah Sindikata kemične, gumarske in nekovinske industrije Slovenije ter 2 % v stavkah drugih sindikatov dejavnosti.

V letu 1992 je vsak zaposleni v gospodarstvu stavkal 2,9 ure, v letu 1993 2,2 ure, v letu 1994 1,9 ure, v letu 1995 1,8 ure in lansko leto 2,5 ure.

Povprečno trajanje stavke v posameznem letu v obdobju 1992–1996

	1992	1993	1994	1995	1996
Število izgubljenih delovnih ur	1.513.148	1.103.099	898.860	814.510	1.095.050
Število stavkajočih delavk in delavcev	71.857	35.503	20.240	28.210	33.397
Poprečno trajanje stavke v urah	21,06	31,07	44,41	28,88	32,79

Število stavk po območnih organizacijah ZSSS v obdobju 1992–1996

Območna organizacija ZSSS	1992	1993	1994	1995	1996	Skupaj
Bele krajine	11	3	1	2	2	19
Celjskega	22	29	2	13	24	90
Dolenjske	7	9	14	16	4	50
Domžale	1					1
Gorenjske	5	5	4	4	7	25
Grosuplje			2	1	2	5
Koroške	13	1	2	8	18	42
Ljubljana in okolica	38	27	34	29	14	142
Notranjske in Krasa	1	4	2	2	1	10
Podravje	23	11	22	21	20	97
Pomurje	11	4	1	2	6	24
Posavje	23	2	9	5	8	47
Posočje	21	13	8	3	4	49
Ptuja	3	5	1	4	3	16
Velenje	8	2	5	1		16
Vipavska dolina	2	1		1	2	6
Zasavje	4	4			1	9
SKUPAJ:	193	120	107	112	116	648

V obdobju 1992–1996 je stavka poprečno trajala 31,64 ure. Najkrajše stavke so bile v letu 1992, ko so v poprečju trajale 21,06 ure. Poprečno najdaljše stavke pa so bile leta 1994 – 44,41 ure. Lansko leto so stavke poprečno trajale 32,79 ure, leta 1993 pa 31,07 ure.

Največ stavk v petletnem obdobju je bilo v Območni organizaciji ZSSS Ljubljana in okolica – 142. Sledita območni organizaciji Podravja s 97 stavkami in Celja z 90 stavkami. V teh treh območnih organizacijah je bila več kot polovica (329) vseh stavk v Republiki Sloveniji. Na območju organizacije ZSSS Dolenjske je bilo 50 stavk, Posočja 49 stavk in Posavja 47 stavk.

Vzroki stavk

Temeljna značilnost več kot 90 % stavk v tem obdobju je bila, da se niso pričele samo zaradi enega vzroka, ampak najmanj dveh ali več.

Zato smo jih ločili na prvi vzrok oziroma zahtevo, torej tistega, za katerega je možno ugotoviti, da je glavni vzrok, in na druge vzroke oziroma zahteve.

Skoraj v celotnem obdobju 1992–1996 je bil prvi vzrok za stavko neizplačilo plač za en mesec nazaj. Izjema je leto 1995, ko je na prvem mestu neizplačilo plač za dva meseca nazaj. Opazno je tudi povečanje števila neizplačil plač za tri mesece nazaj v letih 1995 in 1996. Neizplačilo plač za nazaj je bilo v 57,72 % primerov prvi vzrok za stavko. Neizplačilo plač na plačilni dan je bilo v 75 primerih prvi vzrok za stavko. Za 53 stavk so bile vzrok nizke plače, 32 stavk je bilo organiziranih zaradi neizplačila regresa za letni dopust, v 22 stavkah pa so delavci zahtevali odstop direktorja oziroma vodstva podjetja ali ustanove. Med prvimi vzroki stavk so tudi: neizpolnitev stavkovnih zahtev prejšnje stavke, solidarnostna stavka z delavci druge gospodarske družbe, neprimerno postopanje policije s šoferji cistern, neizplačilo nadomestil, neizplačilo dolga kooperantom in nestimuliranje povečanega obsega dela.

Med drugimi vzroki oziroma zahtevami je na prvem mestu neizplačilo regresa za letni dopust (38,08 %), na drugem zahteva za odstop direktorja ali vodstva podjetja/ustanove (22,52 %), na tretjem pa neizplačilo nadomestil za prehrano in prevoz (13,91 %). Ti trije vzroki zajemajo 74,51 % vseh drugih vzrokov za stavke v obdobju 1992–1996.

Če upoštevamo prvi in drugi vzrok, vidimo, da so v letih 1992 in 1993 stavkali zlasti zaradi kasnitve plač za en mesec, v letih 1994–1996 pa je na prvem mestu neizplačilo regresa za letni dopust.

V letih 1995 in 1996 se je med šest najpogostejših vzrokov uvrstilo tudi neizplačilo nadomestil za prehrano in prevoz. Ker med najpogostejšimi vzroki v letu 1996 ni več zahteve za povišanje plač, domnevamo, da so si delavke in delavci v zadnjih dveh letih z zahtevami za izplačilo regresa za letni dopust in izplačilo nadomestil za prehrano in prevoz skušali nekoliko zvišati prejemke. To domnevo dokazuje tudi dejstvo, da so se zahteve za izplačilo regresa za letni dopust pojavljale tudi od septembra do decembra in da torej regres za mnoge delavke in delavce ni več namenjen za preživljanje letnega dopusta.

Nepravočasno izplačilo plač (na plačilni dan) je kot vzrok za stavko v letu 1992 na 3. mestu, v letu 1993 na 4. mestu, leta 1994 pa spet na 3. mestu, v letih 1995 in 1996 pa se ta vzrok sploh ni uvrstil na lestvico. Če to povežemo z dejstvom, da v letih 1995–1996 zasedajo visoko mesto na lestvici vzrokov neizplačilo plač za mesec, dva ali tri mesece nazaj, potem lahko domnevamo, da so bili delavke in delavci v zadnjih letih pripravljeni potrpeti in počakati na izplačilo plač tudi dalj časa. Če jim na izplačilni dan delodajalci niso izplačali plač, niso takoj stavkali.

Med podjetji, kjer delavkam ind delavcem več kot tri mesece niso izplačali plač, naj omenimo MIN d.o.o. (Maribor) - 6 mesecev, Turi-In (Ljutomer) - 5 mesecev, Tergus (Črnomelj) - 5 mesecev, Tovarna odej Škofja vas - 4 mesece, Finalco Poljčane - 4 mesece in EMI Poljčane - 4 mesece, v podjetjih Intex Jesenice in Arba Ptuj pa 3 leta niso izplačali regresa za letni dopust.

Najdaljša stavka je bila leta 1995 v Šipadu Commercu v Ljubljani (Sindikat delavcev trgovine Slovenije), ki je trajala 112 dni. Druga najdaljša stavka je bila v podjetju Timberia v Mariboru (Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije), ki je leta 1996 trajala 86 dni, po nekaterih informacijah pa so delavci tega podjetja stavkali tudi še januarja 1997. Tretja najdaljša stavka je bila prav tako lani v podjetju Arba d.o.o. (Sindikat delavcev v obrti Slovenije) na Ptuju, trajala je 72 dni.

V preglednici šestih najdaljših stavk v obdobju 1992–1996 so vsako leto, razen leta 1995, več kot polovico stavk organizirali v Sindikatu kovinske in elektroindustrije Slovenije, leta 1994 je vseh šest najdaljših stavk organiziral ta sindikat. Leta 1995 pa je polovico najdaljših stavk organiziral Sindikat tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije.

Najdaljše neprekinjene stavke

Ime podjetja	Sindikat dejavnosti	Območna organizac.	Štev. dni
Timberia	Sind. kovin. in elektr. industr. Slov.	Podravje	86
Arba d.o.o.	Sindikat delavcev obrti Slovenije	Ptuj	72
Zlatarna Celje	Sind. kovin. in elektr. industr. Slov.	Celje	58
Livarna Vezir	Sind. kovin. in elektr. industr. Slov.	Celje	45
Silex Blanca	Sindikat lesarstva Slovenije	Posavje	45
MIN d.o.o.	Sind. kovin. in elektr. industr. Slov.	Podravje	42
Metalna TGS Senovo	Sind. kovin. in elektr. industr. Slov.	Posavje	35
GOP Ajdovščina	Sind. delav. gradbenih dejav. Slov.	Vipavska dolina	34
Gostin. pod. TUR	Sindikat gostinstva in turizma Slov.	Ljubljana in okolica	30
Koplas Mizarstvo	Sindikat lesarstva Slovenije	Celje	30
Dekor Kovinarstvo	Sind. kovin. in elektr. industr. Slov.	Pomurje	28

ČE NE GRE ZLEPA – PA ZGRDA

Ocene Rajka Lesjaka

Naše stavke še niso prava demonstracija moči delavstva in sindikatov. Ugotavljamo pa, da so imeli stavkajoči praviloma prav in da so zato uspeli v veliko primerih. Svobodni sindikati Slovenije smo v minulih šestih letih organizirali 90 % vseh stavk v Sloveniji.

V veliki večini teh stavk ni šlo za izsiljevanje nečesa, kar bi preseglo raven delavskih pravic, ki so zapisane v zakonih, socialnem sporazumu in kolektivnih pogodbah. Pri stavkah je šlo za povsem razumne zahteve delavcev, za to, kar jim pripada in kar so s svojim delom zaslužili. Šlo je za zaslužene plače in regres. To, kar je v drugih deželah povsem logično, da delavec za opravljeno delo dobi plačilo-plačo, je pri nas eden od glavnih vzrokov za stavke. Tudi temu lahko rečemo: narobe svet.

Stavke so bile tam, kjer je delavcem prekipelo, kjer so se naveličali obljub, od katerih se ne da živeti. Vse stavkovne zahteve kažejo na veliko potrpežljivost delavcev in velik strah za delovno mesto in socialno varnost. Štrajki so gotovo udarili vse, najbolj pa podjetja sama.

Lahko bi rekli: če ne gre zlepa, gre pa zgrda.

In vsi ti stavkovni dogodki in stavkovne sindikalne izkušnje nas poučujejo, da je razmišljanje, da se lahko vse doseže samo na lep način, le preveč naivno in napačno.

Tudi to, kar je dogovorjeno in sklenjeno, si je včasih potrebno priboriti s pritiskom. Delavcem očitno ni nič vnaprej dano, še manj pa jim je podarjeno.

Če dobri argumenti ne pomagajo, je povsem jasno, da moramo sindikati uporabiti moč, pritisk in številno članstvo, seveda v mejah zakonitosti. Vse te stavke in še posebej dve splošni stavki, nam to misel in spoznanje samo potrjujeta.

Ko delavec izgubi podjetje, delovno mesto, je tudi za stavko že prepozno. Veliko ceneje je, da država - vlada in delodajalci - kupijo socialni mir tako, da se s sindikati sporazumejo, kot da se sprožijo socialni nemiri, ki državo precej več stanejo, tako materialno kot politično.

POSEBNE ZNAČILNOSTI STAVK V LETU 1996

V letu 1996 so stavkovni odbori Svobodnih sindikatov Slovenije organizirali 116 stavk, v katerih je sodelovalo 33.397 delavk in delavcev oziroma 5,7 % vseh zaposlenih v Republiki Sloveniji ali 7,6 % zaposlenih v gospodarstvu.

V Sloveniji je vsak zaposleni v gospodarstvu v lanskem letu stavkal 2,5 ure ali 501 delave ni delal celo leto. Stavka je povprečno trajala 32,79 ure.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije je 24. oktobra 1996 zaradi delodajalske enostranske odpovedi Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo ter panožnih kolektivnih pogodb, organizirala dveurno splošno opozorilno stavko, v kateri je sodelovalo okoli 210.000 članic in članov ZSSS iz 3.718 gospodarskih podjetij in družb. Če prištejemo izgubljene delovne ure med to opozorilno stavko, teh pa je bilo 420.000, smo torej lani izgubili skupaj 1.515.050 delovnih ur.

Zaradi stavk je bilo 2,24 milijarde tolarjev izpada čistega dohodka. Na ta račun bi 17.152 delavk in delavcev prejelo eno poprečno mesečno plačo, 1.424 delavk in delavcev bi to plačo prejemalo celo leto.

Če štejemo še udeležbo v splošni opozorilni stavki, je v Sloveniji lansko leto vsak zaposleni v gospodarstvu stavkal povprečno po 3,46 ure. To pomeni, da 694 delavk in delavcev ni delalo celo leto. Stavka je trajala povprečno 6,22 ure.

Skoraj 80 % stavk v lanskem letu je bilo le v treh panogah, ki jih pokrivajo: Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije, Sindikat tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije ter Sindikat lesarstva Slovenije, torej v sindikatih, katerih predstavniki so vladne institucije nenehno opozarjali na težak položaj v teh delovno intenzivnih panogah.

V stavkah, ki jih je organiziral Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije, je sodelovalo 12.276 delavk in delavcev oziroma 36,76 % vseh, ki so stavkali v letu 1996. Večje število stavkajočih je bilo še v Sindikatu kemične, gumarske in nekovinske industrije Slovenije - 9.000 ali 26,95 % in Sindikatu tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije - 8.405 ali 25,17 %. V teh treh sindikatih dejavnosti je v lanskem letu stavkalo skoraj 90 % vseh stavkajočih delavk in delavcev ali 88,88 %.

Skupaj je bilo v lanskem letu zaradi stavk izgubljenih 1.095.050 delovnih ur. Največ jih je bilo izgubljenih v stavkah sindikata kovinske in elektroindustrije – 693.307 ur ali 63,31 % vseh izgubljenih delovnih ur. Stavke, ki so jih organizirali Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije, Sindikat tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije in Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije, so povzročile 92,66 % izgubljenih delovnih ur.

Največ stavk (24) je bilo lani na območju Celja, kjer je v stavkah sodelovalo tudi največ delavk in delavcev – 12.351. Več kot 15 stavk beležita tudi območji Podravja (20) in Koroške (18), le malo manj pa je bilo stavk v Ljubljani in okolici (14). V teh štirih območjih je bilo lani več kot 66 % vseh stavk.

Če v teh štirih območjih podrobneje pogledamo, kateri sindikati dejavnosti so organizirali največ stavk, potem dobimo naslednjo sliko:

- na območju Celja sta največ stavk organizirala Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije (10) ter Sindikat kemične, gumarske in nekovinske industrije Slovenije (6);
- na območju Podravja sta največ stavk organizirala Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije (12) ter Sindikat tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije (7);
- na območju Koroške sta največ stavk organizirala Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije (6) in Sindikat lesarstva Slovenije (5);
- na območju Ljubljane in okolice je največ stavk organiziral Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije (12).

Skoraj vse lanske stavke se niso pričele samo zaradi enega vzroka ali stavkovne zahteve, ampak zaradi vsaj dveh. Zato smo stavkovne zahteve razdelili na glavni vzrok oziroma zahtevo in na druge vzroke ali zahteve.

Najpogostejši prvi vzrok so bile neizplačane plače za en mesec nazaj (37,93 %). Na drugem mestu so neizplačane plače za dva meseca nazaj (20,70 %) in na tretjem za tri mesece nazaj (12,07 %). Neizplačilo plač za nazaj je najpogostejši prvi vzrok, saj je bilo kar 72,42 % stavk v lanskem letu zaradi tega. Sledijo neizplačilo regresa za letni dopust - 6,91 % in neizplačilo plač na izplačilni dan ter neizplačilo plač po kolektivni pogodbi – oboje po 5,17 %, in nižje plače kot prejšnji mesec – 4,31 %. Zahteve za povišanje plač so šele na 8. mestu.

Najpogostejši drugi vzrok je bil neizplačilo regresa za letni dopust, ki predstavlja več kot polovico (56,41 %) vseh drugih vzrokov. V enem primeru so delavci zahtevali izplačilo regresa za letni dopust, ki ga niso dobili že tri leta! Na drugem mestu je neizplačilo nadomestil za prehrano in prevoz, na tretjem pa zahteva za odstop direktorja oziroma vodstva podjetja. Kar v sedmih primerih pa so delavke in delavci sami zahtevali uvedbo stečajnega postopka v podjetju. To je bilo v primerih, ko že več mesecev niso prejeli plač in so v stečajnem postopku videli edino rešitev, da se prijavijo na zavod za zaposlovanje in prejemajo nadomestilo za čas brezposelnosti.

Pripravil Franček Kavčič

Število stavk po sindikatih dejavnosti v letu 1996

Sindikat dejavnosti	Število stavk	Delež v %
Sindikat kovinske in elektro industrije Slovenije	49	42,24
Sindikat tekstilne in usnjarsko-predelovalne ind. Slov.	29	25,00
Sindikat lesarstva Slovenije	14	12,07
Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije	8	6,90
Sindikat kemične, gumarske in nekovinske ind. Slov.	6	5,17
Sindikat gostinstva in turizma Slovenije	3	2,59
Sindikat kmetijstva in živilske industrije Slovenije	3	2,59
Sindikat obrtnih delavcev Slovenije	2	1,72
Drugo (papirna in informativna dejavnost)	1	0,86
Sindikat delavcev prometa in zvez Slovenije	1	0,86
Skupaj:	116	100,00

Nekatere najdaljše neprekinjene stavke v Republiki Sloveniji v obdobju 1992–1996

1992			1993			1994			1995			1996		
Podjetje, ustanova	Sindikat dejavnosti	Štev. dni	Podjetje, ustanova	Sindikat dejavnosti	Štev. dni	Podjetje, ustanova	Sindikat dejavnosti	Štev. dni	Podjetje, ustanova	Sindikat dejavnosti	Štev. dni	Podjetje, ustanova	Sindikat dejavnosti	Štev. dni
Kovinsko Ajdovščina	kov. in elektro ind.	31	Železarna Štore	kov. in elektro ind.	19	SOP Novoline Krško	kov. in elektro ind.	51	ŠIPAD Commerce	trgovine	112	Timberia Maribor	kov. in elektro ind.	86
Adria Caravan Novo mesto	kov. in elektro ind.	24	Keramična industrija Liboje	kemične, gumarske in nekov. ind.	18	Avtomontaža AM-BUS Ljubljana	kov. in elektro ind.	42	Novoteks Konfekcija Novo mesto	tekstilne in usnj. pred. ind.	45	Arba d.o.o. Ptuj	obrti	72
Kovinarska-Ekologija, Krško	kov. in elektro ind.	23	Železarna Štore - Livarna	kov. in elektro ind.	15	Vozila Gorica, Vzdržev. in servis	kov. in elektro ind.	37	Finalco Poljčane	kov. in elektro ind.	32	Zlatarna Celje	kov. in elektro ind.	58
TPO Batuje	kov. in elektro ind.	14	Belt Črnomelj	kov. in elektro ind.	15	Kovind Unec	kov. in elektro ind.	30	KEKO Žužemberk	kov. in elektro ind.	30	Livarna Vezir, Celje	kov. in elektro ind.	45
MA & CO Ljutomer	lesarstva	14	ZLIT Tržič	lesarstva	15	TAM Gospodarska vozila	kov. in elektro ind.	25	Tovarna volnenih odej Škofja vas	tekstilne in usnj. pred. ind.	29	Silex Blanca Sevnica	lesarstva	45
Gradb. pod. Univerzale	gradbeništva	14	Metalna TIO Maribor	kov. in elektro ind.	13	EMI Poljčane	kov. in elektro ind.	22	Novost, Elitna konf. Črnomelj	tekstilne in usnj. pred. ind.	27	MIN.d.o.o. Maribor	kov. in elektro ind.	45
Poprečje		20	Poprečje		15,84	Poprečje		34,50	Poprečje		45,84	Poprečje		58,50

Menedžerji in sindikati o soupravljanju za okroglo mizo

KAKO SKUPAJ POVEČATI UČINKOVITOST PODJETIJ

Pred dnevi je Klub Socius, družba za svetovanje, inženiring in založništvo, pripravila novo srečanje članov društva (menedžerjev) z uglednimi gosti iz gospodarstva, politike ali znanosti. Tema tokratne okrogle mize je bilo sodelovanje delavcev v upravljanju podjetij. Gosta sta bila Dušan Semolič in Gregor Miklič, na nasprotni strani "okrogle mize" pa sta sedela glavni direktor Sociusa Leonardo F. Peklar in direktor podjetja Gorenje servis, Todor Dmitrovič. Žal je bilo članov Sociusa malo, saj so imeli direktorji tisto popoldne važnejše opravke ali pa jih morda ta tema ne zanima preveč (čeprav bi o tem vsaj malo smeli dvomiti).

Načeloma naj bi bila takšna srečanja "nasprotnikov" vedno dobrodošla, saj naj bi pomagala razčistiti odprta vprašanja in poiskati boljše rešitve. Vendar se v debatah o soupravljanju delavcev doslej praviloma kaj takega še ni zgodilo in tudi tokrat je bila okrogla miza ovalna. Ključna stališča o posameznih rešitvah so pri menedžerjih in sindikatih še vedno različna. Najbolj zaskrbljujoče na tem srečanju pa je bilo, da nismo zasledili veliko volje, da bi prišli do boljših rešitev, kot jih ima veljavni zakon o sodelovanju delavcev v upravljanju podjetij. Ne da bi "navijali za svoje", moramo ugotoviti, da je bila zlasti menedžerska polovica okrogle mize trmoglavo prepričana, da je:

– sodelovanje delavcev v upravljanju podjetij kapitalizem s samoupravljanjem;

– soupravljanje v podjetju dražje od nekdanjega samoupravljanja;

– da zakon o soupravljanju zrcali čas, v katerem je nastajal, to je čas prelamljanja s starim sistemom; takrat je obstajal, da bi delavci ostali mezdni delavci, zato jih je treba zaščititi, toda zakon se uvaja v povsem drugačnih razmerah, delavci niso mezdni delavci, ampak lastniki podjetij in jih zato ni treba zaščititi s takim zakonom;

– da bo direktorjem gledalo pod prste preveč ljudi;

– da za sindikat ni mesta v podjetjih, ker bi svoje predstavnike lahko umestil celo v nadzorni svet, s tem pa bi v podjetju nastali problemi;

– da zaposleni ne morejo izbrati zunanjih predstavnikov v nadzorne svete; mnogo dokumentov, ki jih ta obravnava, je zaupne narave;

– da je zakon o soupravljanju piramida, ki krepi moč in vpliv sindikata v podjetju;

– da je delavski direktor morda najbolj sporna zamisel zakona; če je delavski direktor iz vrst sindikata, bo krepil predvsem vpliv te organizacije.

In tako naprej. Ta stališča menedžerjev so vseskozi nespremenjena, razen morda v podrobnostih, in o tem smo že tolikokrat objavljali nasprotne argumente, da jih zdaj ne bomo. Miklič in Semolič sta jih na okrogli mizi pač morala, s približno enakim uspehom, kot so ga sindikati pri tem prizadevanju imeli doslej. Verjetno drži, da je proces privatizacije predvsem boj za oblast v podjetjih. O bistvenem skupnem interesu, čimvečji učinkovitosti podjetij (kar je Semolič lepo pojasnil), pa bo čas za pogovor morda kdaj prihodnjič.

Kljub slabemu vtisu s srečanja pa je treba menedžerje vendarle pohvaliti, ker so povabili predstavnike sindikatov in jim omogočili razložiti svoje poglede na to, kako s soupravljanjem podjetja narediti bolj učinkovita. Takih priložnosti si sindikati lahko le želijo.

M. S.

Direktor Darjan Božič in predsednik sindikata SNG Opere in baleta Ljubljana Andrej Debevec sta v torek, 22. aprila, svečano podpisala kolektivno pogodbo. Dolgotrajna pogajanja, v katerih sta se z izjemno upornostjo in zavzetostjo odlikovali obe pogajalski strani, so tako dala pomemben rezultat - osnovo za trajno ureditev razmer, ki v preteklosti v operi pogosto niso bile dobre.

Podpis, ki smo mu bili priče, dokazuje dozorelost sindikata kulture v zavodu in neizpodbitno dejstvo, da je SNG Opera in balet dobila vodstvo, ki ve, kaj hoče.

Doro Hvalica

Piše: mag. Aleksej Cvetko

Prenehanje delovnega razmerja trajno presežnih delavcev (2)

Zakon pravi, da delavcu, ki mu ni mogoče trajno zagotoviti dela v organizaciji oziroma pri delodajalcu, delovno razmerje preneha po poteku šestih mesecev po dokončnosti sklepa o prenehanju delovnega razmerja. Po tej določbi je datum prenehanja delovnega razmerja odvisen od dokončnosti sklepa o prenehanju delovnega razmerja.

Dokončnost odločitve

Zakon določa, da se v postopku odločanja varstva pravic delavcev v organizacijah oziroma pri delodajalcih za določanje rokov, načina vročanja in podobno smiselno uporabijo določbe, ki veljajo za postopek pred sodišči, ki so pristojna za spore iz delovnih razmerij. Zato je treba uporabljati določbe zakona o delovnih in socialnih sodiščih in zakona o pravdnem postopku. Ta dva sama sicer instituta dokončnosti ne poznata, ga pa vsebujejo določbe predpisov o delovnih razmerjih in tudi zakoni, ki veljajo za obravnavo primerov socialne varnosti. Le-ti se namreč vodijo po določbah zalona o splošnem upravnem postopku, katerega značilnost so dokončne odločitve. O dokončni odločitvi govorimo takrat, ko zoper njo ni več ugovora ali pritožbe v tekočem postopku, je pa predvideno še posebno sodno varstvo. Taki pa so tudi spori pri odločanju o varstvu pravic delavcev v organizacijah oziroma pri delodajalcih.

Dokončna in tudi izvršljiva postane odločitev (sklep), ki je pravilno vročena, po poteku roka, v katerem je možno vložiti pritožbo (ugovor), pa ta ni bila vložena, oziroma ko se vroči odločba, s katero je bila pritožba (ugovor) zavrnjena ali zavržena. To je tudi dan, od katerega teče šestmesečni rok, po poteku katerega presežnemu delavcu preneha delovno razmerje.

Prednostna pravica

Če organizacija oziroma delodajalec v roku enega leta zaposluje nove delavce, ima delavec, ki mu je prenehalo delovno razmerje kot trajno presežnemu delavcu, seveda samo pod enakimi pogoji, prednostno pravico pri sklenitvi delovnega razmerja. To naj bi bila ena od pravic delavcev, ki jim je delovno razmerje prenehalo. Zakon jo uveljavlja zaradi njihove zaščite, vendar se v praksi ne izvaja oziroma se izvaja samo izjemno.

Odškodnina

Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo ima določbo, da je organizacija oziroma delodajalec dolžan izplačati v primeru nezakonitega prenehanja najmanj šest povprečnih mesečnih plač delavca v zadnjih treh mesecih. Določba je uporabljiva tudi v primerih nezakonitega prenehanja delovnega razmerja zaradi ugotovitve trajnih presežkov delavcev, čeprav je njena pravna narava nejasna.

Če bi šlo res za odškodnino, bi institut morali obravnavati kot obligacijsko razmerje. Vendar bi bila v tem primeru določba z namenom, zaradi katerega je bila vnešena v splošno kolektivno pogodbo, uporabljiva samo, če bi šlo za krajše odsotnosti z dela. V primerih daljše odsotnosti, ko bi bila organizacija oziroma delodajalec dolžna povrniti delavcu izgubo pri zaslužku, za več kot šest mesecev, bi bilo to povračilo lahko sestavni del odškodninskega zahtevka, opredeljenega kot pogodbena kazen.

Odškodnino, kot je bila mišljena, bi morali zato obravnavati ne kot institut obligacij, ampak kot poseben institut delovnega prava in zato že v ustreznem predpisu (zakon, kolektivna pogodba) izrecno določiti, da mora organizacija oziroma delodajalec delavcu plačati odškodnino v višini, za katero bi se pač dogovorili; poleg dejanske materialne škode, ki jo je delavec utrpel pri plači in drugih prejemkih, zaradi nezakonitega prenehanja delovnega razmerja.

Spori v zvezi z reševanjem presežkov delavcev

Pri reševanju sporov v zvezi z reševanjem trajnih presežkov delavcev prihaja do številnih nepravilnosti. Če ne omenjamo stečajev organizacij, ki dostikrat pomenijo samo način prenehanja delovnega razmerja za večje število delavcev brez polletnega časovnega odloga s plačilom nadomestila in brez izplačila odpravnine, se spori najpogosteje pojavijo:

-zaradi odpovedi delovnega razmerja delavcu, ki mu ni mogoče zagotoviti dela v organizaciji ali pri delodajalcu brez pravilno sprejetega programa razreševanja presežkov delavcev;

-zaradi nepravilno uporabljenih kriterijev, ki jih je potrebno uporabiti pri določitvi delavcev, katerih delo postane trajno nepotrebno;

-zaradi kršitev oziroma neupoštevanja zakonskih določb o delavcih, ki jim delovno razmerje kljub temu, da je njihovo delo postalo trajno nepotrebno, ne preneha;

-zaradi neizplačila ali nepravilnega izračuna odpravnine;

-zaradi kršenja določb o kategorijah delavcev, ki jim delovno razmerje kot trajno presežnim lahko preneha samo z njihovim soglasjem;

-zaradi problemov, ki se pojavijo v zvezi z izplačevanjem nadomestil in zaradi priznanja raznih pravic, ki sicer delavcem pripadajo iz naslova delovnega razmerja;

-zaradi različnih napak v samih postopkih pri ugotavljanju nujnih operativnih razlogov in delavcev, katerih delo postane zaradi njih trajno nepotrebno.

Kako so pristojna sodišča odločala v posameznih primerih bo prikazano v nadaljevanju. Pri tem seveda ne bodo mogla biti zajeta vsa področja in vsi problemi, o katerih so sodišča že odločala, ampak samo nekateri najbolj tipični primeri.

ODMEVI

Popravek!

V javni podpori stavkajočim delavkam in delavcem Tovarne rezalnega orodja Prevalje, ki smo jo razposlali sredstvom javnega obveščanja v četrtek, 16. aprila 1997, smo pomotoma napisali, da je lastnik tovarne Sklad za razvoj RS. Podjetje je privatizirano in Sklad za razvoj RS ni lastnik tega podjetja.

Za napako se opravičujemo. Problemi delavk in delavcev Tovarne rezalnega orodja Prevalje in njihova socialna agonija pa kljub temu ostajajo nespremenjeni.

Skladu za razvoj, ki je zaradi naše napake zelo hitro protestiral, pa priporočamo, da naj enako hitro ukrepa tudi takrat, ko bo šlo za hude materialne in socialne probleme delavk in delavcev v tistih podjetjih, katerih lastnik je.

Pavle Vrhovec,
vodja službe za informiranje sveta ZSSS

Posočje ima premalo delovnih aktivistov

V zvezi z intervjujem kolege Ivana Kodermaca-Furlana, ki je bil objavljen v Delavcski enotnosti prejšnji teden, želita CGIL in INCA pojasniti tole – tudi zato, da bi popravila nekatere netočne podatke v intervjuju:

- Uradi INCA v Sloveniji so legalno priznani z javnim aktom slovenske oblasti. Te urade upravlja slovensko-italijansko združenje, katerega člani so, poleg INCA in CGIL, tudi Konfederacija '90 in ZSSS. Gospod Kodermac je predstavnik ZSSS v predsedstvu tega združenja, ki se ukvarja z organizacijskimi, upravnimi in finančnimi aspekti. CIGL in INCA nista podpisala nobenega drugega dogovora s posameznimi organizacijami.

- CGIL in INC sta vedno bili in staše vedno na razpolago za obravnavo morebitnih predlogov in problemov, ki zadevajo izboljšanje uslug v korist delavcem in upokojencem, seveda v mejah njihove pristojnosti. Te usluge nudita popolnoma brezplačno.

CGIL in INCA želita, da bodo te izjave pripomogle k razjasnitvi morebitnih nesporazumov. CGIL in INCA si bosta v sodelovanju z ZSSS in KS '90, kot vedno, prizadevala, da bi se sodelovanje, ki je bilo vedno zgledno in usmerjeno k solidarnim rešitvam kateregakoli problema, še izboljšalo in povečalo.

Zahvaljujemo se Vam za gostoljubnost in Vam pošiljamo bratski pozdrav.

Pietro Lettig,
deželni koordinator INCA-CGIL
Roberto Treu,
za Mednarodni deželni odsek CGIL-FJK

Seja ekonomsko-socialnega sveta

Višina regresa bo objavljena v Uradnem listu

Ekonomsko-socialni svet je na današnji seji sklenil, da bo sklep o višini regresa za letni dopust, sprejet 21. marca, objavil še v Uradnem listu. Višina regresa iz lanskoletnega sporazuma, to je 102.000 ali povprečna plača v gospodarstvu v preteklih treh mesecih, naj bi veljala do določitve nove višine, torej do sklenitve novega socialnega sporazuma.

Počitniške objekte na Hrvaškem bomo lahko uporabljali tudi letos

Ekonomsko-socialni svet je vladi RS priporočil, naj podjetjem in sindikatom pomaga pri urejanju možnosti uporabe počitniških zmogljivosti na sosednjem Hrvaškem. Predstavnica ministrstva za zunanje zadeve je obljubila, da bodo tudi za letošnjo turistično sezono pridobili dovoljenje za začasno uporabo objektov. Podpis že pripravljene pogodbe, ki bi to vprašanje dokončno uredila, pa je povezan s podpisom pogodbe o vseh premoženjskih vprašanjih med obema državama. Ministrstvo bo pomagalo vsakemu podjetju, ki bo imelo težave. Vsem, ki razmišljajo o prodaji objektov, pa to odsvetujejo, saj bi zanje zdaj ne dobili skoraj ničesar.

F. K.

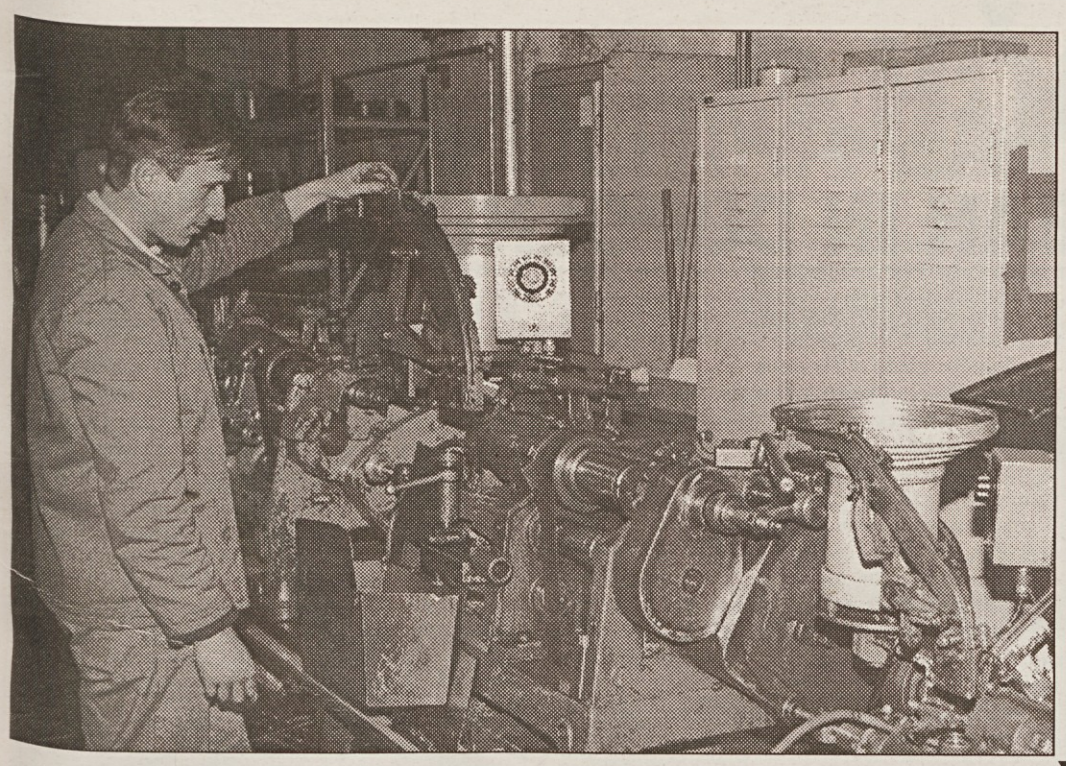

V Kropi imajo skoraj enake stroje kot v Tovilu, torej ni res, da s stroji iz Ljubljane ne bi znali delati, pravita Gašperšič in Praprotnik.

PLAMENOVCI NOČEJI BITI KRIVI ZA NEUSPEH ZDRUŽITVE S TOVILOM

Zaradi članka Delavci Tovila vsaj začasno preprečili preselitev v Kropo, ki ga je naš časopis objavil pred 14 dnevi, je izvršni odbor Skei v Plamenu menil, da je treba javnost seznaniti tudi z njihovo platjo medalje. Kot sta nam povedala predsednik Skei v tem podjetju Bojan Gašperšič in zaupnik tega sindikata Janez Praprotnik, ne držijo ocene, po katerih bi zaposleni v Plamenu ustvarjali vzdušje proti združitvi s Tovilom. Od lastnikov podjetja zahtevajo le pomoč pri sanaciji. Ta se namreč odmika, ker upravljalci Slovenskih železarn, kamor Plamen spada, nočeja dati denarja, ki so ga že večkrat obljubili.

Gašperšič in Praprotnik sta za začetek povedala, da je uprava Slovenskih železarn zahtevala, naj se Skei opredeli do najnovejšega sanacijskega programa Plamena. Ta je nujno potreben zaradi izgube 5,7 milijona mark. Če Plamen ne bo dobil svežega denarja, bo že v začetku maja obstal. Predstavnik uprave Vinko Pogačnik jim je ob tem očital, da v Kropi ustvarjajo vzdušje proti združitvi s Tovilom. Ta očitek zavračata in dodajata, da zahtevajo le sanacijo. Negativno vzdušje pa ustvarjajo tovilovci. Zahtevajo torej že obljubljena dva milijona mark, ki bi morala dospeti v Kropo iz že plačanega avansa za Tovilove nepremičnine. Po tem sanacijskem programu naj bi bilo v Kropi 43 presežnih delavcev.

Osnovni koncept sanacije Plamena (racionalizacije vijakarskega programa) in združevanje s Tovilom sta za izvršni odbor Skei, zasedal je 21. aprila, sprejemljiva. Hkrati pa je ta sindikat postavil upravi Slovenskih železarn več vprašanj. Zanima jih zlasti, ali je zaradi zamude sanacija sploh še izvedljiva. O njej naj bi dvomil tudi njihov direktor. Spremembe plačnega sistema bi po njihovem mnenju lahko uredili v novi koncernski kolektivni pogodbi. Predlagajo tudi revizijo poslovanja Plamena. Očitkom o nepripravljenosti za odrekanje pri plačah ugovarjajo, češ da so že leta 1991 prejemali zmanjšane plače. Zanje imajo tudi zadolžnice. Tudi lani in letos naj bi bile plače zmanjšane za 10 do 20 odstotkov.

Izvršni odbor je še poudaril, da je »amortizer« med vodstvom in nezadovoljnimi delavci. Že naslednji dan jim je direktor odgovoril na vprašanja in predloge. O tem sta to sredo zjutraj na skupni seji razpravljala izvršni odbor Skei in svet delavcev. V sredo dopoldne je bil še pogovor na upravi Slovenskih železarn, na katerem je sodeloval tudi minister Dragonja. V času oddajanja besedila v tiskarno rezultatov teh pogovorov še ne vemo.

Gašperšič in Praprotnik sta še povedala, da želi njihov direktor **Marjan Korinšek**, ki je uspel sanirati Tovil, tudi v Kropi uporabiti enake metode. Sanacija naj bi temeljila zlasti na zmanjšanih plačah, na kar pa Skei ne more pristati. Če bi Korinšek s svojimi namerami uspel, bi bili na slabšem zlasti strokovno usposobljeni delavci iz tretjega do petega plačilnega razreda – v teh dveh pa je tudi največ Kroparjev.

Bojan Gašperšič: Sanacijo vijakarskega programa bomo podprli že zato, da ne bodo nas krivili za neuspeh.

Program lesnih vijakov, ki so ga v Kropo premestili iz leške Verige, uspešno izvajajo. V njem dela skoraj vseh 45 delavcev, ki so jih lani poleti premestili. Prav zato Kroparji nimajo nič proti delavcem Tovila – tudi če bi prišli na delo v Kropo.

Bojan Gašperšič je še omenil, da se je v Plamenu v zadnjih letih zamenjalo kar šest direktorjev. Najslabši je bil **Sašo Jevšnik**, s katerim se sploh ni bilo mogoče pogovarjati. Prav ta je najbolj zaslužen za Plamenove rdeče številke.

Gašperšič in Praprotnik opozarjata, da je za sedanji slab položaj v Kropi odgovoren zlasti lastnik (država), ki naj bi ga finančnik Janez Pušavec že v začetku lanskega leta opozoril na nedonosno poslovanje. Namesto da bi lastnik takrat ukrepal, pa je finančnika odslovil.

Za rdeče številke ni odgovoren le Jevšnik, ki sedaj vodi Verigo. Marsikaj so zakrivili že prejšnji šefi. »Boldmakerja«, za katerega so pred petimi leti plačali dva milijona mark, sploh nikoli niso pognali. Stoji tudi »spomenik«, stroj za toplotno obdelavo (kalitev) vijakov, za katerega so lani plačali 400.000 mark.

Skei zahteva zlasti, naj v Kropo čimprej pride denar. Izvedeti hoče tudi, kam je izginil avans kupnine za Tovilove nepremičnine. Za sanacijo koncerna SŽ bo po njihovem mnenju potrebno veliko denarja, od katerega bi v Kropo morale pasti vsaj drobtinice. Zahtevajo tudi dobro vodstvo. En človek ne more biti dober direktor dveh podjetij. Zaradi težav pri nabavi materiala Plamen namreč že izgublja kupce. Če ne bo denarja, bo maja konec. Če 24. aprila ne bo plače, bodo morali napovedati še novo stavko.

F. K.

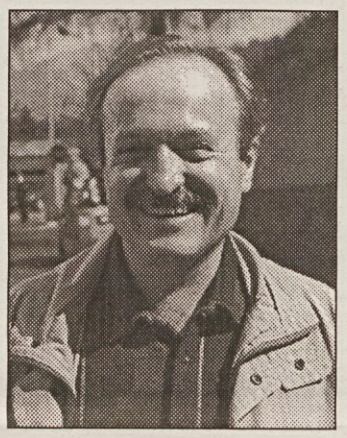

Janez Praprotnik: S Tonetom Zubkom, predsednikom Skei iz Tovila, se strinjam le glede tega, da bi prodaja ljubljanskega podjetja pomagala tistim, ki so odgovorni za slabe rezultate v Slovenskih železarnah.

ZAPORA CESTE NA PREVALJAH ODPRLA VRATA POGAJANJEM

Okoli 300 delavk in delavcev Tovarne rezalnega orodja s Prevalj je konec minulega tedna po šestnajstih dneh prekinilo stavko. Predstavniki vodstva podjetja in ministrstva za gospodarske dejavnosti so jim namreč zagotovili, da bodo v začetku tega tedna dobili januarsko plačo. Zapora magistralne ceste od Raven do Črne, ki so jo izvedli sredi prejšnjega tedna, se jim je torej vendarle obrestovala.

Delavci so začeli stavkati 3. aprila, ker do takrat za delo v letošnjem letu niso prejeli še niti tolarja plačila. Poleg tega podjetje delavcem dolguje lanskoletni regres za dopust. V zadnjem času niso prejemali več niti malice, ki je bila za marsikaterega delavca edini redni topli obrok na dan.

Tovarna rezalnega orodja je do leta 1989 poslovala v okviru ravenske železarne. Nato pa so v podjetju izvedli referendum, na katerem se je večina delavcev odločila za odcepitev. Takrat so jih nekateri strokovnjaki, med njimi tudi sedanji direktor ravenskega Metala Brane Žerdoner, opozarjali, da se odcepitev zanje ne bo dobro končala. Številni delavci so danes prepričani, da so za težave in slabe poslovne rezultate najbolj odgovorni vodilni v podjetju, ki so v minulih letih bolj kot za interese tovarne skrbeli za svoj žep.

"Stavkovni odbor je o težavah, nekajkrat obvestil vse pristojne v državi - od vlade do pristojnih ministrstev. Na vse smo tudi apelirali, naj nam priskočijo na pomoč, saj je večina delavcev bila in je še vedno v hudi socialni stiski. Vendar pa so bili naši klici vse do zasedbe magistralne ceste od Raven do Črne zaman," pravi predsednik sindikata kovinske in elektroindustrije ter predsednik stavkovnega odbora v podjetju **Zvonko Topler**. "Predstavniki vodstva podjetja so se sicer pogovarjali z ministrom za gospodarske dejavnosti Metodom Dragonjo in njegovimi sodelavci. Vendar pa nam država ni bila pripravljena pomagati, če ne bi začeli delati. Po drugi strani pa delavci na to niso mogli pristati, saj brez plač preprosto niso mogli in ne morejo več preživljati sebe in svojih družin. Tako je nastala nekakšna pat pozicija. Šele po naši odločni akciji in uporabi radikalne oblike sindikalnega boja se je izoblikoval kompromisni predlog," pravi Zvonko Topler. Delavci so dobili zagotovilo, da je ministrstvo za gospodarske dejavnosti banki že izdalo nalog za izplačilo januarskih plač, zato so ponovno poprijeli za delo.

Zvonko Topler: Premaknilo se je vsaj za kanček.

"Obupno socialno stanje delavcev v naši tovarni se je slabšalo iz dneva v dan. Zato smo takrat, ko smo zasedli magistralno cesto, hkrati zaprosili za pomoč tudi varuha človekovih pravic **Ivana Bizjaka**. "Delavce so odgovorni marsikdaj odpravili z izgovorom, češ da so večinski lastniki Tovarne rezalnega orodja in zato sami najbolj poklicani za razreševanje težav (delavci, bivši zaposleni in upokojenci imajo namreč 51 odstotkov delnic tovarne). "Na naš klic na pomoč se je varuh človekovih pravic že odzval," pravi Zvonko Topler. "Sedaj smo v stiku z njim in sproti ga bomo obveščali, kako se uresničujejo naše pravice."

Številni delavci Tovarne rezalnega orodja so se znašli v zares izjemno težkih socialnih razmerah. "V tovarni delam že trideset let. Žena je brezposelna, sam pa tako kot vsi moji sodelavci štiri mesece nisem dobil plače. Z ženo imava dva majhna otroka. Kako naj preživljava družino? Če nama ne bi pomagala babica, se ne bi mogli prebiti iz meseca v mesec. Pred kratkim sva z ženo zaprosila za socialno pomoč, vendar najina prošnja še ni rešena. Zaradi vsega tega sva z ženo zelo zaskrbljena za bodočnost, čeprav sama za svojo stisko nisva nič kriva. Žena je brusilka, sam pa sem orodni ključavničar in vedno sva pridno delala," pravi **Janez Vuk**.

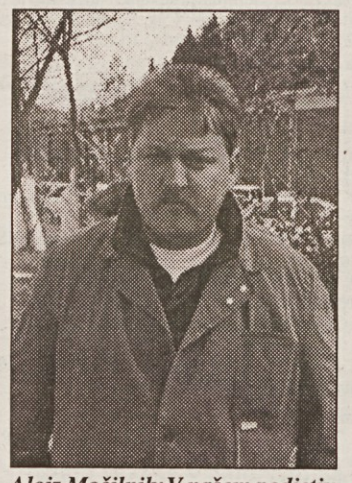

Alojz Močilnik: V našem podjetju je zaposlenih 26 zakoncev.

Janez Vuk: Brez pomoči babice se naša družina ne bi mogla prebiti iz meseca v mesec.

Tudi **Alojz Močilnik** in njegova žena **Sabina Močilnik**, ki sta oba zaposlena v Tovarni rezalnega orodja, imata dva otroka. Družina se je zaradi krize v podjetju znašla v veliki stiski. "V podjetju delam že 22 let. Za december sva z ženo dobila zajamčene plače, nato pa štiri mesece nič. Še sreča, da ima hčerka štipendijo, sicer ne vem, kako bi lahko nadaljevala šolanje. Če bova z ženo želela poplačati vse položnice, ki so v zadnjih mesecih ostale neplačane, bova verjetno morala prodati avto," pravi Alojz Močilnik. Žena Sabina pa dodaja: "Družina je dobila dvakrat skromno socialno pomoč. Ali ni žalostno, da moramo delavci Tovarne rezalnega orodja prositi za socialno pomoč, čeprav smo v rednem delovnem razmerju in prizadevno delamo. Delavci za sedanje razmere v tovarni nismo krivi, smo pa edini, ki nosimo posledice neodgovornega poslovanja in slabih poslovnih odločitev."

Irma Potočnik je 15 let v tovarni. "Še sreča, da dela mož na železnici, sicer zares ne vem, kako bi preživljala družino. To, kar preživljamo delavci Tovarne rezalnega orodja, je prava sramota, pa ne samo za naše podjetje, temveč za celo državo. Kako je mogoče, da delavci nekaj mesecev ne dobijo že zaslužene plače, pa se nihče ne zgane? Če se v našem podjetju kmalu ne bo kaj premaknilo na bolje, bomo delavci izgubili upanje."

Številni delavci, s katerimi smo se pogovarjali, so prepričani, da ima Tovarna rezalnega orodja perspektivo, le boljše oziroma dobro bi jo bilo treba voditi.

"V reševanje zapletenega položaja v Tovarni rezalnega orodja so se po zasedbi magistralne ceste začeli intenzivneje vključevati pristojni državni organi," pravi Zvonko Topler. "Ministrstvo za gospodarske dejavnosti se je že vključilo v reševanje problemov, upam, da mu bo sledilo tudi ministrstvo za delo. Naš župan **Maks Večko** pa je pripravil program kadrovske sanacije za tovarno, ki naj bi ga podpisali predstavniki vodstva podjetja, sindikata kovinske in elektroindustrije, ministrstva za gospodarske dejavnosti, ministrstvo za delo, nacionalne finančne družbe in ravenski Metal. Po tem programu bi moralo podjetje zato, da bi si zagotovilo obstoj in razvoj, odpustiti okoli 100 trajno presežnih delavcev. Vsem trajno presežnim delavcem bi bilo potrebno zagotoviti socialno varnost, zato je podpis ustreznega programa kadrovske sanacije vseh strani, ki lahko pri tem pomagajo, še kako pomemben."

Irma Potočnik: Če se ne bo hitro kaj premaknilo na bolje, bomo delavci izgubili upanje.

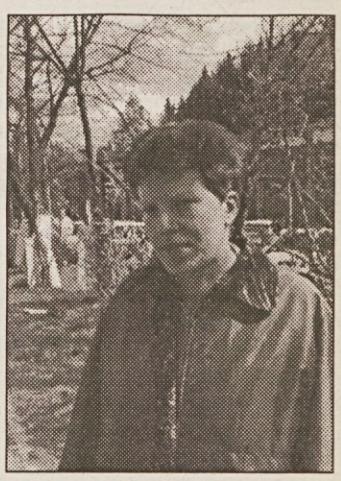

Sabina Močilnik: Delavci za slabo poslovanje nismo krivi, saj smo prizadevno delali, smo pa edini, ki nosimo posledice.

Ob zasedbi magistralne ceste so bili stavkajoči izredno črnogledi. "Sedaj, ko so se stvari vendarle začele premikati z mrtve točke, smo nekoliko bolj optimistični, vendar le za kanček. Zavedamo se namreč, da se je prava bitka za obstoj tovarne in za ohranitev delovnih mest šele začela," pravi Zvonko Topler.

Samo upamo lahko, da bo ta bitka uspešna!

Tomaž Kšela

POROČILO

O POGAJANJIH O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH SKPG

Pogajanja so se začela 8. januarja 1997 in so enkrat tedensko, praviloma ob četrtkih.

Pogajalski skupini štejeta po 10 članov.

Pogajalsko skupino sindikatov sestavljata po dva predstavnika štirih sindikalnih central in po en predstavnik preostalih dveh podpisnikov SKPG.

V prvem krogu pogajanj še ne gre za prava pogajanja, ker obe strani pojasnjujeta svoje predloge in stališča, jih razlagata in utemeljujeta.

Cilj delodajalske strani je v čim večji možni meri uveljaviti spremembe in dopolnitve, ki so jih zajeli s predlogom nove SKPG z dne 5. 9. 1996.

Cilj sindikatov je v osnovi ohraniti doseženo raven pravic in ekonomsko-socialnega položaja zaposlenih.

Hkrati s pogajanji teče temeljita pravno-tehnična redakcija besedila SKPG, ker je potrebno celo vrsto pojmov pojasniti ali jih nadomestiti z novimi. Podlaga za to delo je veljavna delovnopravna zakonodaja, zakon o gospodarskih družbah, zakon o obrtni dejavnosti, zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, zakon o reprezentativnosti sindikatov, zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju, konvencije Mednarodne organizacije dela, ki jih je Slovenija prevzela in ratificirala, ter drugi predpisi, ki niso v nasprotju z veljavno delovnopravno zakonodajo in hkrati ne posegajo v njeno ureditev.

V prvem krogu pogajanj sta si pogodbeni strani predvsem pojasnjevali svoje predloge, dajali protipredloge, navajali utemeljitve za svoje predloge oz. protipredloge oz. utemeljevali, zakaj predlogi nasprotnih strani niso sprejemljivi.

Rdeča nit delodajalskih zahtev je doseči znižanje stroškov dela za vsako ceno in zagotoviti sindikatu podjetja samo tiste pogoje za delo, ki so neposredno povezani z izvajanjem določb zakona o delovnih razmerjih. Njihova utemeljitev je zelo enostavna:

- s sedanjimi stroški dela slovenska podjetja niso konkurenčna na svetovnem trgu,
- slovenski model sodelovanja delavcev pri upravljanju je podoben nemškemu, zato naj se tudi slovenski sindikati organizirajo tako, kot so nemški.

Tako poenostavljenih zahtev seveda sindikalni pogajalci ne morejo sprejeti, zato so po prvem krogu pogajanj praktično vsa interesna vprašanja ostala neusklajena in pogajalski strani vsaka pri svojih izhodiščnih predlogih.

Kljub tej oceni pa je možno tudi ugotoviti, da si obe strani le prizadevata, da bi se pogajanja uspešno zaključila, saj so bili ob celi vrsti določb izoblikovani kompromisni predlogi, ki pa vsaj v tej fazi pogajanj niso bili sprejemljivi.

V uvodnem delu SKPG:

- je dogovorjena časovna veljavnost tako, da se nova pogodba uporablja še 6 mesecev po tem, ko njena veljavnost poteče, če ni podaljšana;
- odprto je vprašanje, za koga kolektivna pogodba velja oz. ne velja; sindikati predlagamo, da celotna pogodba ne velja za poslovodne delavce in za tiste vodilne delavce, ki so kot taki določeni v temeljnih aktih delodajalca; delodajalci pa predlagajo, naj za bistveno širši krog delavcev ne velja tarifni del;
- dodan je nov člen, v katerem so pojasnjeni vsi pojmi iz veljavne delovnopravne zakonodaje, ki jih nova zakonodaja, zlasti zakon o gospodarskih družbah, ne pozna več;
- dogovorjeno je, da so določila in zneski iz SKPG obvezni minimalni enotni standardi za sklepanje drugih kolektivnih pogodb in odločanje o pravicah in obveznostih delavcev.

V delovnopravnem delu SKPG:

- tarifni razredi so na novo opredeljeni z opisi zahtev po strokovni izobrazbi, dodana je možnost uvedbe plačilnih razredov znotraj posameznih tarifnih razredov s kolektivnimi pogodbami dejavnosti;
- pogodba o zaposlitvi je z minimalnimi spremembami ohranila svojo dosedanjo vsebino, s tem da je v tej pogodbi možno sklicevanje na določila ustreznih kolektivnih pogodb in splošnih aktov delodajalca;
- dosedanje določbe o razporejanju delavcev, o prevzemu na delo v drugo organizacijo, o delu na domu so z manjšimi spremembami in dopolnitvami ostale nespremenjene;
- glede določanja presežnih delavcev se po določbah SKPG lahko uporabita tako izločilni način kot kumulativni način določanja presežnih delavcev, kar je bilo dosedaj sporno, delodajalci so pa izrecno zahtevali, naj se uporabi samo izločilni način;
- dosedanji arbitražni način reševanja sporov pri izvajanju kolektivne pogodbe v podjetju (torej spori med sindikatom in vodstvom podjetja) je nadomeščen s postopkom pomirjanja, ki poteka tako, da se v reševanje spora vključi strokovnjak, ki ga podpisniki delegirajo in katerega naloga je, da pomaga obema stranema, ki sta v sporu, poiskati za obe strani sprejemljivo rešitev;
- dosedanje določbe o krajšem delovnem času od polnega, merilih za nočno delo, razporejanju delavca invalida in letnem dopustu so z manjšimi spremembami nespremenjene;
- odprto je ostalo vprašanje primerov in trajanja osebnega (izrednega) plačanega dopusta, ker se sindikati ne strinjamo s predlogi delodajalcev, da se število primerov in trajanje tega dopusta skrajša;
- določbe o disciplinskem postopku in odločanju o pravicah delavcev na drugi stopnji so prilagojene novi zakonodaji o gospodarskih družbah oz. obrtnemu zakonu in ne posegajo v pravice delavcev;
- določbe glede odškodnine so v osnovi ostale nespremenjene, odškodnina za nezakonito prenehanje delovnega razmerja pa je spremenjena v pogodbeno kazen, ki bo iztožljiva;
- neusklajene so določbe glede dolžine odpovednega roka in glede varstva in zdravja pri delu;
- na novo so oblikovane določbe o izobraževanju delavcev, oblikovani so štirje novi členi, ki v osnovi sicer povzemajo dosedanjo ureditev, vendar pa je ureditev taka, da je za delavca ugodnejša, ker pri dnevih študijskega dopusta omejitev trajanja ni več določena navzgor, ampak so ti dnevi določeni v minimalnem trajanju;
- na novo so v kolektivno pogodbo vključene določbe o vajencih in njihovih pravicah v skladu z novo šolsko zakonodajo, ki uvaja poklicno šolanje, s katerim ponovno dobivamo vajence; nekatere določbe so usklajene, nekatere pa ne, zlasti tiste, ki preprečujejo, da bi bili vajenci poceni delovna sila;
- v celoti so neusklajene določbe o obveščanju delavcev in o pogojih za delovanje sindikata, kjer delodajalci predlagajo črtanje določb o obveščanju in bistveno poenostavitev in posledično tudi poslabšanje pogojev za delovanje sindikata.

V tarifnem delu SKPG:

- ohranjena je opredelitev izhodiščne plače, odprta pa je definicija osnovne plače in plače;
- na novo se poskušajo opredeliti osnove za določanje plač na podlagi delovne uspešnosti;
- pri dodatkih delodajalci vztrajajo, naj se dodatki za tiste pogoje dela, v katerih se delo normalno opravlja, prenesejo v osnovno plačo in ohranijo le tisti dodatki, ki ne morejo biti zajeti v osnovni plači; to so predvsem dodatki za nočno delo, nadurno delo in za delo na dneve praznikov in tedenskega počitka;
- dodatek za delovno dobo ni usklajen, delodajalci predlagajo uvedbo dodatka za delovno dobo samo pri delodajalcu; sindikati se zgolj z ukinitvijo dodatka za delovno dobo ne moremo strinjati, ker bi pomenila znižanje plač delavcev, zato smo predlagali prehodno obdobje (do konca 1998), ko naj bi ta dodatek postopoma prenesli v osnovne plače in uveljavili dodatek za stalnost pri delodajalcu;
- določbe o nadomestilih so ostale nespremenjene, ker delodajalci vztrajajo na bistvenem znižanju nadomestil, zlasti za čas bolezenske odsotnosti;
- določbe o regresu za letni dopust niso usklajene, za sindikate niso sprejemljivi predlogi delodajalcev za bistveno znižanje zneska regresa za letni dopust in njegovo vezavo na izrabo letnega dopusta namesto na pravico do izrabe letnega dopusta;
- določbe o jubilejnih nagradah so usklajene tako, da pripada delavcu jubilejna nagrada za čas dela pri delodajalcih, ki so bodisi pravni predniki zadnjega delodajalca, bodisi kapitalsko povezani
- določbe o odpravnini ob upokojitvi so praktično nespremenjene, prav tako določbe o solidarnostni pomoči
- neusklajene so določbe glede povračil stroškov v zvezi z delom, ker predlogi delodajalcev glede prehrane na delu, prevoza na delo in z dela ter službenih potovanj kljub iskanju kompromisnih rešitev za sindikate niso sprejemljivi;
- določbe o pripravnikih in učencih na praksi so usklajene;
- določbe glede plače sindikalnih zaupnikov so neusklajene, ker delodajalci na sedanje določbe ne pristajajo več.

Poglavje o pravicah in obveznostih strank in načinu reševanja sporov (**obligacijski del**) še ni bilo na dnevnem redu pogajanj, ker je treba najprej temeljito strokovno prečistiti sedanje besedilo. Glede na dosedanje razgovore pri določbah obligacijskega dela ne bo težav z uskladitvijo med obema stranema.

Sklepna ugotovitev:

Kljub napredku na pogajanjih in kljub prizadevanjem obeh strani, da bi našli za obe strani sprejemljive rešitve, ni mogoče zagotoviti, da bo nova SKPG sklenjena do konca maja, ko poteče veljavnost sedanje.

V Ljubljani, 17. aprila 1997

Sindikalnemu zaupniku

*Vodilo naše stavke 24. oktobra 1996: množični, složni, solidarni ali, lahko bi rekli še drugače: danes stavkam jaz zate, da boš jutri ti zame, se je v celoti potrdilo. Vaša zasluga je, **sindikalni zaupniki**, da smo stavko, kljub vsem polenom, ki so nam jih metali pod noge, izredno dobro izpeljali. S to stavko smo ohranili raven delavskih pravic in utrdili sistem kolektivnih pogodb. Stavka je pokazala tudi to, da v naši organizaciji nimamo samo dobrih strokovnih argumentov, ampak veliko sindikalno politično moč in dobro organizacijo - dobre **sindikalne zaupnike**. To pa za čase, ki so pred nami, pomeni veliko.*

*Vsega tega ne bi bilo moč izpeljati tako dobro, če ne bi pravočasno in dobro informirali **sindikalnih zaupnikov**. Zato je Svet ZSSS na seji sklenil, da morajo biti **sindikalni zaupniki** celovito informirani, kje smo pri pogajanjih o spremembah in dopolnitvah splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo. Poročilo o pogajanjih o spremembah in dopolnitvah splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, ki ga tu objavljamo, članstvo seznanja z rezultati teh pogajanj in hkrati z namenom, da bomo v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije začeli vse potrebne sindikalne aktivnosti za ohranitev dosežene ravni delavskih pravic in sistema kolektivnih pogodb, če pogajanja ne bodo uspešna do konca maja*

Rajko Lesjak, sekretar ZSSS

Zveza Svobodnih sindikatov organizira izobraževalni seminar

DELAVSKI PREDSTAVNIKI V NADZORNIH SVETIH GOSPODARSKIH DRUŽB

Namen izobraževalnega seminarja je usposobitev članov nadzornega sveta, ki jih je izvolil svet delavcev. Zaradi pomembnosti in odgovornosti funkcije je bistveno, da se člani nadzornih svetov usposobijo za učinkovito delovanje zastopanja delavskih interesov v nadzornih svetih gospodarskih družb. Seminar je namenjen tudi sindikalnim predstavnikom posameznih ravni organiziranosti ZSSS. Seminarja se lahko udeležijo le člani sindikatov, ki so združeni v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije. Čas: Seminar bo izveden v dveh delih in sicer:

- prvi del: 26. in 27.5.1997 ter
- drugi del: 19. in 20.6.1997

Kraj: Sindikalni izobraževalni center Radovljica, Gradnikova 1.

VSEBINA

I. DEL

Ponedeljek, 26. maj 1997 od 9.30 do 9.45 ure
UVOD V SEMINAR: *Vanda Rešeta, vodja izobraževanja pri Svetu ZSSS*
od 9.45 do 13.00 ure

Tema I: TEMELJNI POJMI IZ DELNIŠKE ŠOLE

- korporacijsko pravo - s poudarkom na delniški družbi
- osnovni pojmi DD: delničar, dividenda, organi, idr.
- partnerska DD - organizacijska oblika
- organiziranje delničarjev danes v Sloveniji
- aktivno lastništvo

Predavatelj: *prof. dr. Krešo Puharič, predavatelj na EF, Ljubljana, ekspert za mednarodno gospodarsko pravo*

od 13.00 do 14.30 ure - odmor, od 14.30 do 17.30 ure

Tema II: TRG VREDNOSTNIH PAPIRJEV

- pojem vrednostnih papirjev
- borze vrednostnih papirjev
- dividendna politika in odgovornost uprave

Predavatelj: *Leonardo F. Peklar, dipl.iur., glavni direktor Socius d.d., Ljubljana, strokovnjak za trg vrednostnih papirjev, nosilec številnih projektov lastninskega preoblikovanja.*

Torek, 27. maj 1997 od 9.00 do 12.15 ure

Tema III: NADZORNI SVETI V RAZMERJU DO UPRAVE, SKUPŠČINE IN SVETA DELAVCEV

- vloga, sestava in vsebina dela NS v prehodnem obdobju in dokončno imenovanje v NS
- praksa doma in primerjava s tujino
- pravno-formalna ureditev NS
- NS v razmerju do drugih ključnih organov v delniški družbi
- nagrajevanje in odgovornost članov NS

Predavatelj: *Franc Sladič, dipl. politolog, direktor Agencije za kadre, Socius d.d., Ljubljana, nosilec pomembnih mednarodnih projektov s področja lobiranja, ipd.*

od 12.15 - 13.45 ure - odmor, od 13.45 - 16.45 ure

Tema IV: LETNO POROČILO

- vsebina, pomen ter zakonska utemeljitev letnega poročila
- elementi letnega poročila
- oblikovanje letnega poročila

Predavatelj: *mag. Mitja Lončar, strokovnjak za finančna svetovanja.*

II. DEL

Četrtek, 19. junij 1997 od 9.00 do 12.15 ure

Tema I: PODJETNIŠKA IN MANAGERSKA FILOZOFIJA

- pojem podjetništva in managerstva
- poslovna vizija
- način podjetniškega razmišljanja, vrednote in lastnosti
- podjetnik in odgovornost
- prehod v managersko funkcijo

Predavatelj: *prof. dr. Bogo Kovač, predavatelj na EF, Ljubljana, avtor več strokovnih del.*

Od 12.15 do 13.45 - odmor, od 13.45 do 16.45 ure

Tema II: POSLOVNI NAČRT

- poslovni načrt kot orodje podjetniškega načrtovanja
- osnove podjetniškega izhodišča pri oblikovanju poslovnega načrta
- strukturni elementi poslovnega načrta
- praktična uporabnost

Predavatelj: *doc. dr. Boris Šuštar, predavatelj na EF, Ljubljana, specialist za področje poslovnega načrtovanja*

Petek, 20. junij 1997 od 9.00 do 12.15 ure

Tema III: TRG DELOVNE SILE, KADROVSKA STRATEGIJA IN RAZVOJ KADROV

- pojem trga delovne sile
- vzvodi dela na trgu delovne sile pri nas in v razvitem svetu
- krmiljenje s človeškimi viri v gospodarskih družbah
- pogled v bližnjo prihodnost

Predavatelj: *prof.dr. Jože Florjančič, dekan Fakultete za organizacijske vede, Kranj*

Od 12.15 do 13.45 ure - odmor, od 13.45 do 16.00 ure

Tema IV: USPEŠNO VODENJE PROJEKTOV

- projektno vodenje kot način realizacije poslovne strategije in definicija projekta; določitev aktivnosti in interaktivnosti
- organizacija in matrika odgovornosti
- oblikovanje projektnih teamov
- metodologija mrežnega planiranja

Predavatelj: *doc.dr. Jure Kovač, zaposlen na FOV Kranj, zunanji sodelavec EPF Maribor*

METODE DELA: predavanja, intenzivno sodelovanje udeležencev, igranje vlog.

Prijave za seminar na izpolnjeni prijavnici pošljite na naslov: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Dalmatinova 4, Ljubljana, najkasneje do 16. maja 1997.

Seminar bomo izvedli, če bo najmanj 20 prijav, če bo prijav več, bomo preostale prijavljene uvrstili na naslednji seminar. Kotizacija za seminar, ki vključuje tudi strokovno gradivo, znaša 44.000 SIT za posameznega udeleženca. Prijavnici za seminar je treba priložiti tudi potrdilo o plačani kotizaciji (kopijo virmana). Kotizacijo nakažite na ŽR Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, št. 50101-678-47511. Na virmanu pod namenom nakazila dodatno pripišite "Seminar III, sklic na številko 08". Za udeležence, ki želijo biti nastanjeni v SIC Radovljica, je treba to navesti v ustrezni rubriki na prijavnici. Stroški bivanja in prehrane se poravnajo v SIC (polni penzion v dvoposteljni sobi je 6.000 SIT).

Dodatna pojasnila v zvezi s tem seminarjem dobite pri Vandi Rešeta na telefonski številki 061/316-489 in pri Jožici Anžel na številki 061/13 10 033 int. 281 ali 061/316 489.

Vanda Rešeta, vodja izobraževanja pri Svetu ZSSS

PRIJAVNICA za izobraževalni seminar
"DELAVSKI PREDSTAVNIKI V NADZORNIH SVETIH GOSPODARSKIH DRUŽB",
ki bo 26. in 27. maja ter 19. in 20. junija 1997 v SIC Radovljica

Ime in priimek: ..... Datum rojstva: .....

Izobrazba, stopnja izobrazbe: .....

Naslov doma: .....

Zaposlitev, naziv in naslov družbe: .....

.....

- delovno mesto: .....

Član sindikata dejavnosti Slovenije: .....

Član nadzornega sveta: DA NE

(naziv in sedež družbe): .....

Sindikalni zaupnik: DA NE

Druge funkcije v sindikatu (navedite): .....

Telefonska št.: doma: ..... v službi: .....

Opomba: Med seminarjem bo udeleženec nastanjen v SIC Radovljica:

DA NE

V ....., dne ..... Žig in podpis odgovorne osebe

Kako do zaposlitve

AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA

Kdor se v Sloveniji znajde med brezposelnimi na zavodu za zaposlovanje, na službo v povprečju čaka 1 leto 11 mesecev in 22 dni. Skoraj dve leti. Dolgotrajna brezposelnost, ki traja dlje kot leto dni, za Slovenijo postaja pravilo. Kar 55% vseh registriranih brezposelnih ali 65.000 ljudi na zaposlitev čaka več kot leto dni. Slovenska brezposelnost ima vedno bolj značilnosti strukturne brezposelnosti.

Nekaterim ljudem je zaposlitev težje najti kot drugim. Kar 53,4% vseh dolgotrajno brezposelnih so ljudje s I. in II. stopnjo izobrazbe. Njihov delež se vsako leto povečuje. Celo mladi s tako nizko izobrazbo so težko zaposljivi. Posebej težko zaposljivi so brezposelni s I. in II. stopnjo izobrazbe, če so hkrati starejši od 40 let.

Med zaposlitveno kritične skupine šteje Republiški zavod za zaposlovanje:
- **brezposelne starejše mladostnike v starosti od 15 do 18 let,**
- **brezposelne osebe nad 40 let,**
- **iskalce prve zaposlitve s I. in II. stopnjo izobrazbe,**
- **vse, ki so brezposelni že več kot eno leto.**

Republiški zavod za zaposlovanje ugotavlja, da dolgotrajna brezposlenost že sama po sebi bistveno zmanjša zaposlitvene možnosti posameznika zaradi psihosocialnih problemov, ki se začnejo kopičiti. Preprosto začne zmanjkovati samozavesti in delovne kondicije. Izoliranost posameznika se stopnjuje.

Dolgotrajno brezposelni potrebujejo pomoč pri iskanju zaposlitve, ki upošteva posebnosti vsakega posameznika. Pomoč je učinkovita, če se posameznik zaposli. Republiški zavod za zaposlovanje je pred kratkim predstavil analizo, koliko učinkoviti so različni programi izobraževanja in usposabljanja brezposelnih. Analizirali so, koliko od 15.407 brezposelnih, ki so se v letu 1995 udeležili različnih programov usposabljanja, se je zaposlilo v letu dni po usposabljanju.

Kratka predstavitev posameznih programov usposabljanja brezposelnih na zavodu za zaposlovanje:

VRSTA PROGRAMA	ŠTEVILO VKLJUČENIH BREZPOSELNIH	DELEŽ ZAPOSLENIH PO USPOSABLJANJU V %
Programi pomoči pri iskanju zaposlitve	1.763	49,2
Programi pomoči pri načrtovanju poklicne poti	194	32
Programi psihosocialne rehabilitacije	546	41
Programi funkcionalnega izpopolnjevanja	7.020	57
Programi pridobitve strokovne izobrazbe	1.627	59,5
USO programi	932	51,5
Usposabljanje brez delovnega razmerja	298	58,7
Usposabljanje z delovnim razmerjem	3.027	61.1
SKUPAJ	15.407	

Programi pomoči pri iskanju zaposlitve: Gre za delavnice, ki trajajo dva dni oziroma 10 ur. Zavod krije stroške programa in prevozne stroške. Cilj je povečati stopnjo informiranosti in motiviranosti posameznika za aktiven nastop na trgu dela. Gre za pridobivanje temeljnih veščin za učinkovito samostojno iskanje zaposlitve. V letu dni se je zaposlilo 38,9% vključenih.

Programi pomoči pri načrtovanju poklicne poti: Cilj je spodbuditi spremembo v načinu razmišljanja pri načrtovanju poklicne poti in spoznavati nove metode pri odkrivanju poklicnega cilja. Med udeleženci prevladujejo nekvalificirane brezposelne osebe, ki si želijo pridobiti prvi poklic, in tisti s IV. in V. stopnjo, ki se želijo prekvalificirati. Programi trajajo od enega do tri dni. Zavod krije stroške programa in prevozne stroške. V letu dni se zaposli 32% udeležencev.

Programi psihosocialne rehabilitacije: Cilj je razvoj socialnih veščin, izboljšanje samopodobe ter ponoven razvoj delovnih navad in pomoč pri vključitvi v delo in usposabljanje. Program je namenjen dolgotrajno brezposelnim. Program traja 100 ur. Udeležencem zavod krije stroške programa, potne stroške in denarno pomoč. V letu dni se jih je zaposlilo kar 41%!

Programi funkcionalnega izpopolnjevanja: Daleč največ ljudi (7.020) je bilo vključeno v programe funkcionalnega izobraževanja. Gre za pridobitev manjkajočih specifičnih funkcionalnih znanj, po katerih delodajalci povpraševanjejo. To so krajši tečaji s področja storitvenih dejavnosti, kmetijstva, živilstva, strojništva, metalurgije, tekstila, gradbeništva, trgovine, ekonomije, administracije, gostinstva, turizma, prometa, računalništva, jezikoslovja, zdravstva. Največ programov je namenjenih tistim z vsaj V. stopnjo izobrazbe, ki so brezposelni vsaj 3 mesece. Zavod krije stroške programa, potne stroške in če program traja več kot 100 ur tudi denarno pomoč. Zaposlilo se je 57% udeležencev.

Danes službo najlažje dobijo tisti, ki:
- **znajo uporabljati računalnik,**
- **znajo tuje jezike,**
- **imajo opravljen vozniški izpit,**
- **so mlajši in prilagodljivejši,**
- **so brezposelni le kratek čas,**
- **so bolje izobraženi.**

Tri četrtine delovnih razmerij se sklene za določen čas.

Programi pridobitve strokovne izobrazbe: Cilj je dvig izobrazbene ravni brezposelnih oseb, zmanjšanje strukturne neusklajenosti med ponudbo in povpraševanjem po določenih poklicih. Programi so namenjeni tistim z največ II. stopnjo in tudi tistim, ki v svojem poklicu dela ne morejo dobiti in si želijo drugo vrsto strokovne izobrazbe na isti ali višji stopnji. Brezposelni se vključujejo v mrežo šol za odrasle, zato je največ vpisovanja v obdobju september – november. Največ jih je pridobilo izobrazbo prodajalec, ekonomsko komercialni tehnik, inž. ekonomije, dipl. ekonomist. Zavod krije potne stroške in stroške šolanja za zaključni letnik, ki traja največ 1 leto (v primeru diferencialnih izpitov dve leti). V letu dni se je zaposlilo 59,5% vključenih.

USO programi (programi usposabljanja za I. in II. stopnjo zahtevnosti): Ti programi so namenjeni zlasti mlajšim brezposelnim osebam brez poklicne kvalifikacije. Cilj je povečanje zaposlitvenih možnosti, pridobitev osnovnih poklicnih znanj in veščin ter s tem socializacija z aktiviranjem nekvalificiranih. Te programe organizirajo območne enote zavoda glede na potrebe delodajalcev v regiji. Programi trajajo na I. stopnji 400 ur, na II. stopnji 800 ur (splošni in strokovni del ter praktično usposabljanje). Zavod krije stroške programa, zdravniškega pregleda, zaščitnih sredstev, zavarovanja za primer poškodbe, denarno pomoč, prehrano in prevoz. V letu dni se je zaposlilo 51,5% vključenih.

Usposabljanje brez delovnega razmerja: Za brezposelne osebe, katerih znanja in delovne izkušnje ne ustrezajo potrebam delodajalcev, so programi za pridobitev manjkajočih znanj, veščin in delovnih izkušenj na konkretnem delovnem mestu. To so programi zlasti za težje zaposljive brezposelne z namenom preizkusa na konkretnem delu. Program traja največ tri mesece po programu, ki ga pripravi delodajalec. Zavod plača stroške teoretičnega in praktičnega programa, zdravniškega pregleda, zavarovanja za primer poškodbe pri delu, denarno pomoč, prehrano, prevoz. V letu dni se zaposli 58,7% vključenih.

Usposabljanje z delovnim razmerjem: Cilj programov je zadovoljiti konkretno potrebo po delavcih delodajalca. Namenjen je brezposelnim, ki so na zavodu prijavljeni najmanj tri mesece in katerih znanja in delovne izkušnje ne ustrezajo delodajalčevim potrebam. Program pripravi delodajalec in sme trajati največ tri mesece. Zavod z delodajalcem sklene pogodbo, da ta delavce zaposli za nedoločen čas ali pa vsaj za dvojni čas programa. Zavod krije stroške teoretičnega in praktičnega programa, zdravniškega pregleda, zaščitnih sredstev, denarno pomoč, prehrano in prevoz. Delavec je v času programa odjavljen z zavoda, saj z delodajalcem sklene pogodbo za določen čas. Kar 61,1% vključenih se ni znova prijavilo na zavodu. V vsakem primeru pa so pridobili šest mesecev delovnih izkušenj.

Lučka Böhm

Reforma pokojninskega zavarovanja IX.

Implicitni dolg

Piše: Lučka Böhm

Bistvo vladinih izhodišč reforme današnjega obveznega dokladnega pokojninskega zavarovanja je njegova razdelitev na dokladni in naložbeni steber. Današnjih 462.358 upokojencev zanima, kje se bo našel denar za njihove pokojnine, če bo polovico prispevkov za obvezno pokojninsko zavarovanje, ki so bili v medgeneracijski pogodbi doslej namenjeni za njihove pokojnine, ostalo v naložbenih pokojninskih skladih. Odgovor na to vprašnje pa bo terjalo tudi najmanj 762.641 zavarovancev, ki smo lep del svoje pokojninske dobe vplačevali prispevke v okviru dosedanje medgeneracijske pogodbe. Ali bo naš dosedanji prispevek propadel?

Skušajmo oceniti, za koliko denarja gre! Pokojninski zavod je v letu 1996 poleg drugih stvari izplačal za 281,4 milijarde tolarjev starostnih, invalidskih in družinskih pokojnin (vseh odhodkov je bilo za 370 milijard). Prispevki zavarovancev in delodajalcev so lani znašali 280 milijard tolarjev. Če bi že lani veljala reforma in bi polovica prispevkov ostala vezana v naložbenih pokojninskih skladih, bi torej lani (zelo poenostavljeno rečeno) za pokojnine zmanjkalo 140 milijard tolarjev. Prištejmo jih k 83 milijardam, ki jih je že lani za pokojnine (in druge pravice) nakazal proračun. Če bi lani že veljala reforma, bi bilo torej treba izven medgeneracijske pogodbe zbrati že 220 milijard tolarjev. Zelo veliko denarja.

Prehajanje iz enega pokojninskega sistema v drugega torej ni enostavno in poceni. Naj se zavedamo ali ne, pokojninski sistem zagotavlja socialno varnost prav vsakega človeka v državi. Če začnemo spreminjati temelje te socialne varnosti, ki se za vsakega posameznika posebej ustvarja desetletja, lahko porušimo marsikaj, česar se na začetku reforme sploh nismo zavedali. Odgovornost avtorjev reforme je ogromna. Napaka v zasnovi reforme lahko pomeni ububožanje in nesrečo prebivalstva. Bistvo pokojninskega zavarovanja je namreč med drugim tudi v tem, da je treba za pokojnino prispevke vplačevati dolga desetletja, na primer 40 let. Če bi prispevke v novi po-reformni sistem pokojninskega zavarovanja vplačevali samo 20 let, ker bi se na polovici naše pokojninske dobe odpravil prejšnji pokojninski sistem, bi bili ob upokojitvi prekratki za manjkajočih 20 let. Naša jutrišnja pokojnina bi bila tako nizka, da ne bi zadoščala za življenje. Reforma mora biti torej takšna, da nam ne bodo propadli prispevki, ki smo jih vplačali v pokojninski sistem pred reformo. In to kljub temu, da je reforma odpravila medgeneracijsko pogodbo, v kateri smo prispevke vplačevali do reforme.

Vlada to seveda ve. Reformo je začela pisati prav zato, da bi preprečila, da bi upokojenci v 21. stoletju ne ostali brez spodobnih pokojnin. Preprečiti pa hoče tudi, da ne bi brez pokojnine ostali današnji upokojenci. Z reformo tudi ne želi razveljaviti pričakovanih pravic, ki si jih je 762.641 današnjih zavarovancev kupilo v svoji dosedanji pokojninski dobi. Vlada je zato izračunala, kolikšen je "implicitni" dolg današnjega pokojninskega sistema na račun vseh doslej vplačanih prispevkov. Implicitni dolg je enak vsoti pričakovanih pokojnin sedanjih upokojencev in pričakovanih pravic dosedanjih zavarovancev. Prišteti pa je treba še pravice tistih današnjih starejših zavarovancev, ki bodo izkoristili v izhodiščih reforme obljubljeno možnost in se kljub reformi odločili zadnja leta svojega pokojninskega zavarovanja ostati kar samo v dokladnem sistemu. (Tistim, ki jim do upokojitve manjka samo nekaj let, ne bo treba v naložbeno zavarovanje.)

Pri izračunu je vlada upoštevala implicitni dolg za starostne in invalidske pokojnine ter sorazmeren delež na račun družinskih pokojnin in drugih zagotovljenih pravic vseh upokojencev in zavarovancev. Vsega skupaj je ob pogoju, da bi plače in pokojnine naslednjih 25 let rastle tri odstotke letno, za 370 odstotkov bruto družbenega proizvoda (menda smo svetovni rekorderji po obsegu implicitnega dolga - naš pokojninski sistem je torej razmeroma radodaren). Na srečo tega dolga ne bo treba poravnati v kratkem času. Posamezniki ga bomo izterjali v teku naslednjih desetletij. V letu 1996 je bil delež odhodkov pokojninskega zavoda v bruto domačem proizvodu 14,78 %!

Po reformi bo torej približno polovica prispevkov za obvezno pokojninsko zavarovanje ostala vezana v naložbah naložbenih pokojninskih skladov. Kje bo torej vlada našla denar za pokrivanje implicitnega dolga?

Implicitni dolg se bo najprej gotovo kar precej zmanjšal na račun vladinih predlogov za reformo dokladnega pokojninskega sistema, ki ostane v 1. stebru. Zelo postopoma naj bi se povišala starost za upokojitev in izenačile pravice moških in žensk. Odpravljene naj bi bile še druge nepravičnosti in neracionalnosti. O tem več v enem od prihodnjih nadaljevanj.

Implicitni dolg bo država pokrila z eksplicitnim zadolževanjem za pokrivanje pravic, za katere ni ustreznega kapitalskega kritja. Denar bo torej zagotovil državni proračun, in to iz naslednjih virov:

– davki (ojej, najbrž tudi novi davki!), posojila, prodaja državnih vrednostnih papirjev in drugi proračunski prihodki,

– kapitalski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja (v njem je 10 % olastninjenega nekdanjega družbenega premoženja),

– državno premoženje, ki bo preostalo po lastninskem preoblikovanju,

– proračunski presežki,

– prihranki iz kratkoročnih reform,

– naložbeni pokojninski skladi bodo v prvih letih svojega obstoja morali del svojega denarja nameniti za nakup državnih vrednostnih papirjev (država računa, da bo te obveznice zlahka plačala, ko bodo zapadle, saj se bo takrat že zmanjšala njena obremenitev za pokrivanje največjega dela implicitnega dolga).

Kljub ločitvi dokladnega in naložbenega zavarovanja, bo torej pokojnine na račun sedanje predreformne medgeneracijske pogodbe plačala aktivna generacija. Če ne preko prispevkov, pa preko državnega proračuna in obveznega nakupa državnih vrednostnih papirjev s strani naložbenih skladov.

In za konec razjasnimo še vladino zamisel, od katerih pokojnin bodo upokojenci živeli po reformi:

– današnji upokojenci bodo do konca prejemali svojo že priznano pokojnino,

– tudi starejši zavarovanci, ki imate samo še nekaj let do upokojitve, boste lahko kljub reformi (če jo bo seveda državni zbor sploh potrdil) ostali v sedanjem dokladnem sistemu (ki pa bo očiščen nekaterih neracionalnosti in nepravičnosti),

– zavarovanci, ki bomo imeli nekaj pokojninske dobe v sedanjem sistemu in nekaj v reformiranem sistemu, bomo po upokojitvi prejemali tri pokojnine iz obveznega zavarovanja: prvo pokojnino na račun zavarovalne dobe, ki smo jo preživeli v dosedanjem predreformnem zavarovanju, drugo dokladno pokojnino iz 1. stebra ter tretjo naložbeno pokojnino iz 2. stebra (če pa bomo še dodatno prostovoljno zavarovani v 3. stebru, pa bomo imeli še to četrto pokojnino),

– mladi, ki se bodo prvič zaposlili po reformi, bodo prejemali zgolj dve pokojnini: dokladno iz 1. stebra in naložbeno iz 2. stebra (ter seveda dodatno prostovoljno, če se bodo dodatno zavarovali v 3. stebru).

V prihodnosti se bomo morali naučiti, da ne bomo več tako kot danes živeli zgolj od ene same pokojnine, ampak od seštevka več dokladnih, naložbenih in dodatnih (prostovoljnih) pokojnin. Odgovornost za našo spodobno socialno varnost na stara leta bo vse manj v rokah države in vedno bolj v rokah vsakega posameznika med nami. Vlada nam predlaga, naj se čimprej naučimo misliti po novo. Ali kot je predstavnikom sindikatov lanskega julija približno rekel minister Anton Rop: "Marsikdo sanja, da bi postal bogat čez noč. To so le sanje. V resnici se obogati počasi. Na primer z desetletji pametnega nalaganja prispevkov v naložbeno pokojninsko zavarovanje. Na osebnem pokojninskem računu vsakega pametnega posameznika se bo nabralo lepo premoženje."

Prihodnjič: Tretji steber pokojninske reforme

Kam za 1. maj

Ptuj

PTUJ – Kresovanje pred gasilskim domom **30. aprila ob 18. uri**; slavnostni govornik: **Srečko Čater**, predsednik Sindikata delavcev kmetijstva in živilske industrije Slovenije.

Podravje

BRESTERNIŠKO JEZERO - Sedemnajsto tradicionalno srečanje ob prazniku dela **1. maja ob 11. uri;** po govoru predstavnika ZSSS in nastopu moškega komornega zbora bo družabno srečanje.

ORMOŽ - Zborovanje v počastitev praznika dela bo **1. maja ob 11. uri na Jeruzalemu;** slavnostni govornik: **Rajko Lesjak**, sekretar ZSSS; v kulturnem programu bo nastopil pihalni orkester Ormož z mažoretkami.

RUŠE - Na predvečer praznika dela, **30. aprila, bo ob 18. uri pred gasilskim domom** najprej ročno postavljanje mlaja, po govoru predstavnika ZSSS in krajšem kulturnem programu pa še družabno srečanje s kresovanjem.

SLOVENSKA BISTRICA – Osrednja praznična prireditev **1. maja ob 11. uri na Boču;** po slavnostnem govoru bo kulturni program, v katerem bosta sodelovala pihalni orkester in igralec Marko Cvahte, nato pa družabno srečanje s številnimi športno-rekreativnimi »vložki«.

Posočje

OPATJE SELO – Tradicionalno prvomajsko srečanje delavcev **1. maja ob 15. uri**; govornika: **Sandi Bartol**, sekretar Sindikata delavcev trgovine Slovenije, in **Ivan Furlan-Kodermac,** sekretar območne organizacije ZSSS.

Koroška

KREMŽARICA – Prvomajsko srečanje delavcev občine Slovenj Gradec **1. maja ob 11. uri.**

KOŠENJAK – Prvomajsko srečanje delavcev občine Dravograd **1. maja ob 11. uri.**

ŽUPANK – Prvomajsko srečanje delavcev občine Radlje ob Dravi **1. maja ob 11. uri.**

Dolenjska

DEBENEC PRI MIRNI - Šestnajsto tradicionalno srečanje dolenjskih delavcev **1. maja ob 11. uri;** govornik: **Ivo Bizjak,** varuh človekovih pravic; po koncertu Pihalnega orkestra občine Trebnje in nastopu trebanjskih mažoretk ter podelitvi priznanj OO ZSSS za Dolenjsko se bo s svojim programom predstavil še Krjavelj iz Modre kronike in tako še popestril družabno srečanje.

Velenje

GRAŠKA GORA – Tradicionalno srečanje ob 107. obletnici praznovanja 1. maja bo na praznik dela, **1. maja ob 11. uri na Graški gori**; govornik: **Milan Utroša,** član predsedstva ZSSS. OO ZSSS Velenje je poskrbela za bogat kulturni in športni program ter ples, nenazadnje pa tudi za prevoz.

NAZARJE – V počastitev 1. maja bo od srede, 30. t. m., od 18. ure, do četrtka, 1. 5., do 18. ure maraton »24 ur malega nogometa« na igrišču Vrbovec.

Budnice bodo **1. maja** v Velenju, Šoštanju, Šmartnem ob Paki, Mozirju, Nazarjah in drugih krajih Zgornje Savinjske doline.

Pomurje

MURSKA SOBOTA - Prvomajsko srečanje bo na **Trgu zmage 30. aprila** s pričetkom **ob 19. uri;** začelo se bo s postavljanjem mlaja, nadaljevalo s kulturnim program, končalo pa z družabnim srečanjem v parku.

GORNJA RADGONA - Kresovanje na **grajskem hribu 30. aprila** s pričetkom ob **19. uri;** po kulturnem programu bo družabno srečanje.

sindikalni **ZAUPNIK**

PLAKETE SVOBODNIH SINDIKATOV SLOVENIJE SO TUDI LETOS PRISTALE V PRAVIH ROKAH

Komisija Sveta ZSSS za sindikalna priznanja tudi letos ni imela lahkega dela, saj je do predpisanega roka prejela kar 22 »kakovostnih in posebej utemeljenih« predlogov za podelitev »Plakete Svobodnih sindikatov Slovenije« v letu 1997. Po skrbni obravnavi in temeljitem tehtanju vseh kandidatov je izkoristila določila 2. odstavka 6. člena pravilnika in Svetu ZSSS predlagala, naj letos »izjemoma« podeli deset plaket: eno sindikatu dejavnosti, dve sindikatoma podjetij in sedem posameznim članom svobodnih sindikatov. Svet ZSSS je soglašal in na prisrčni slovesnosti v Domu sindikatov Slovenije na predpraznični petek izročil »Plaketo Svobodnih sindikatov Slovenije« za leto 1997 naslednjim sindikatom in posameznikom:

I. Skladno s kriteriji pravilnika prejme plaketo SSS v letu 1997 tale sindikat dejavnosti:

Sindikat delavcev trgovine Slovenije

– na predlog Območnega odbora sindikata trgovine Celje

Utemeljitev:

Od ustanovnega kongresa Zveze svobodnih sindikatov Slovenije naprej je Sindikat delavcev trgovine Slovenije sestavni del Zveze. Tak se je aktivno vključeval v vse oblike in metode dela Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in sodeloval pri izvajanju njenih programskih nalog.

Sindikat delavcev trgovine Slovenije je uspešno opravil tudi svoj del dogovorjenih nalog in aktivnosti ZSSS v letu 1996 tako ob sklepanju socialnega sporazuma kot pri izvedbi obeh konferenc ZSSS, protestnih shodov in splošne opozorilne stavke ZSSS 24. 10. 1996, ko so se prvič v tem stoletju delavci v trgovini tako množično organizirali in uspešno izvedli dveurno opozorilno stavko.

Sindikat delavcev trgovine Slovenije je ves čas krepil in razvijal tudi lastno organiziranost, uspešno povezoval interese zaposlenih v trgovini ter z aktivnim odnosom do partnerjev uspel sindikat dejavnosti uveljaviti kot enakopravnega partnerja na vseh ravneh organiziranosti.

Zaradi vsega navedenega in še zlasti zaradi aktivnega odnosa pri izvajanju programa Zveze svobodnih sindikatov Slovenije v obdobju od leta 1990 do 1997 se Sindikatu trgovine Slovenije podeli plaketa Svobodnih sindikatov Slovenije za leto 1997.

II. Skladno s kriteriji pravilnika prejmeta plaketo SSS tale dva sindikata podjetij:

Sindikat podjetja Lisca Sevnica

– na predlog izvršnega odbora Sindikata tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije

Utemeljitev:

Sindikat podjetja Lisca Sevnica v celoti izpolnjuje kriterije iz 2. člena razpisa. Po oceni izvršnega odbora Sindikata tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije je sindikat podjetja še vedno eden tistih, ki v tej panogi – kljub težkim gospodarskim in socialnim razmeram – ohranja solidno raven vseh pravic članic in članov sindikata. Sindikat podjetja je bil gonilna sila pri organiziranju aktivnosti za izvolitev sveta delavcev in s premišljeno politiko obvladuje vse situacije v podjetju. Predsednica sindikata podjetja Lisca Sevnica je zelo aktivna v izvršnem in republiškem odboru Sindikata tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije, članica pogajalske skupine za tekstilno kolektivno pogodbo in predsednica območnega odbora sindikata dejavnosti.

Sindikat KNG Steklarne Hrastnik

– na predlog Območne organizacije ZSSS Zasavje in Območnega odbora KNG Zasavje

Utemeljitev:

Steklarna Hrastnik je v vseh 137 letih svojega obstoja in razvoja dajala odločilen pečat Hrastniku in celotnemu Zasavju. Kolektiv Steklarne Hrastnik, ki je v letu 1991 štel 1180 članov, se je takrat podobno kot večina podjetij znašel v položaju, ko je moral zaradi izgube domačih trgov, notranjih organizacijskih, finančnih in tehnoloških težav ter neustreznega sistema nagrajevanja sprejeti odločitev, da se bodisi zmanjša število zaposlenih za okrog 500 delavcev ali da se vključi v Sklad za sanacijo gospodarstva. Sindikalni zaupniki KNG v podjetju (kamor je vključenih 95 % zaposlenih) pod vodstvom predsednika Soniboja Knežaka so se na vrsti izrednih sej in sestankov ob podpori celotnega kolektiva odločili za takšne ukrepe, ki naj bi kratkoročno omogočili nadaljevanje proizvodnje brez večjih prekinitev, dolgoročno pa omogočili normalno poslovanje podjetja in zaposlitev ter socialno varnost večine zaposlenih. Sindikat podjetja je takrat prevzel veliko odgovornost za ohranjanje socialnega miru v podjetju in za prepričevanje delavcev o uspešnosti sanacije, saj so bile iz ekonomskega vidika možnosti za uspeh samo teoretične. Vse sindikalne zahteve je sprejel tudi delavski svet podjetja in najprej izpolnil zahtevo za odstavitev dela vodstvene strukture v podjetju. Izvršni odbor sindikata se je v treh mesecih enajstkrat sestal tako z novim vodstvom podjetja kot s sindikalnimi skupinami, saj je sanacija zahtevala vrsto ukrepov in dogovorov za skupno reševanje nastalih problemov med sindikatom, vodstvom podjetja in zaposlenimi. Tako je bilo v tistem času preko 400 delavcev vključenih v razne oblike prekvalifikacij in premestitev. Uvedeno je bilo štiriizmensko delo, s katerim je bila omogočena prezaposlitev določenega dela delavcev, ki so bili na čakanju. Sanacijski ukrepi so omogočili osamosvojitev hčerinskih podjetij Sinet, Forstek in Stedek, ki so prevzela del dotedanje dejavnosti Steklarne. Tudi pri tem je sindikat uspel delavcem ohraniti vse dotedanje ugodnosti in jih sindikalno organizirati. Vsa ta podjetja še po štirih letih uspešno poslujejo in zagotavljajo socialno varnost zaposlenim.

Leta 1994 je bil sprejet dogovor med sindikatom in vodstvom podjetja za izplačevanje plač in drugih izplačil po panožni kolektivni pogodbi. Zelo odmevna je bila iniciativa sindikata, po kateri je večina zaposlenih in upokojencev prišla po izredno ugodni ceni do lastnih stanovanj. Sindikat uspeva ob sofinanciranju vodstva podjetja letno napotiti 50-70 delavcev na preventivne tedenske zdraviliške preglede. Sindikat izdaja Sindikalni občasnik, na njegovo zahtevo pa izhaja tudi tovarniški časopis Steklar.

Sindikat Steklarne se preko svojih članov in sindikalnih zaupnikov zelo aktivno vključuje v programe sindikata KNG Slovenije, območnega odbora KNG za Zasavje ter območne organizacije ZSSS Zasavje. Med prvimi je v skladu s sklepom kongresa sindikata KNG Slovenije v letu 1995 uveljavil enoodstotno članarino. Bil je med pobudniki ukrepov Vlade RS za spremembo monetarne politike do izvoznih podjetij. Bil je med glavnimi pobudniki za sklic izredne konference ZSSS in med aktivnimi udeleženci protestnega shoda ZSSS.

Sindikat Steklarne sodeluje v različnih aktivnostih, ki jih za zaščito delavskih interesov organizira republiški odbor KNG ali ZSSS. Redno se udeležuje vseh oblik pritiskov proti Vladi RS in Gospodarski zbornici Slovenije. Lani je 24. oktobra ob najavi delodajalskih organizacij, da bodo krčile in ukinjale pravice zaposlenih, na tovarniškem dvorišču pripravil dveurno opozorilno stavko, v kateri so sodelovali vsi zaposleni in je imela velik odmev v širšem prostoru.

Sindikat podjetja posveča veliko pozornost športnim dejavnostim, rekreaciji in organiziranju letovanja za svoje člane. Le... preko sindikata letuje 180 njegovih člano...

Sindikat podjetja kot eden prvih sou... noviteljev Delavske hranilnice omogoča č... nom sindikata najemanje kreditov. Sindi... podjetja tudi z lastnimi sredstvi, preko siste... KNG ali preko blagajne samopomoči finan... pomaga članom.

Sindikat podjetja vsako leto skupaj z upr... podjetja pripravi tradicionalno srečanje v... zaposlenih in upokojencev – praznik ste... in svetlobe.

Sindikat podjetja je po temeljiti pripr... predlagal izvolitev 13-članskega sveta delav... ki skupaj s sindikatom odločilno prispev... učinkovitejšemu soupravljanju v novi delni... družbi Steklarna Hrastnik. Sindikalnim za... nikom so v prvem svetu delavcev zaposl... izrekli popolno zaupanje.

Veliko pozornost namenjajo usposablja... sindikalnih zaupnikov, organizirajo pa t... usposabljanje članov sveta delavcev.

III. Skladno s kriteriji iz pravilnika o podeljevanju odlič... ZSSS prejmejo plaketo SSS tile posamezni člani sindikatov:

Bogdan Godnič, rojen 14. 4. 195... Sežani, zaposlen v Gasilsko reševalnem ... tru v Ajdovščini, nepoklicni predsednik Obmo... organizacije ZSSS Vipavska dolina in pred... dnik ROS poklicnih gasilcev Slovenije

– na predlog Območne organizacije Z... Vipavska dolina, ROS poklicnih gasilcev S... venije in Sindikata delavcev gradben... obrtnega podjetja Ajdovščina

Utemeljitev:

Bogdan Godnič je č... ZSSS od n... ustanovitve ... prenehanju ... lovanja ob... skega s... ZSSS Ajdo... čina je bil s... stanovitelj ... nepoklicni ... dsednik ... močne org... zacije ZS... Vipavska d... na. Od leta 1994 nepoklicno opravlja ... dolžnosti predsednika republiškega odb... Sindikata poklicnih gasilcev Slovenije.

Bogdan Godnič se vseskozi zavzema ... varovanje in izboljševanje ekonomske... gmotnega in socialnega položaja članov ... dikata. Deluje na področju uveljavljanja za... sindikata v organih lokalne samouprave ... institucijah na državni ravni. Prizadeva s... razvoj in krepitev samostojnosti in učinkovi... delovanja območnega sindikata ter deluje ... krepitvi medsindikalnega sodelovanja. O... kuje se tudi po izrednih organizacijskih s... sobnostih na področju mednarodnega sindi... nega sodelovanja, predvsem z italijansko k... federacijo sindikatov CGIL.

Bogdan Godnič je pripravljen kadark... nesebično pomagati reševati nakopičene ... bleme posameznim članom sindikata in ... dikatom podjetij, tako sam kot tudi z o... nizirano strokovno pomočjo.

Kot sindikalni funkcionar na vseh rav... organiziranosti sindikata ima izjemen ob... za pravilno in pravočasno odzivanje na ... bleme delavcev v posameznih podjetjih. ... vzema se za varovanje sindikalnih zaupni... in drugih sindikalnih delavcev v podjetj... zavodih, da ne bi bili zaradi svojega sindikaln... delovanja oškodovani ali zapostavljeni. ... magal je pri razreševanju problemov prese... delavcev v podjetjih in organiziral usp... zagotavljanje brezplačne pravne pomoči za č... ZSSS na celotnem območju Vipavske dol... Uspešen je tudi pri uveljavljanju zahtev s... dikata v organih lokalne samouprave. Nje... opravljeno delo in doseženi rezultati m... presegajo pričakovani obseg dela neprofe... nalnega sindikalnega delavca.

Janez Justin, roj. 26. 10. 1946 v Kranju, ...klicni predsednik sindikata v Savi Kranj ...epoklicni predsednik KNG Slovenija

...a predlog Območnega odbora sindikata ...G za Gorenjsko

...meljitev:

Janez Justin je dolgoletni sindikalni ak...st. Opravljal je različne sindikalne akti...sti v Savi Kranj, kjer je zaposlen. Po ne...rednih volitvah je pred sedmimi leti po...poklicni predsednik sindikata v Savi Kranj. ...njegovi zaslugi je prišlo do prenove sin...ata v Savi tako, da ta deluje po lastnih ...vilih, ki so postala zgled drugim sindikatom. Pred šestimi leti je Janez Justin prevzel tudi

dolžnost nepoklicnega predsednika Sindikata kemične, nekovinske in gumarske industrije Slovenije in ima velike zasluge pri prenovi tega sindikata. Sindikat KNG je prvi slovenski sindikat, ki je bil po osamosvojitvi Slove...

...sprejet v mednarodni sindikat ICEF (sedaj ...M), prvi sindikat v ZSSS, ki je prešel na ...odstotno članarino (obračunano od bru...plače) in ustanovil sklade, ki so izredne...pomena za nadaljnje delovanje sindika...Sindikat KNG je v tem času izdelal in izdal ...ošuri vse akte, potrebne za delovanje so...nega sindikata.

...anez Justin je ves čas aktiven v Zvezi ...bodnih sindikatov Slovenije, kjer je med ...gim član Sveta ZSSS.

...anez Justin je vedno pripravljen poma...članom sindikata pri reševanju proble...v. Poznan je po svojem kritičnem odno...do nepravilnosti, po zavzemanju za stro...no pravno pomoč delavcem in po svojih ...ajalskih sposobnostih. Tuji mu niso tudi ...iski, včasih nujni za dosego ciljev, kot so ...npr. pri obeh opozorilnih stavkah ZSSS ...a 1994 in 1996), kjer so bile vidne tudi ...ove organizacijske sposobnosti. Kot vodja ...kovnega odbora v Savi Kranj je izpeljal ...zorilno stavko, ki je primer izvrstne izvedbe ...e stavke v Sloveniji.

...že Kocman, rojen 25. 5. 1945 v ...kovju pri Slivnici, po poklicu prometni ...nir, zaposlen v podjetju OGP Remont Celje ...vodja strojnega parka

...predlog republiškega odbora Sindika...obrtnih delavcev Slovenije

Utemeljitev:

Jože Kocman je bil ves čas svojega službovanja aktiven sindikalni delavec, njegova izvensindikalna angažiranost pa sega na različna družbeno pomembna področja. V sindikatih, predvsem v Sin...atu obrtnih delavcev Slovenije, je v pre...osti opravljal vrsto odgovornih sindikalnih ...g – od sindikalnega zaupnika v podjetju ...predsednika območnega odbora sindikata ...skega območja in nepoklicnega predse...a republiškega odbora Sindikata obrtnih ...vcev Slovenije. Še zdaj je član republiškega ...ora Sindikata obrtnih delavcev Slovenije ...odja pogajalskih skupin za kolektivni po...bi obrti in drobnega gospodarstva.

...času, ko je Jože Kocman nepoklicno opra...l funkcijo predsednika republiškega odbora ...ikata obrtnih delavcev Slovenije, je sindikat ...del nekatere pomembne organizacijske spre...mbe v svojem delovanju. Tako so leta 1993 ...ikalni zaupniki nadomestili osnovne orga...acije v podjetjih in obratovalnicah zasebnih ...odjalcev, hkrati pa se je takrat začel tudi ...ces postopnega ukinjanja žiro računov sin...ata v podjetjih in pri zasebnikih, tako da so ...istojnosti začele prevzemati območne or...izacije sindikata obrtnih delavcev. Uspešen ...tudi kot vodja pogajalske skupine na de...malski strani, saj je kot dober pogajalec in ...očen branilec delavskih pravic uspel ne le ...aniti doseženo raven pravic delavcev v obeh ...ožnih kolektivnih pogodbah, ampak nekatere ...vice, pomembne za delavce, sindikalno član...in sindikalno organizacijo, celo dvigniti na višjo raven. Njegova aktivnost in skrb za položaj delavcev je povsod cenjena, saj so bile mnoge koristne in perspektivne spremembe tako za članstvo kot za organizacijo prav zaradi njegovih osebnih prizadevanj veliko prej in lažje uresničene, kot bi bile sicer.

Stane Kušar, rojen 13. 1. 1958 v Ljubljani, predsednik SKEI v podjetju Rog Ljubljana

– na predlog izvršnega odbora Območne organizacije SKEI Ljubljana in okolica

Utemeljitev:

Stane Kušar je po izobrazbi strojni tehnik, v podjetju Rog je zaposlen od leta 1974, sedaj dela na delovnem mestu konstruktorja. Za predsednika SKEI v podjetju Rog je bil prvič izvoljen leta 1991 in ponovno leta 1995.

Od vsega začetka je član območnega odbora SKEI Ljubljana in okolica. V letu 1994 je bil izvoljen za člana izvršnega odbora Območne organizacije SKEI Ljubljana in okolica, od leta 1994 je tudi član republiškega odbora SKEI Slovenije.

Stane Kušar je s svojim večletnim delom v sindikatu prispeval k uresničevanju interesov članov sindikata in razvoju sindikata. Bil je na čelu stavkovnega gibanja v podjetju Rog, ki naj bi zavarovalo in izboljšalo ekonomski in socialni položaj delavcev ter ohranilo delovna mesta. Je soustvarjalec razvoja in krepitve samostojnosti in učinkovitosti sindikata na posameznih ravneh sindikalne organiziranosti – od sindikata podjetja do sindikata dejavnosti.

Ivica Podgoršek, rojena 4. 11. 1948, vzgojiteljica, nepoklicna predsednica sindikata VVO Sežana

– na predlog RO Sindikata delavcev v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti Slovenije

Utemeljitev:

Predsednica sindikata VVO Sežana Ivica Podgoršek ima kot članica iniciativnega odbora za konstituiranje sindikata delavcev v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti Slovenije v letu 1991, kot sindikalna aktivistka v zavodu, v območni organizaciji ZSSS in v republiškem odboru VIR nesporne zasluge za uspešno delovanje Sindikata delavcev v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti Slovenije in ZSSS pri uveljavljanju pravic delavcev in izboljševanju njihovih gmotnih in socialnih razmer.

Ivica Podgoršek se s svojim neposrednim angažiranjem, strokovnostjo in čutom za pravičnost loteva reševanja konkretnih problemov delavcev tako v zavodu, kjer je zaposlena, kot tudi kot predsednica območnega odbora sindikata VIR, pa tudi v vseh drugih zavodih na kraško-notranjskem območju. Utemeljena je trditev, da sta obstoj in delovanje tega območnega odbora v največji meri odvisna od njene zavzetosti za sindikalno delo.

S svojimi stališči Ivica Podgoršek odločilno sooblikuje politiko republiškega odbora sindikata VIR, ki jo potem tudi vztrajno in dosledno uveljavlja. Kot dolgoletna sindikalna aktivistka pa pozna tudi problematiko delavstva v drugih dejavnostih, tako da se njene izkušnje izražajo tudi pri njenem delovanju v organih ZSSS, s čimer prispeva k promoviranju tako sindikata VIR kot tudi Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

Marko Simčič, rojen leta 1944, zaposlen v Mestnem gledališču ljubljanskem, nepoklicni predsednik Območnega odbora sindikata kulture Ljubljane in okolice

– na predlog Območne organizacije ZSSS Ljubljana in okolica

Utemeljitev:

Plaketa Svobodnih sindikatov Slovenije v letu 1997 se Marku Simčiču podeli za njegovo večletno delo in pomemben prispevek v organih in organizacijah Zveze svobodnih sindikatov Slovenije pri uresničevanju interesov članov in pri uveljavljanju ter razvoju sindikata.

Marko Simčič je priznan slovenski gledališki ustvarjalec, ki je poleg svojega umetniškega dela vseskozi aktivno vključen v sindikalno delo. V sindikatu je sodeloval in delal že pred letom 1990. Od preoblikovanja in konstituiranja Sindikata kulture Slovenije v okviru ZSSS pa si je skupaj s predstavniki drugih gledališč maksimalno prizadeval za utrjevanje vloge Sindikata kulture Slovenije in vključevanje čimvečjega števila zaposlenih vanj. Predsednik Območnega odbora sindikata kulture Ljubljane in okolice je od njegove ustanovitve. Od leta 1991 je tudi predsednik sindikata kulture v Mestnem gledališču ljubljanskem, prav tako je od ustanovitve član glavnega odbora Sindikata kulture Slovenije. Kot član vseh omenjenih ravni sindikalne organiziranosti je uspešno povezoval in še povezuje različne interese in specifike sindikata kulture. Z velikim uspehom jih usmerja v krepitev območne organizacije sindikata Ljubljane in okolice, ki na terenu uresničuje interese vseh članov.

Hilda Žežko, rojena 9. 4. 1941, bivša sekretarka Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije

– na predlog Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije

Utemeljitev:

Hilda Žežko je začela opravljati funkcijo sekretarke Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije leta 1990. Izvoljena je bila na osnovi svojega uspešnega preteklega dela v organih sindikatov na vseh ravneh organiziranosti, s čimer si je pridobila ugled med sodelavci. V svojem šestletnem mandatnem obdobju se je izkazala kot uspešna borka za uveljavljanje pravic delavcev. Za reševanje problemov delavcev je bila na razpolago ne glede na delovni čas, saj se v specifični dejavnosti prometa in zvez dogaja, da je probleme potrebno reševati takoj, v glavnem pa takrat, kadar sindikalistom delovne obveznosti to dopuščajo.

Zlasti njej gre zahvala, da se v Sindikatu delavcev prometa in zvez Slovenije lahko pohvalijo s kar štirimi panožnimi kolektivnimi pogodbami, s katerimi so delavcem v tej dejavnosti zagotovljene občutno višje pravice, kot so dosežene v splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Poleg teh vodijo bitke za podpis podjetniških kolektivnih pogodb v večjih sistemih, kot so Adria Airways, Telekom Slovenije in Pošta Slovenije. Pravočasno in pravilno reagiranje na odpovedi kolektivnih pogodb v dejavnosti je pripeljalo do zagotovila, da se bodo kolektivne pogodbe kljub odpovedim spoštovale. Kljub odhodu v zasluženi pokoj je Hilda Žežko ponudila pomoč pri nadaljevanju pogajanj, ki so v tem trenutku na mrtvi točki.

Hilda Žežko je dosegla tudi, da sindikat dejavnosti prometa in zvez in njene člane upoštevajo tudi vladne institucije. To med drugim dokazujejo rezultati po posredovanju glede delitve dovolilnic v mednarodnem prometu, reševanja pretočnosti mejnih prehodov in ukrepov v javnem cestnem prometu s cestnimi zaporami za voznike tovornih vozil, enako tudi posredovanje za reševanje delavcev Letališča Maribor in s tem posredno tudi samega letališča.

Sad njenih prizadevanj in strokovnosti je tudi izredno dobro delovanje konference sindikatov v Telekomu, ki je lahko zgled dobrega sodelovanja med vodstvom in sindikatom v celotnem slovenskem prostoru. Njeno izredno angažiranost v vseh okoljih potrjuje tudi povečano število članstva, še zlasti v Pošti Slovenije.

Prav tako je v veliki meri njena zasluga, da se je Sindikat delavcev prometa in zvez Slovenije, v katerem je bila edina poklicna delavka, organiziral v smislu prenove Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in da v organizacijskih oblikah poddejavnosti uspešno usklajujejo in uveljavljajo specifične interese in zahteve članstva.

Kam za 1. maj

Zasavje

PRAPRETNO – Prvomajsko zborovanje delavcev občine Hrastnik s kresovanjem in kulturnim programom **30. aprila** s pričetkom **ob 19. uri**.

PLEŠE – Prvomajsko zborovanje delavcev občine Zagorje ob Savi s kulturnim programom **1. maja ob 11. uri**.

KIPE-DOBRNA – Prvomajsko zborovanje delavcev občine Trbovlje s kresovanjem in kulturnim programom **30. aprila** s pričetkom **ob 19. uri**.

Tradicionalna srečanja delavcev bodo tudi na vseh drugih zasavskih planinskih postojankah, budnice pa po vsem Zasavju.

Bela krajina

SEMIČ – Prvomajsko srečanje **pri cerkvici sv. Mihela 30. aprila ob 20. uri;** slavnostni govornik: **Brane Mišič,** član predsedstva ZSSS; po kulturnem programu še ognjemet in streljanje z možnarjem.

Gorenjska

JESENICE – Prvomajsko srečanje delavcev jeseniške občine na **Pristavi na Javorniškem rovtu 1. maja ob 11. uri;** slavnostni govornik: **Borut Pahor,** predsednik ZLSD; v programu sodelujejo: pihalni orkester jeseniških železarjev, plesna skupina mažoretk TVD Partizan iz Jesenic, folklorna skupina in vokalni kvarter Svoboda.

RADOVLJICA – Prvomajsko srečanje delavcev radovljiške občine na **Šobcu 1. maja** s pričetkom **ob 14. uri;** slavnostni nagovor: **Polde Bibič;** v kulturnem programu sodelujejo folklorna skupna, pihalni orkester in dramska skupina iz Lesc.

ŠKOFJA LOKA – Petnajsto prvomajsko srečanje **na Križni gori 1. maja ob 11. uri;** slavnostni govornik: **Igor Draksler**, župan občine Škofja Loka; v kulturnem programu sodelujejo igralec Jože Drabik, pihalni orkester in folklorna skupina.

Celje

CELJE – Osrednjo praznično prireditev bodo v sodelovanju z OO ZSSS Podravje pripravili **na Boču** (glej Podravje!), **posebne pa 1. maja ob 11. uri** na naslednjih tradicionalnih krajih: **Resevna** (občina Šentjur), **Griček** (Celje), **Šmiglova zidanica** (Žalec), **Šmohor** (Laško), **Stari grad** (Slovenske Konjice) in **Šmarje pri Jelšah.**

Na predvečer bodo na teh mestih organizirana kresovanja, na dan praznika pa kulturni programi z govori in zabavnim delom.

Domžale

VIR - Dvajseto prvomajsko srečanje **30. aprila ob 21. uri.**

Ljubljana in okolica

ROŽNIK – Tradicionalno kresovanje **30. aprila** s pričetkom **ob 20. uri**; slavnostni govornik: **mag. Dušan Semolič,** predsednik ZSSS; v zabavnem programu sodelujejo: Čuki, Avtomobili in Oko; po budnicah prvomajski shod s proslavo v **četrtek, 1. maja, ob 10. uri**; slavnostni govornik: **dr. Dimitrij Rupel,** župan mesta Ljubljane; v kulturnem programu sodelujejo ansambel ljubljanskih mažoretk, Pihalni orkester Litostroj, pevski zbor, Marko Simčič in Janez Zmazek-Žan, v zabavnem pa tudi orkester Ljubljanske korenine.

Pripravil: N. J.

Priznanja Sindikata KNG Slovenije za leto 1997

ZNALI SO PRISLUHNITI SODELAVCEM IN IZBOLJŠEVATI NJIHOV POLOŽAJ

Republiški odbor sindikata KNG je na 10. seji dne 10. aprila 1997 sprejel sklep, da letošnja priznanja in plakete sindikata KNG prejmejo:

Plaketa Sindikata KNG Slovenije se podeli sindikatu družbe Plastdispenser Ormož.

Obrazložitev: Sindikat družbe Plastdispenser Ormož je bil že leta 1990 med prvimi, ki se je srečal in kruto soočal z novim lastninskim preoblikovanjem podjetja. V začetku je bilo lastništvo 75 odstotkov v rokah podjetja Jože Kerenčič Ormož, 25 odstotkov pa tujega paratnerja Ed Haasa iz Linza. V tem obdobju so imeli samo 80 odstotkov plače, niso dobivali regresa za dopust niti za prehrano, niti povrnjenih potnih stroškov, prav tako so bili načeti medsebojni odnosi. Z odločno akcijo vodstva sindikata, ki ga je podprlo vseh 164 članov, so si po dolgotrajnem boju priborili 100 odstotkov plače po KPD, regres za dopust in povračila vseh drugih nadomestil.

Sindikat s svojim uspešnim delovanjem dokazuje tujemu delodajalcu in vodstvu družbe, da je pomemben in konstruktiven pogajalski partner, ko gre za doseganje pravic iz naslova panožne kolektivne pogodbe. Med prvimi v Podravju so podpisali tudi podjetniško kolektivno pogodbo.

Priznanja Sindikata KNG Slovenije se podelijo:

Petri Haas, predsednici sindikata družbe Henkel–Zlatorog Maribor

Obrazložitev: Petra Haas, rojena 9. 8. 1943, zaposlena v družbi Henkel–Zlatorog Maribor, je dolgoletna sindikalna aktivistka. V sindikat KNG se je včlanila leta 1990, ko je nastajal svobodni sindikat. Njena zasluga v tem obdobju je, da je večina zaposlenih včlanjenih v svobodni sindikat oz. v sindikat KNG. V začetku svoje sindikalne aktivnosti je bila podpredsednica in tajnik, od leta 1995 pa je predsednica predsedstva Sindikata družbe Henkel–Zlatorog. Je tudi članica Konference območne organizacije Podravja, sodeluje v pogajalski skupini ROS KNG za KPD ter je predsednica aktiva oz. komisije za ženska vprašanja pri sindikatu KNG Slovenije.

Ves čas svojega sindikalnega delovanja se Petra Haas zavzema za pravice delavcev, za izboljšanje njihovega ekonomskega in socialnega položaja, za dosledno uresničevanje kolektivne pogodbe, kar ji je prineslo med sodelavci, vodstvom podjetja in lastniki veliko zaupanje in ugled.

Romani Oman, profesionalni sekretarki sindikata družbe Sava Kranj

Obrazložitev: Romana Oman je zaposlena kot profesionalna sekretarka sindikata Save od leta 1993, članica predsedstva tega sindikata pa je že od leta 1991. S svojo veliko prizadevnostjo in profesionalnostjo je zgled, kako je potrebno delovati v sindikalnih vrstah. Vse prejete zadolžitve opravi izredno natančno.

Med drugim je tudi članica območnega odbora sindikata KNG Gorenjske in od leta 1994 tudi članica RO sindikata KNG. Romano Oman odlikuje tudi strokovni pristop, izredna samoiniciativnost tako v Savi kot na območju Gorenjske in tudi v RO sindikata KNG Slovenije.

Slavku Štormanu, predsedniku sindikata podjetja Minerva Zabukovica pri Žalcu

Obrazložitev: Štorman Slavko, rojen 13. 5. 1948, je že šest let predsednik sindikata KNG podjetja Minerva iz Zabukovice pri Žalcu. V preteklem obdobju je začasno nadomeščal člana RO, takratnega predsednika Minerve Burjana. V seskozi je aktiven tudi na regijskem sindikatu, od leta 1996 pa je tudi član RO KNG.

Slavko Štorman je v zadnjih dveh letih kot predsednik sindikata podjetja največ aktivnosti namenjal sodelovanju pri lastninskem preoblikovanju podjetja, kjer so delavci postali notranji lastniki. Med prvimi so bili pri ustanovitvi sveta delavcev. V lanskem letu pa so največ pozornosti namenili sooblikovanju aktov s področja plač in delovnih razmerij.

Slavko Štorman je tudi kot sodelavec in kolega izredno tankočuten, zna prisluhniti problemom in težavam sodelavcev oziroma članom sindikata.

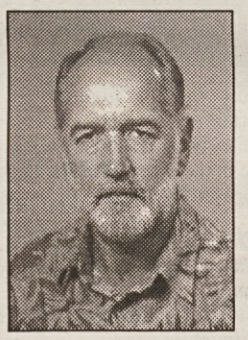

Janezu Zorku, sindikalnemu zaupniku sindikata KNG družbe TKI Hrastnik

Obrazložitev: Janez Zorko je bil predsednik sindikata podjetja TKI Hrastnik od leta 1988 do 1992. S svojim učinkovitim delom med članstvom je uspel leta 1990 in 1991 pridobiti od takratnih 520 zaposlenih kar 93 odstotkov le-teh za ponovno včlanitev v vrste svobodnih sindikatov. S tem je ogromno prispeval k popularizaciji in razvoju dejavnosti sindikata KNG Slovenije. K razvoju in krepitvi samostojnosti ter učinkovitosti sindikata je prispeval ne le v podjetju, temveč tudi širše, saj je bil član ROS KNG Slovenije, član območnega odbora in drugo. Vedno in povsod se je zavzemal za varovanje in izboljšanje gmotnega položaja, zaščite in interesov članstva. Tako je bila v času njegove funkcije dogovorjena in podpisana ena prvih podjetniških kolektivnih pogodb.

V družbi TKI Hrastnik je še vedno sindikalni zaupnik, član IO sindikata, izvoljeni član sveta delavcev, član Območnega odbora KNG Zasavja, član komisije za kadrovske zadeve in priznanja pri Območni organizaciji ZSSS Zasavje.

Janez Justin, predsednik

Sindikalna lista

Prvi del

	april 1997
1. Dnevnice	
– cela dnevnica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00
– polovična dnevnica (nad 8 do 12 ur odsotnosti	1.750,00
– znižana dnevnica (od 6 do 8 ur)	1.218,00
2. Kilometrina (od 21. 3. 1997 dalje)	27,9[illegible]
3. Ločeno življenje	51.098,00
4. Prenočišče - Povračilo sroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec	
5. Regres za prehrano	12.774,00

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje oktober–december 9[illegible] kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 81.573 SIT.

1. Jubilejne nagrade	
– za 10 let	40.786,00
– za 20 let	61.180,00
– za 30 let	81.573,00
2. Nagrada ob upokojitvi	244.719,00
3. Solidarnostne pomoči	81.573,00
Vir: Zavod RS za statistiko	*Strokovna služba ZSSS*

Opomba:
Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7/95), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

Dopolnilni podatki

V skladu z zakonom o izvajanju socialnega sporazuma za leto 1996 (Ur. l. RS, št. 34/96) v sindikalni listi objavljamo podatke, potrebne za izvajanje sporazuma:

1. Minimalna plača za mesec april, maj in junij 1997 — 56.781 SIT

2. Regres za letni dopust je v uspešnih podjetjih možno izplačati do višine povprečne plače v gospodarstvu za zadnje 3 mesece v bruto znesku; povprečna plača v bruto znesku za obdobje oktober–december 96 znaša — 127.746 SIT

Opomba:
Kot smo že dlje časa napovedovali, se s 1. 1. 1997 podatki o plačah ne bodo prikazovali po doslej ustaljeni klasifikaciji gospodarstvo – negospodarstvo. Od 1. 1. 1997 se v Republiki Sloveniji uporablja standardna klasifikacija dejavnosti (Uradni list RS, št. 34/94, 3/95, 33/95 in 15/96). Prav zaradi tega bomo vse podatke, ki so vezani na področje gospodarstva, v sindikalni listi ohranili do uveljavitve sprememb in dopolnitev kolektivnih pogodb na sedanji ravni.

Strokovna služba

KAJ DELAJO SVETNIKI?

»Do danes še nisem videl nobenega poročila kakšnega od državnih svetnikov, ki smo jih kot elektorji izvolili tudi mi. Zato se sprašujem, kaj pravzaprav počnejo in kakšne rezultate so dosegli pri svojem delu.« Tako se je med skupno razpravo o delu Sindikata delavcev trgovine Slovenije v lanskem letu in programu za letošnje leto na razširjeni seji republiškega odbora v prejšnji četrtek spraševal njegov podpredsednik Ladislav Rožič.

Sklep, ki se je po živahni izmenjavi mnenj »na to temo« izoblikoval tako rekoč sam od sebe, kajpak ni mogel biti drugačen kot: »Na letošnjih volitvah si bomo prizadevali, da bi v državni svet izvolili svojega človeka!« Kako bodo to namero »upravičevali« pred drugimi pretendenti, bo seveda stvar diskusij v predvolilnem obdobju; gotovo pa jo bodo utemeljevali z neizpodbitnim dejstvom, da je perspektiva »te države« v terciarni, torej njihovi dejavnosti.

»Ne le obratovalnemu času trgovin tudi obremenitvam delavcev moramo nameniti več pozornosti,« je program dela SDT za letošnje leto komentiral sekretar območnega odbora SDT Ljubljane in okolice Stane Drobnič in pojasnjeval: »Nadure zaposlenih se namreč tako ‚enormno' povečujejo, da je osemurni delovnik že preteklost; pa tudi zaščitne obleke postajajo ‚luksuz'...« Rožičev in Staničev »amandma« sta bila seveda soglasno uvrščena v program dela Sindikata delavcev trgovine za leto 1997 (o katerem smo sicer podrobneje poročali že v prejšnji številki Delavske enotnosti).

Člani republiškega odbora SDT so pozorno prisluhnili tudi poročilu predsednika nadzornega odbora Adolfu Verdelu, ki je finančno-materialno poslovanje SDT na podlagi »pozitivnih številk« ocenil za »gospodarno in vzorno«. Ker gre za področje, ki meji na »poslovno skrivnost«, naj »izdamo« le nekaj podatkov: prihodki so bili (tudi) v lanskem obračunskem letu višji od izdatkov (za okoli 2,6 milijona tolarjev), tako da je na računih SDT (v petih različnih hišah) skupno 22 milijonov tolarjev. Na vprašanje Franca Wernerja Petka, koliko tega denarja je na namenskih skladih, je sekretar SDT Sandi Bartol odgovoril takole: »Na stavkovnem skladu 12 milijonov, na rezervnem pa 7,5 milijona!«

Ker je ta denar vezan, obrestna mera pa pada, se je Franc Lavrač (Maximarket) vprašal ali ni finančni načrt SDT za letošnje leto preoptimističen. »Čeprav bomo izobraževanju zaradi sprememb delovnopravne zakonodaje res posvetili tolikšno pozornost, kot je zapisano v programu dela, se bojim, da bomo ‚prekratki',« je ocenjeval. Sandi Bartol pa je ocenil, da bodo prišli ‚skoz', ker ima v načrtu do končno ureditev t. i. problematike članarine. »Samopostrežbe – ki si je vsak jemal, kolikor je potreboval – ne bo več!« je zatrdil. »Če pa se račun kljub temu ne bi izšel, bomo pripravili prerebalans...«

Tik pred sejo je v pisarno SDT prispel telegram, v katerem je sekretarka Območne organizacije ZSSS Domžale Justi Arnuš pohvalila Sandija Bartola za »vzorno pripravljena gradiva za razpravo«. Enakih čestitk je bil Bartol deležen tudi na sami seji. Še bolj pa se je razveselil »pooblastila« predsednice Kristine Antolič, naj na slovesnosti v petek prevzame »Plaketo Svobodnih sindikatov Slovenije«, ki jo bo Svet ZSSS letos podelil pravu Sindikatu delavcev trgovine Slovenije.

Republiški odbor je v nadaljevanju seje obravnaval osnutek pravilnika o finančno-materialnem poslovanju v Sindikatu delavcev trgovine Slovenije, nazadnje pa se seznanil še s tremi pomembnimi informacijami: o pogojih sklepanja krovne pogodbe za prostovoljno zdravstveno zavarovanje, o včlanitvi v svetovno trgovinsko sindikalno organizacijo FIET in o zaključkih statutarne komisije SDT.

N.

Primer brez primere (2)

V prvem »primeru brez primere« (glej Delavsko enotnost 11/97) smo kratko popisali »tragikomični« dogodek, ki se je zgodil 12. marca v prostorih Gospodarske zbornice Slovenije. Tedaj naj bi tam vsi trije »prizadeti« partnerji podpisali aneks h kolektivni pogodbi za cestno gospodarstvo, vendar je »slovesnost« odpadla, ker je namesto predstavnika nadzornega sveta Slovenskih cestnih podjetij na GZS prispelo le njihovo obvestilo, »da se podpisa ne bodo udeležili, ker kolektivne pogodbe pač niso – odpovedali!?!« In namera GZS je ostala račun brez krčmarja...

Zaradi tega »dogodka, ki ga pravzaprav ni bilo«, sicer ni bilo nobene škode, saj se je daljnovidna skupščina Slovenskih cestnih podjetij na svojem zasedanju že prej odločila še naprej spoštovati »odpovedano« kolektivno pogodbo. Da pa za tem še vedno trdno stoji, je dokazala 7. aprila, ko je s konferenco sindikatov v cestnem gospodarstvu podpisala »edinstven« dogovor, s katerim je črno na belem verificirala omenjeno stališče (glej faksimile). »Spet primer brez primere,« je bila nad tem aktom navdušena sekretarka Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije Cvetka Gliha.

Zbornica pa (še) nič...

N. J.

Na podlagi 91.,92. člena kolektivne pogodbe za cestno gospodarstvo (Ur. list št. 16/96)

Skupščina Slovenskih cestnih podetij, d.o.o.,Ljubljana, Dunajska 56, ki jo zastopa predsednik Alojz Kramljak
in
Konferenca sindikata v cestnem gospodarstvu Ljubljana, Dunajska 56, ki jo zastopa predsednik konference Marjan Stanič skleneta naslednji

D O G O V O R

1. člen

Pogodbeni stranki ugotavljata,da sta Gospodarska zbornica Slovenije - Združenje za promet in zveze in Združenje delodajalcev Slovenije Sekcija za promet in zveze odpovedala Kolektivno pogodbo za cestno gospodarstvo 30. 9. 1996. Obe stranki sta na odpoved pravočasno reagirali,vendar odpoved ni bila na predlog strank umaknjena.

2. člen

Stranki se dogovorita, da bosta še nadalje spoštovali in uporabljali citirano kolektivno pogodbo ne glede na odpoved strank iz člena 1. tega dogovora.

3. člen

Stranki se dogovorita, da ne bosta podpisali ponujenega aneksa h Kolektivni pogodbi za cestno gospodarstvo, ker je ta v nasprotju z dosedanjim ravnanjem obeh pogodbenih strank.

4. člen

Stranki bosta pristopili k pogajanjem o spremembi Kolektivne pogodbe za cestno gospodarstvo in pri tem kot osnovo za pogajanja upoštevali obstoječo kolektivno pogodbo in Splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo.

5. člen

Ta dogovor stopi v veljavo po podpisu obeh pogodbenih strank, uporablja pa se od 1. 1. 1997 dalje.

Številka: 13-4/97
Datum : 07. 04. 1997

Predsednik konference sindikatov v cestnem gospodarstvu :
Marjan STANIČ

Predsednik skupščine SCP,d.o.o. :
Alojz KRAMLJAK, dipl.iur.

Memento mori...

Na redni letni skupščini Sklada solidarnostne posmrtninske samopomoči Trbovlje, ki jo sestavljajo predstavniki sindikatov in upokojencev, so ugotovili, da je minilo že dvaindvajset (22!) let uspešnega dela sklada, ki je po svoji zasnovi in organiziranosti edinstven v slovenskem prostoru.

O delu sklada je spregovoril njegov predsednik dipl. ing. Janez Malovrh in ob tem ugotovil, da se kljub gospodarskim težavam v sklad vključuje nad 10.000 delavcev in upokojencev.

Letna članarina v skladu znaša 1700 tolarjev. V lanskem letu je sklad izplačal 210 solidarnostnih posmrtninskih samopomoči v višini 90.000 tolarjev na posameznika.

Skupščina je na svojem zasedanju potrdila zaključni račun za lansko leto in sprejela finančni načrt za leto 1997.

Sekretar Območne organizacije ZSSS Zasavje Ciril Urek je visoko ocenil prispevek sklada k blažitvi socialnih stisk svojcev in se zahvalil izvršnemu odboru in zaposlenim na skladu za prizadevno in požrtvovalno delo.

V nadaljevanju je skupščina sprejela spremembe pravil sklada.

C. U.

Rumena knjiga: zrcalo podjetjem in direktorjem

KAKO VÉDENJE PRETOČITI V ZNANJE

Slovenski direktorji si od nedavna lahko kupijo "Rumeno knjigo, študijo o kvaliteti slovenskega menedžmenta", ki jo je izdelala neodvisna skupina raziskovalcev, zbranih okrog družbe Atraktor skupina d. o. o. iz Ljubljane. V študiji so raziskane lastnosti in sposobnosti menedžerjev stotih, po številu zaposlenih največjih slovenskih podjetij. Ali ta študija daje odgovor na vprašanje, kako dobri so naši vodilni menedžerji, ali zaslužijo svoje tako in tolikokrat sporne plače in bonitete? In še zlasti: ali so bile mendžerske funkcije v največjih podjetjih zaupane pravim ljudem? Odgovore na ta in druga vprašanja smo poiskali pri prof. dr. Viljemu Rupniku, članu raziskovalne grupe.

Kdo je analizo naročil, kdo plačal, kdo so njeni avtorji?

To študijo je organizirala in izvedla družba Atraktor iz Ljubljane. Duhovni vodja projekta, direktor Atraktorja Janez Juvan, je zbral ekipo zunanjih sodelavcev: podjetniškega ekonomista, sociologinjo informacijske smeri, komunikologinjo, metodologa in organizatorja. Financiral ni študije nihče, če ne upoštevamo nekaj prispevkov sodelujočih podjetij za kritje stroškov. Vse je bilo na prostovoljni osnovi in nihče od sodelujočih še ni dobil honorarja. Knjige se razmeroma počasi prodaja; cena ni nizka, tekst je nenavaden, zgoščen in se ga težko bere. Razposlali smo anketo z 21o vprašanji stotniji velikih podjetij po kriteriju števila zaposlenih (to je pomembno, ker smo hoteli videti, kako zaposleni "vozijo" s svojim menedžmentom). Odgovorila so skoraj vsa podjetja. V teh stotih podjetjih je 80% vseh zaposlenih v slovenskem gospodarstvu.

Kakšna je uporabnost te ankete, ali samo za teh sto podjetij ali bi jo lahko uporabil katerikoli direktor. Ali je za prebiranje potrebno večje znanje, kot ga v povprečju imajo naši menedžerji?

Za direktorje podjetij, ki so sodelovala v anketi, je najvažnejši prvi del, parcialna analiza, ki je odgovor na vprašanje "kakšen pa je naš direktor". Toda, kakšen z ozirom na kaj? Ali je dober tehnik, ali finančnik, organizator in tako naprej? Za vsako podjetje imamo za vsak sektor ali stratum odgovor. Na primer: kakšen je direktor glede na njegovo pojmovanje prodajne funkcije. Ali jo poveličuje ali zanemarja? Ali je kje vmes. Tako gre za vsako funkcijo posebej, razvojno, finančno itd. To so parcialne analize, ki pa so zelo obsežno in dolgočasno branje. Vendar je to glavni rezervoar koristnih podatkov za posamezno podjetje. Iz njih se da razbrati, kje je posamezni direktor v primerjavi z drugimi.

Kakšen je idealni direktor?

Zame je idealno tisto, kar ima vse možne atribute (lastnosti) na zgornji meji možnega (iz tega vzorca). To je naš domači ideal, tisto, kar lahko dosežemo v domačih pogojih. V študiji je vsako podjetje stehtano v primerjavi z vsemi drugimi, glede povprečja vzorca, glede na najslabše, na najboljše in na idealno vrednost. Torej imamo za vsako podjetje od stotih podatek, koliko mu manjka do idealnega. Tujega vzora za postavitev ideala nismo imeli, ker ni bilo denarja za nakup tujih baz podatkov. Vendar se nismo hoteli obremenjevati s tem, saj moramo najprej videti, kaj je naš ideal, ki ga zmoremo doseči. Potem šele se lahko primerjamo s tistim, za katerega mislimo, da nam primerjava z njim koristi. Če dam primerjavo iz športa: ne morem kar takoj preskočiti dva metra višine. Če pa začnem nižje, na dosegljivi višini in letvico počasi dvigam, lahko uspem. V tem je moja poanta.

Ali lahko na osnovi izsledkov ankete odgovorite na vprašanje, kakšen bi bil naš idealni menedžer, glede na to, da veliko poslujemo s svetom in moramo upoštevati svetovne gospodarske razmere? Kaj vse bi moral nadpovprečno dobro obvladati?

Menedžer je po funkciji upravljalec, komponist. Poznati mora funkcionalno sposobnost vsakega strokovnjaka, ki dela v podjetju, da jih zna povezati v celoto. Znati mora zbrati skupaj ljudi, ki lahko rešijo njegov problem. Mora pa tudi znati prepoznati težavo. Direktor mora vedeti, kateri so problemi v podjetju. V študiji smo mu skušali pomagati tako, da smo za vsako podjetje pokazali najšibkejši sektor. In še: pokazali smo mu njegov finančni rezultat kot funkcijo preostalih. Če merimo sposobnost direktorja samo po ustvarjenem denarju, potem je treba finančni stratum izraziti kot posledico vseh ostalih. Vprašati se, ali je direktor dober ali slab z vidika finančnega rezultata, pomeni odgovoriti na vprašanje, kaj na ta rezultat vpliva. Ali se je znal osredotočiti na tiste elemente, ki temu rezultatu doprinesejo.

Kako posamezni sektorji vplivajo na poslovni rezultat?

V Sloveniji zmotno menijo, da organizacija podjetja zelo veliko pripomore k rezultatu. Študija je pokazala drugače — organizacija še poslabša finančne rezultate. Treba je seveda vedeti, kakšna je ta organizacija. Če je dobra glede na kriterije finančne politike, potem je vpliv te organizacije pozitiven. Pri nas organizacijo postavljajo šablonsko, dogmatično. Tak greh smo delali predvsem v časih zakona o združenem delu, pa tudi še danes. Študija je pokazala, da na finančni rezultat najbolj pozitivno vpliva informatika, ko direktor pravi čas dobi prave informacije in jih tudi izkoristi. Upravljanje pomeni reagiranje na informacije.

Velik vpliv na finančne rezultate imajo direktorjevi napori na področju ekonomike (večanje produktivnosti, krajšanje izdelavnih časov itd.). Zelo majhnega ima tehnični potencial. Ugotovili smo, da zato, ker imamo na primer zastarelo opremo, ker imamo še vedno veliko nepotrebnega premoženja. In pa zato, ker je naš tehnični potencial relativno slabo izkoriščen.

Doslej smo govorili o slabostih menedžerjev in podjetij, kaj pa njihove dobre strani?

Tudi to je v študiji zapisano za vsakega posameznega menedžerja. Celotni vzorec kaže, da v celoti dobro podpirajo informacijski sektor in pa ekonomiko. Dobro je tudi, da so nekje na polovici poti do idealnega položaja. To je zelo vzpodbuden rezultat glede na to, da nas duši majhnost gospodarskega sistema, mednarodni prepih, dumpinške cene, da se izčrpavamo v usklajevanju političnih pogledov in pogledov nasploh. Ta velika peza notranjega usklajevanja, pa zakonodaje, ki se rojeva, in stalnih reorganizacij javne uprave jemljejo ogromno časa direktorjem. Pohvaliti jih je treba, da ob vsem tem bolj ali manj sterilnem delu in cepetanju na mestu vendar peljejo podjetja po poti, ki daje ljudem kos kruha.

Na nedavni predstavitvi študije ste dejali, da direktorji veliko vedo, pa precej manj znajo. Je to ta polovično prehojena pot?

Bom kar na svojem primeru pojasnil. Prebral sem ogromno knjig in vem veliko teorije. Ampak če nimam možnosti, da bi teorijo utelesil, pomeni, da malo znam: nisem je spremememnil v prakso. Zato je razmerje med vedenjem in znanjem nekaj, kar ni odvisno samo od menedžerja, ampak tudi od okolice.

Ali okolje pri nas duši menedžerje?

Seveda. Slovenija je investicijsko mrtva, če ne upoštevamo "hotdogerje" ali "kofetarje". Ekonomsko smo podhlajeni in jemo substanco, rezultate socializma. Če hočemo živeti tudi jutri in pojutrišnjem, bi morali investirati. Toda tega pri tako visoki obrestni meri ne moremo. Direktorji imajo izredno veliko dobrih idej. Tisto kar znamo in vemo, bi morali pod ustreznimi pogoji pretvoriti v "znati delati" in "znati ustvarjati". Če ne bomo tudi proizvajali, bodo naše delnice nepomembne, z njimi ne bo kaj početi. Menedžerski poklic pri nas je izredno težak, ker grozijo stalni stresi. Pri vsem tem si ga menedžerji otežujejo še sami s tem, da delajo namesto drugih, ne pa za druge. Tu je pomembna razlika. Menedžer bi moral biti na vrhu in dirigirati svojemu zboru. To je velika ovira, kljub temu pa moram reči, da so izredno dobri in zelo vzdržljivi...

Ali je kaj krivde za to, da delajo namesto drugih, tudi v menedžerjih, ker drugim ne zaupajo?

Če imajo slabo ekipo... Ponudba kvalificirane delovne sile po sektorjih je zelo različna. Znamo organizirati miting, kongres, ne znamo pa proizvodnje, ki je čisto pozabljena in podrejena v naši miselnosti. Obstaja bistvena ovira za pretakanje vèdenja v znanje: da direktorji ali ne morejo ali pa ne znajo uskladiti sektorjev med seboj. V podjetjih imamo dobre tehnike, v primerjavi z njimi ekonomisti precej zaostajajo, organizatorji še bolj. Zaradi neusklajenosti teh sektorjev rezultati poslovanja zaostajajo. Menedežer bi moral najprej zaupati stroki, jo poklicati na pomoč in od nje zahtevati odgovornost za njihove odločitve. Menedžer bi moral v prid boljšega vodenja podjetja znati vpreči znanje, ki ga ima njegovo moštvo.

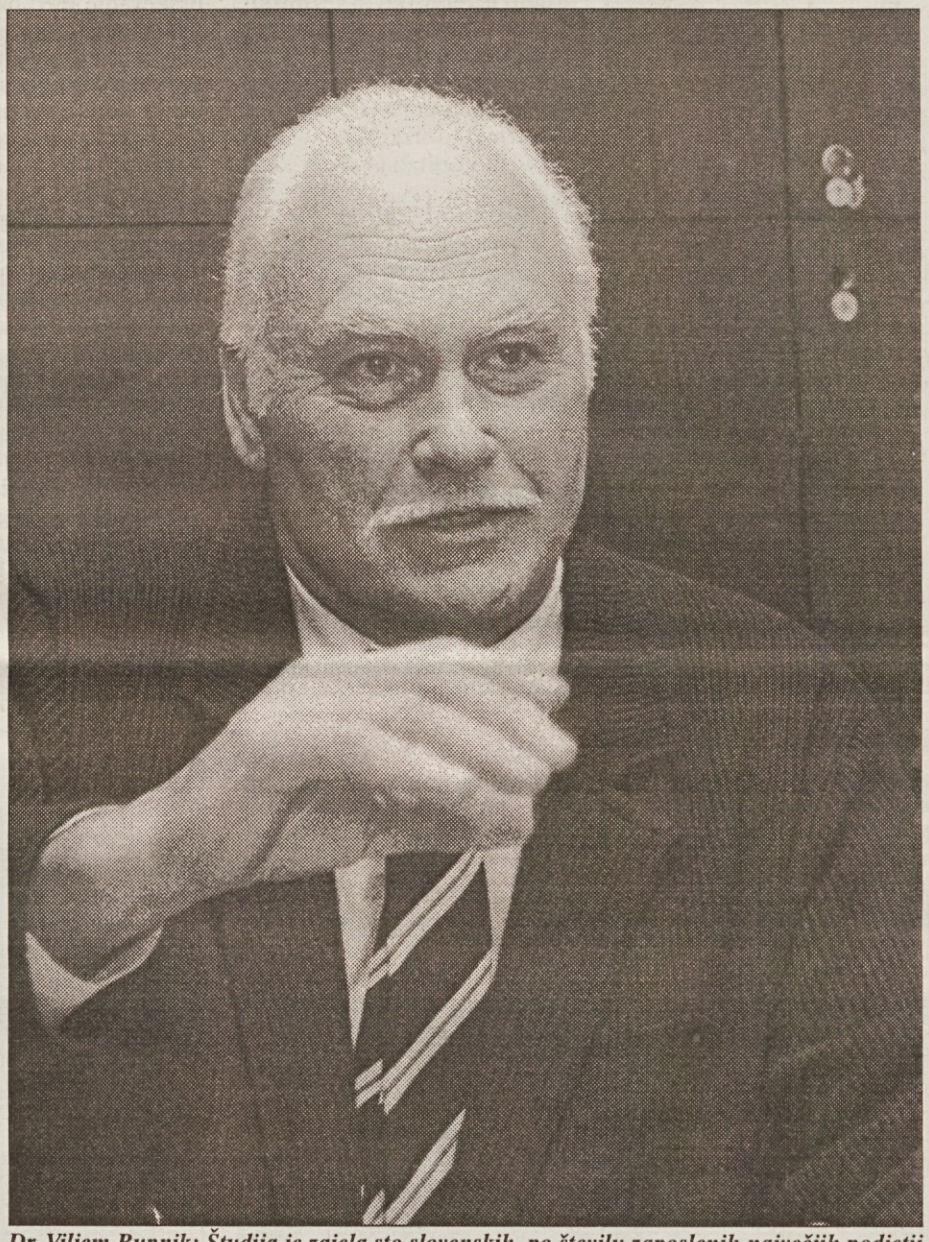

Dr. Viljem Rupnik: Študija je zajela sto slovenskih, po številu zaposlenih največjih podjetij in za vsako od njih pokaže, "kakšen je naš direktor" v primerjavi z drugimi. In kakšni so naši direktorji? V danih pogojih njihovi dosežki mejijo na čudeže...

Generalna ocena za menedžerje pa je pozitivna, mar ne?

V pogojih, v kakršnih delajo, naredijo skoraj čudeže. Imajo opremo od vsepovsod in slabo opremo iz prejšnjih časov. Borijo se s privatizacijo, ki je moteč dejavnik, zlasti, dokler je ne bo konec.

Smoter te študije, kot ste na predstavitvi dejali, je tudi v tem, da se poišče vzroke za poslovne katastrofe, ki so se dogajale. Lahko to obširneje pojasnite?

Katastrofa je ugotovljiva za vsako podjetje iz vzorca le, če bo dopustilo, da se atribut močnega vpliva slabša. Takšna lastnost podjetja, ki zelo izboljšuje finančne razultate, mora biti posledica mendžerjevega prizadevanja. Če ta menedžerjeva lastnost slabi, se bo na rezultatih podjetja poznalo. Če direktor dopusti, da na primer stopnja zadolženosti raste pri mladem podjetju ali na novem programu, se bo finančni rezultat slabšal; lahko celo pripelje do stečaja (katastroofe).

Omenili ste primer Elana, češ da je bilo ugotovljeno že leta prej, kot se je to zgodilo, da bo zašel v težave. Ali z enako metodo?

Točno, s tem, da jo je uporabila Banka Slovenije. Ugotovili so, da je pri tistih finančnih indikatorjih, ki so jih uporabljali, Elan na repu seznama takoimenovanih paradnih konj Slovenije. Pripomba je bila, da ta metoda ne more biti prava, saj je Elan vendarle slovenski ponos... Z globokim "rentgeniziranjem" odkrijemo tiste procese, ki so "na delu" in ki bodo pripeljali do potopa. Takrat seveda še niso imeli toliko atributov, ampak samo tiste osnove, ki jih je Banka Slovenije kot centralna finančna ustanova zbirala.

Zanima nas, kakšen bi bil idealen tip podjetja? Nesocialni ameriški ali britanski tip ali kak socialni evropski tip?

Krivično do ljudi bi bilo uvajanje takšne tržne ekonomije, katere kakovost bi bila merjena samo z denarjem, ki ga ustvarja. Takšna "monokultura", ki prisega samo na profit, lahko potopi družbo. Uporabljati je treba več kriterijev hkrati: na primer ali direktor ustvarja ozračje zaupanja me delavci, ozračje pravne varnosti, socialne varnosti, zagotavlja zdravstvene pogoje, uvaja ergonomijo itd. Prisegati na tržno ekonomijo, ki zasleduje samo ekonomske parametre je lahko zelo nevarno. Treba je najti pameten kompromis in naša metoda poskuša pokazati globalno kvaliteto ter vzvode, s katerimi se da dvigniti njeno raven, če nismo z njo zadovoljni.

Ali je iz analize mogoče razbrati, kam se naši menedžerji nagibajo: v čisto ekonomistično plat vodenja podjetja, jim je cilj finančni rezultat ne glede na ceno, ali pa so tudi socialno usmerjeni?

Nekateri direktorji dajo več na finančni rezultat. Kako ustvariti finančne rezultate, pa so zelo različne poti: od čistega monetarizma (ki je kratkega veka, ker ne vodi k razvoju) pa do proizvodne miselnosti. Dober direktor je tisti, ki kompromis med vsemi zahtevami dvigne na čim višji nivo blagostanja.

Kateri tip direktorja je med sto anketiranimi prevladujoč?

Financarski. Proizvodnja je kar malo pozabljena. V preteklosti smo imeli izrazite primere, ko so direktorji verovali v proizvodnjo kot dolgorčni vir kruha. Zaradi majhnosti ekonomskega prostora pa so firme zdaj vse bolj podvržene čistim finančnim posegom. Druga lastnost direktorjev je prevelika kratkoročna orientiranost. Nekdanji ameriški predsednik Ronald Reagan je v osemdesetih letih postavil ZDA gospodarsko na noge, ker je razumel dolgoročni pomen sporočila, da je 92 odstotkov patentov in licenc na washingtonskem patentnem uradu japonskega in korejskega izvora. To je nameč pomenilo, da je Amerika izgubila primat v proizvodnji. Pri nas je čutiti mlačnost do znanosti, pa tudi omalovaževanje zlasti domačih licenc in patentov. Domač izumitelj pa je vendar najcenejši, ker je navezan na dom, družino in bo delal tudi doma za nizko plačo, medtem ko tujec tega za nas ne bo hotel početi. Mislim, da je dobro pogledati k sosedom kaj delajo, vendar ne zato, da bi jih posnemali, pač pa da bi počeli kaj drugega. Direktor, ki bo znal uravnoteženo izboljšati, kar mu v podjetju ni dobro, je dober direktor. Slab pa je, če ve, kaj mora narediti, pa tega ne naredi. To je načrtna diverzija in tak ne bi smel imeti nobenega položaja.

Govorili ste tudi o bonitetah in rekli ste, da ne zaupate tujim ocenam o nas. Češ da gre za zastarele, nepopolne podatke.

Ne zaupam jim, ker je metodologija čista receptura, način računanja rizika je star že 80 let. Ampak denimo, da imajo prav. Vendar me motijo slabe ocene o varnosti naložb pri nas. Te prihajajo iz tujih ocen bonitete dežele (na primer iz britanske firme Dunn&Brandstreet) ali pa tudi posameznega podjetja. Ampak, če bi bil riziko te dežele tako visok, zakaj so tujci pripravljeni pri nas celo investirati, ne pa samo kreditirati? Investicije v rizičnih deželah so manj varne kot krediti. Vendar tujci investirajo, kar pomeni, da se ne bojijo in tega protislovja med uradnimi ocenami bonitete Slovenije in željo tujcev, da (oceni navkljub) investirajo, ne morem razumeti. Bojijo se, kadar zahtevamo od njih pošteno ceno, ne pa takrat, kadar kupujejo po nizki ceni. Ali nas poskušajo prepričati, naj verjamemo, da smo res tako slabi?

Ali se proti temu lahko borimo?

Kako vplivati na te ocene? Rumena knjiga je že taka pomoč podjetjem, da pokažejo in dokažejo svojo pravo vrednost. Boj se dobojuje pri konkretnih posamičnih primerih. Tudi vlada bi bila bolje oborožena z argumenti in bi tujce lahko prisilila, da bi verjeli njenim podatkom, če bi bolj upoštevala in uporabljala strokovnjake. Resnica o nas bi bila sicer lahko groba in kruta tudi za nas. Vendar bi bila prava, čvrsta in na njej bi lahko gradili!

N. L.

V Mariboru je zdaj v stečajnem postopku 74 podjetij

IZGUBE V MARIBORSKEM GOSPODARSTVU SO LANI PRESEGLE 6,5 MILIJARDE TOLARJEV

Po zadnjih podatkih mariborske enote Agencije za plačilni promet se razmere v mariborskem gospodarstvu še vedno slabšajo. Medtem ko se je krivulja gospodarske uspešnosti v slovenskem gospodarstvu v lanskem letu dvignila (še zlasti ob koncu leta), so bili rezultati poslovanja v mariborskem gospodarstvu veliko manj obetavni.

Gospodarske družbe v Mariboru so lani ustvarile skupno 6,5 milijarde tolarjev čiste izgube ali za 40 odstotkov več kot leta 1995. Več kot 100 milijonov izgube je imelo kar 29 podjetij. Med največjimi mariborskimi izgubaši je na prvem mestu Metalna, ki je lani sutvarila blizu 1,6 milijarde tolarjev izgube. Sledita ji Elektro Maribor z okoli 1,5 milijarde tolarjev izgube in MTT Tovarna tkanin Melje z 1,2 milijarde tolarjev izgube.

V lanskem letu se je ponovno zmanjšal fizični obseg industrijske proizvodnje, ki v Mariboru pada že vse od leta 1986. Lani se je v primerjavi s predlanskim letom fizični obseg proizvodnje ponovno zmanjšal za 8,2 odstotka. Najbolj se je zmanjšala proizvodnja v tekstilni industriji, strojegradnji, kovinski industriji in v proizvodnji prometnih sredstev. Fizični obseg proizvodnje pa se je najbolj povečal v gradbeništvu.

Zaradi gospodarskih težav je moralo lani v Mariboru v stečaj 34 podjetij. Od začetka devetdesetih let pa je v mestu propadlo že preko 130 srednje velikih in velikih podjetij. Ker stečajni postopki trajajo zelo dolgo, je zdaj v stečajnem postopku 74 podjetij. Čedalje več težav imajo tudi tovarne, ki so se najdalj upirale krizi. Tako bodo morali v Mariborski livarni odpuščati trajno presečne delavce. Pri kadrovski sanaciji podjetju pomaga posebna skupina slovenske vlade. Med podjetji, ki čedalje močneje občutijo krizo, so tudi tekstilna tovarna Svila, tovarna umetnih brusov Swaty in še nekatere. Precej težav imajo tudi podjetja, ki so nastala na "ruševinah" bivšega Tama, Metalne TIO in koncerna TVT. Zato se po mnenju strokovnjakov plaz stečajev v Mariboru še ni ustavil.

Zaradi omenjenih gospodarskih gibanj se število delovnih mest v Mariboru še vedno zmanjšuje in povečuje število brezposelnih. V regiji je zdaj nekaj več kot 32.000 brezposelnih delavcev.

V Mariboru je sedaj okoli 2500 gospodarskih družb. Med njimi pa je le 23 takšnih, ki so ustvarile večji dobiček od 50 milijonov tolarjev. Najbolj uspešna mariborska podjetja so: Dravske elektrarne (proizvodnja električne energije na rekah je povsod po svetu najbolj rentabilna), gostinsko-turistično podjetje Pohorje (podjetje ustvarja precej dobička tudi s prostocarinskimi prodajalnami na mejhnih prehodih, ki jih bo zaradi našega približevanja Evropi treba ukiniti) ter Krekova pooblaščena družba in družba za upravljanje Probanka. Skupno so uspešna mariborska podjetja lani ustvarila blizu 700 milijonov tolarjev dobička.

T. K.

V gradbeništvu je zdaj dela na pretek

PREKVALIFIKACIJA ZA GRADBENI POKLIC – MOŽNOST ZA BREZPOSELNE

V Gornji Radgoni se je pred nedavnim končal 10. Mednarodni sejem gradbeništva in gradbenih materialov Megra 97. Na sejmu se je zvrstilo tudi veliko strokovnih posvetovanj. Med najbolj odmevnimi je bilo posvetovanje o kadrih in izobraževanju na področju gradbeništva, ki ga je organiziralo Združenje za gradbeništvo pri Gospodarski zbornice Slovenije. Gre za izredno zanimivo temo, saj se slovensko gradbeništvo po koncu krize srečuje s precejšnjimi kadrovskimi težavami oziroma s pomanjkanjem delavcev.

Zakaj se mladi ne odločajo za delo v gradbeništvu?

Na posvetu so najprej spregovorili o vzrokih, zakaj gradbenim podjetjem primanjkuje gradbenih delavcev določenih profilov. Po mnenju udeležencev na posvetu delajo gradbeni delavci v zelo težkih pogojih (delo je terensko in sezonsko, poleg tega morajo delati pod milim nebom v vseh vremenskih okoliščinah), plače v gradbeništvu pa so že lep čas sorazmerno nizke. Zato se mladi težko odločajo za gradbene poklice.

Sicer pa izobraževanje za gradbene poklice doživlja v Sloveniji velike spremembe. Po več desetletjih ponovno uvajajo dualni sistem. To pomeni, da bodo šole morale poslej bolj sodelovati z gradbenimi podjetji in obratno. Tako bodo v gradbenih podjetjih zopet začeli delati vajenci (zaenkrat zidarji in tesarji), ki si bodo teoretično znanje nabirali v šoli, za delo pa se bodo usposabljali pri delodajalcu.

Dualni sistem izobraževanja za zidarja in tesarja so v Sloveniji prvič ponudili mladim leta 1994. Letos je interes za takšno izobraževanje med osmošolci že trikrat večji kot pred tremi leti, vendar je v gradbenih podjetjih še vedno na voljo precej prostih učnih mest. Zidarjev in tesarjev primajkuje zlasti v Ljubljani, Kopru, Novi Gorici, Mariboru, Murski Soboti, Kranju in Celju.

Na posvetu so govorili tudi o izobraževanju gradbenih tehnikov, delovodij in inženirjev. Praksa kaže, da zlasti profil gradbenega tehnika ne ustreza več zahtevam stroke, zato bo v tem izobraževanju, katerega nosilec je gradbena šola v Celju, treba nekaj spremeniti. Izobraževanje za tehnika bo moralo prerasti v pripravo za višješolski oziroma visokošolski študij gradbeništva ali pa bo treba šolanje za gradbene tehnike podaljšati, saj se delokrogi gradbenih tehnikov in gradbenih delovodij sedaj pokrivajo.

Izobraževanje odraslih za delo v gradbeništvu

Posebno pozornost so na posvetu posvetili izobraževanju odraslih in možnostim za prekvalifikacijo trajno presežnih delavcev za gradbene poklice. Razmere na trgu delovne sile v Sloveniji so po mnenju udeležencev posveta pravzaprav zanimive: na eni strani je množica brezposelnih delavcev različnih poklicev, po drugi strani pa gradbenim podjetjem primanjkuje veliko polkvalificiranih delavcev. Nezaposleni se ne odločajo radi za delo v gradbeništvu, saj plače v tej panogi niso mikavne.

Strokovnjaki za gradbeno izobraževanje so že pripravili ustrezne programe za izobraževanje odraslih, ki jim omogoča zaposlitev v gradbeništvu. Zlasti je ta program zanimiv za brezposelne in za tiste odrasle, ki še nikoli niso bili zaposleni. Največ izkušenj na področju tovrstnega izobraževanja imajo na Srednji gradbeni šoli v Mariboru. V izobraževalnem procesu za odrasle daje šola poudarek praktičnim znanjem. Nujno potrebno teoretično znanje si udeleženci izobraževanja za odrasle pridobijo na predavanjih ob koncu tedna.

Mnogi brezposelni delavci si bodo torej v naslednjih letih lahko zagotovili delo in kruh, če se bodo pravočasno prekvalificirali za deficitarne gradbene poklice. Da bo izobraževanje na tem področju nemoteno teklo, pa je, kakor so ugotovili na posvetu, potrebno sodelovanje med tistimi, ki se želijo izobraževati za gradbene poklice, med gradbenimi podjetji, izobraževalnimi ustanovami in državnimi institucijami.

T. K.

Jubilejni 20. avtomobilski salon v Ljubljani

SLADKE SANJE ZA NEKAJ STO TOLARJEV

Ne samo nova vozila, tudi veliko nove opreme za nego in vzdrževanje avtomobilov

Blišč in vonj po življenju, ki ga živijo petičneži, je bil in bo vselej še kako vabljiv tudi za množico mladih in starih, ki pogosto nimajo niti kaj za v usta. Vendar, če že nimaš denarja in zato nikoli ne boš mogel živeti kot nekateri, pa si lahko privoščiš vsaj sanje. Te so vselej zastonj, če odštejemo grenak priokus po majhnosti in nemoči. Ta kar nekaj časa ostane tudi po obisku avtomobilskega salona, kakršen je te dni na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Naše glavno mesto je namreč te dni nekakšno avtomobilsko središče, ki privablja v prestolnico množico poslovnežev in še veliko več čisto navadnih radovednežev.

Salon vsekakor velja obiskati. Četudi ne kupujemo novega avtomobila in čeprav ga morda tudi nikoli ne bomo imeli. Zato pač, da si lahko vsaj enkrat na dve leti pobliže in brez zadrege, da nas kdo opazuje, ogledamo čudesa, ki so navadnim zemljanom dostopna le v sanjah. In na razstavah.

Na letošnjem jubilejnem salonu je kar 290 razstavljalcev, na ogled pa je precej novosti in tudi najrazličnejših podrobnosti, ki sodijo v svet avtomobilizma. Nekateri pravijo, da je salon nekakšna mešanica znanega ter novega in razburljivega. To seveda ne velja za najcenejše »malčke«, kot so na primer citroen AX spot, KIA pride ali Fiatova panda, za katere je potrebno odriniti milijon ali nekaj več tolarjev. To velja za prestižne lepotce znanih avtomobilskih proizvajalcev. Občudovanja vrednih štirikolesnikov pa je na Gospodarskem razstavišču veliko. Spotakljive so le njihove cene, saj nekateri lepotci veljajo celo več kot 200 ali 300 tisoč nemških mark. Kaj vse bi navaden zemljan počel s tako čednim kupčkom cvenka, lahko, žal, le razmišljamo. Gotovo je le, da ga za še tako lep avto – ki danes je, že jutri pa ga lahko ni več – ne bi zapravil. Sanjarjenje na GR v Ljubljani pa je v teh dneh kljub vsem pomislekom razmeroma poceni. Velja 800 tolarjev, za malde po letih pa še manj.

Avto leta 96 v ZDA je tudi na slovenskih cestah zelo priljubljeno vozilce

Podobno kot bogata in pestra ponudba vseh mogočih vozil so ob letošnjem avtomobilskem salonu zanimiva tudi modrovanja o razvpitem vladnem predlogu, da bi v Sloveniji uvedli še poseben davek na avtomobile. Mnenja večine se ne razlikujejo kaj dosti. Predlog je namreč dokaj nadorečen, privlečen za lase in po svoje precej prismuknjen.

Po novem naj bi namreč lastniki avtomobilov plačevali nekakšen davek na onesnaževanje okolja glede na teoretično porabo goriva določenega vozila, ne pa glede na dejansko pokurjeno število litrov bencina ali nafte. To z drugimi besedami pomeni, da bi lastnika dveh povsem enakih avtomobilov odrinila enako visok »ekološki davek«, pa čeprav bi prvi pokuril, denimo, v letu dni le desetino toliko goriva kot drugi in bi v tem obdobju desetkrat manj onesnažil okolje kot drugi voznik z enakim vozilom in enako visoko odmerjenim davkom. Seveda je problem vladnega predloga tudi v tem, da bi vse račune, torej tudi nove davke, morali za najbolj prestižne avtomobile v Sloveniji poravnati ne lastniki, temveč davkoplačevalci. Kdo se prevaža pri nas z najbolj požrešnimi in tudi najbolj dragimi vozili, pa tako ali tako dobro vemo.

Preizkus varnostnega pasu »v živo«

Večnamenski citroen, sanje mladih in odraslih

Ne navsezadnje je tudi malce neresna trditev, da novi davek ne bi vplival na inflacijo. Je res možno uveljaviti krepko višje cene, v tem primeru avtomobilov, ne da bi s tem vplivali na stopnjo inflacije? Vlada že ve. Če bi podražila gorivo, bi pospešila inflacijo. Novi davki in nove cene avtomobilov pa te moči naj ne bi imeli. Tako vlada.

Kajpak se pri vsem tem vsiljuje predvsem vprašanje, čemu država ne pobira davščin tam, kjer bi jih lahko in kjer bi jih tudi morala. Baje je republiška davčna uprava še vedno brez prvega moža, brez direktorja. Nobena skrivnost tudi ni, da se v Sloveniji ukvarja z delom na črno četrt milijona ljudi. Primerov, ki kažejo na to, da pri nas zelo veliko ljudi živi na račun večine, to je poštenih davkoplačevacev, je še nič koliko. Zato je želja vlade, da bi uvedla omenjeni ekološki davek na avtomobile, še toliko bolj nepremišljena, neutemeljena, in lepo in brez dlake na jeziku povedano, celo malce neresna in obenem prismuknjena.

Besedilo in slike: Andrej Ulaga

SLOVENSKA VOKALNA FANFARA V ČAST DELU IN DELOVNIM LJUDEM

"Kdor čaka, dočaka," pravi star slovenski pregovor. Tako smo tudi Slovenci končno dočakali prvo slovensko vokalno fanfaro (svečano skladbo, ki se izvaja na začetku oziroma ob zaključku kulturne prireditve), namenjeno prazniku dela. Saj ne, da Slovenci doslej ne bi imeli ubranih skladb in pesmi o delu, vendar pa takšne, ki bi bila namenjena samo in izključno praznovanju prvega maja - praznika dela, nismo imeli. Delavstvu in Zvezi Svobodnih sindikatov v Mariboru jo je pred letošnjo tradicionalno prvomajsko proslavo v Bresternici poklonil visokošolski učitelj, mentor, svetnik in neutrudni glasbeni pedagog - profesor Milko Homer iz Selnice ob Dravi nedaleč od Maribora. Tako bodo lahko letos vsi, ki se bodo zbrali na prvomajski proslavi v Bresternici, prvič prisluhnili svečani skladbi Prvomajski pozdrav.

Profesorja Milka Homra, avtorja besedila in glasbe vokalne fanfare Prvomajski pozdrav, je glasba zasvojila že v otroških letih. "Mama je lepo pela, oče je bil dober plesalec, stric pa je bil pri vojaški godbi. Glasbena tradicija je bila torej že v družini. Sam sem že kot otrok začel igrati harmoniko in sem še pred drugo svetovno vojno postal član mariborskega ansambla mladih harmonikarjev, ki ga je vodil prof. Šušteršič. V medvojnih letih sem se kot otrok izpopolnjeval pri znanem mariborskem glasbenem pedagogu Jožetu Matjašiču, po vojni pa sem se vpisal na Srednjo glasbeno šolo v Mariboru, kjer sem maturiral na kontrabasu," je začel svojo pripoved profesor Homer. Kot eden prvih kontrabasistov v mestu se je takoj po končanem šolanju pridružil mariborskemu opernemu orkestru, ki sta mu takrat dirigirala uveljavljena dirigenta Ciril Cvetko in Demetrij Žebre.

Kljub uspehom, ki jih je dosegal kot mlad kontrabasist - ali pa ravno zaradi njih - ga je želja za glasbenim izpopolnjevanjem vlekla naprej v svet. "Doma nas je bilo pet otrok, družino pa je preživljal samo oče, ki je bil železničar. Zato za študij v tujini nisem imel možnosti, saj nisem imel niti svojega inštrumenta, v Ljubljani in Zagrebu pa kontrabasa na akademiji takrat še ni bilo mogoče študirati. Na koncu sem se odločil za študij na Višji pedagoški šoli v Zagrebu, kjer sem diplomiral iz glasbe in zgodovine," je nadaljeval profesor Homer.

Po diplomi je Milko Homer poučeval glasbo na I. gimnaziji v Zagrebu, poleg tega pa se je tudi širše hitro uveljavil kot glasbeni pedagog in zborovodja. Vodil je številne zbore in z njimi dosegal odlične uspehe na največjih zborovskih tekmovanjih.

Ko je Milko Homer spoznal svojo sedanjo ženo Avstrijko Gerlinde, sta se odločila ustvariti dom v Avstriji. "V Avstriji pa nisem mogel najti službe, saj takrat Avstrijci še niso nostrificirali naših diplom. Zato sem se vpisal na glasbeno akademijo graške univerze, še prej pa sem moral opraviti zelo zahteven sprejemni izpit.

Na prigovarjanje mame, sem se prijavil za učitelja glasbe na Osnovni šoli v Selnici ob Dravi. Na tej osnovni šoli sem nato poučeval glasbo 12 let, zadnja leta pa sem bil tudi pomočnik ravnatelja."

Ljubezen do zborovskega petja

Čeprav se je z vso vnemo posvetil glasbeni vzgoji mladih in čeprav je vodil številne zbore, se je Milko Homer tudi sam še naprej glasbeno izpolnjeval in v začetku sedemdesetih let diplomiral na Akademiji za glasbo v Ljubljani na oddelku za glasbeno pedagogiko. Po diplomi je začel honorarno poučevati glasbeno vzgojo na I. in III. gimnaziji v Mariboru, nato pa se je zaposlil na Srednji glasbeni šoli, kjer je poučeval solfeggio, eno mandatno obdobje pa je bil tudi predstojnik šole. Zadnji del svoje dolge in uspešne padagoške kariere je preživel kot profesor glasbe na Srednji lesarski šoli v Mariboru, hkrati pa je bil izvoljen v naziv visokošolskega učitelja za vokalno instrumentalni pouk na Pedagoški fakulteti mariborske univerze, kjer je honorarno predaval. Skladno s pravilnikom o napredovanju v nazive v osnovnem in srednjem šolstvu si je profesor Milko Homer pridobil tudi naziv mentorja in svetnika.

Ob svojem rednem padagoškem delu pa je vseskozi deloval tudi kot zborovodja, ljubiteljski kulturni delavec, glasbeni poustvarjalec in skladatelj ter organizator številnih glasbenih prireditev, zlasti za mlade. Vsega, kar je storil na omenjenih področjih, ni mogoče niti našteti, saj je z zbori, ki jih je vodil, sodeloval na tisočih nastopih in koncertih doma in v tujini, kjer so bili deležni številnih priznanj in najvišjih nagrad. Že leta 1966 je denimo napisal slovensko besedilo za Straussov valček "Na lepi, modri Donavi" in glasbo priredil za mladinski pevski zbor, s katerim je dosegel odličen uspeh na reviji avstrijskih in mariborskih mladinskih pevskih zborov. Še posebej je ponosen, da je deset let vodil zbor šoferjev in avtomehanikov iz Podvelke ter 20 let zbor Partizan iz Maribora. Po podatkih Zveze kulturnih organizacij iz Maribora je imel pevski zbor Partizan pod njegovo taktirko blizu 500 nastopov, od tega 95 samostojnih koncertov in 13 radijskih in televizijskih snemanj. Ob nastopih zbora je uživalo 550 tisoč obiskovalcev oziroma več kot četrtina Slovencev.

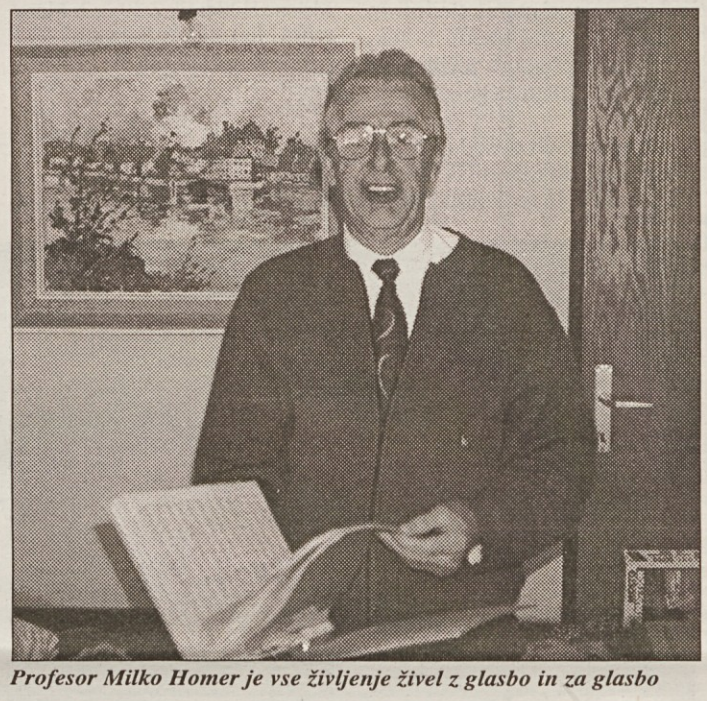

Profesor Milko Homer je vse življenje živel z glasbo in za glasbo

Profesor Milko Homer je vseskozi tudi komponiral, čeprav za to ni imel nikoli dovolj časa in miru. "Sedaj, ko sem v pokoju, bom poskusil storiti vse tisto, kar sem si vedno želel, pa za to nisem imel priložnosti. Tako pripravljam samostojno zbirko izvirnih in prirejenih skladb za vse vrste pevskih sestavov. Pripravljam tudi razširjeno izdajo Slovarja glasbenih tujk, ki sem ga pripravil za prvo izdajo leta1994, poleg tega pa imam še veliko drugih načrtov," je bil malce skrivnosten profesor Homer.

Skladba, ki časti delo

Kdorkoli pozna profesorja Milka Homerja, se ne bo začudil, ko bo izvedel, da je skomponiral svečano skladbo v čast prazniku dela. Človek, ki je vse življenje požrtvovalno vzgajal mladino, vedno v povprečju usposabljal in vodil vsaj tri pevske zbore, pripravljal koncerte, organiziral kulturne prireditve, pisal strokovne prispevke in komponiral, pač zna ceniti delo.

Ko smo profesorja Milka Homerja povprašali, kako je nastajala prvomajska skladba, pa ni več zdržal pri klepetu ob mizi, pač pa je sedel za klavir. Lepo urejeno hišo v Selnici ob Dravi so napolnili ubrani zvoki. Veličastna fanfara. Svečana in ponosna!

"Kadarkoli sem pripravljal prvomajsko proslavo, sem bil v zadregi, s katero pesmijo naj jo začnem, saj Slovenci fanfare v čast prvega maja nismo imeli. Zato sem se odločil, da jo bom sam napisal," je dejal. "Ideja je v meni zorela kakšen mesec, nato pa sem jo zlil na papir in v note."

Kako to, da je napisal skladbo Prvomajski pozdrav ravno v časih, ko nekateri temu prazniku ne priznavajo več prave veljave, in ne v časih, ko je bil to najbolj slavljeni praznik? Je morda v tem tudi malce uporniškega duha, ki ga v sebi nosi vsak umetniški ustvarjalec?

"Na praznik dela ne bi smeli pozabiti, saj je delo gonilo napredka. Mnoga podjetja in z njimi delavce danes sicer pestijo resne težave, vendar pa je ravno od njih odvisno, kako se bo naprej razvijala samostojna Slovenija. Zato sem jim poklonil pesem oziroma skladbo, ki časti delo in praznik dela. Tako poje: "Praznik dela naj živi, praznik delovnih ljudi! Praznik dela naj živi, praznik pridnih rok ljudi!" je dejal skromno.

Sicer pa je profesor Homer prepričan, da je treba vse praznike spoštovati in njihovo tradicijo negovati. "Poglejte, kako dolgo in lepo tradicijo imajo cerkveni prazniki. Zakaj ne bi negovali tudi tradicije praznovanja prvega maja - praznika dela?"

Glasba človeka plemeniti in bogati

Pri praznikih pa je profesorju Homerju najbolj všeč, da ljudje ob takšnih priložnostih radi tudi zapojejo. "Če sta dva Slovenca skupaj, pravijo, da je to že pevski zbor. Brez pretiravanja lahko rečem, da smo Slovenci zares nadarjeni za zborovsko petje. Naši zbori dosegajo na mednarodnih tekmovanjih odlične uspehe. Tisto, kar pri Slovencih ni v redu pa je nevoščljivost, o kateri pojejo tudi naše pesmi. Zaradi tega znajo marsikaterega našega ustvarjalca bolj ceniti v tujini kot doma in še zlasti v domačem kraju," je smeje, pa vendarle s kančkom trpkosti pristavil profesor Homer.

Profesor Milko Homer, uživa ob vsaki glasbi. "Res pa je, da me manj navdušuje abstraktna glasba ali golo proučevanje tonskih zmogljivosti in povezav. Najraje imam klasično, pa tudi narodno glasbo. Ravnokar denimo prirejam za moški in ženski zbor Ave Marijo. Boste videli, kako ubrana bo!"

Za glasbo je profesor Homer navdušil tudi svoje najbližje: ženo GerlindE ter hčero Anito in sina Mirka. "Otroka se sicer nista odločila za glasbeni poklic, vendar pa imata glasbo rada. To pa je tisto, za kar sem se trudil pri vseh otrocih, ki sem jih glasbeno vzgajal, saj glasba kot sestavina narodne kulture človeka bogati in plemeniti ter mu omogoča, da se ob njej nenehno zaveda svojih korenin. Zato bi bilo več kot nespametno in popolnoma nesprejemljivo, če bi glasbeno vzgojo kdorkoli poskušal izriniti iz osnovnih šol..."

Krstna izvedba bo 1. maja na proslavi v Bresternici

Tudi praznična skladba Prvomajski pozdrav bo ljudi bodrila in bogatila. Kdaj bo krstna izvedba?

"Vokalna fanfara Prvomajski pozdrav je slavnostna pesem in prva vokalna zborovska skladba, ki simbolizira praznik dela. Kompozicija ima harmonični karakter, ki zlasti pompozno izzveni v zaključnem delu skladbe, z besedilom pa poudarja praznično misel. Na krstno izvedbo novega dela, ki bo na prvomajski proslavi mariborskega delavstva v Bresternici, se že intenzivno pripravljajo pevci Komornega moškega zbora Območne obrtne zbornice Ruše z dirigentko Marinko Šober na čelu. Noviteta je tudi, da je skladba instrumentirana za trobila. Odlični aranžma je napisal akademski glasbenik Renato Ribič, ki bo to fanfaro vključil v svojo notno zbirko, ki bo pri založbi Hartman izšla še letos. Upam pa, da bomo tonske posnetke te fanfare slišali tudi iz radijskih sprejemnikov na sam praznik dela," je dejal profesor Milko Homer.

T. K.

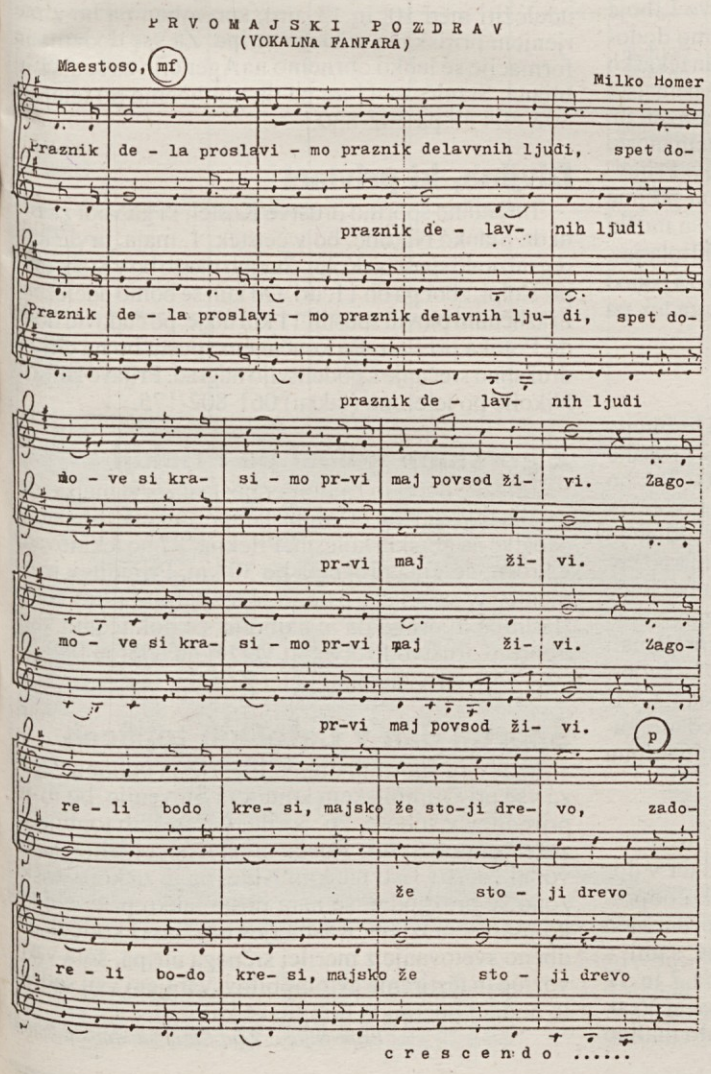

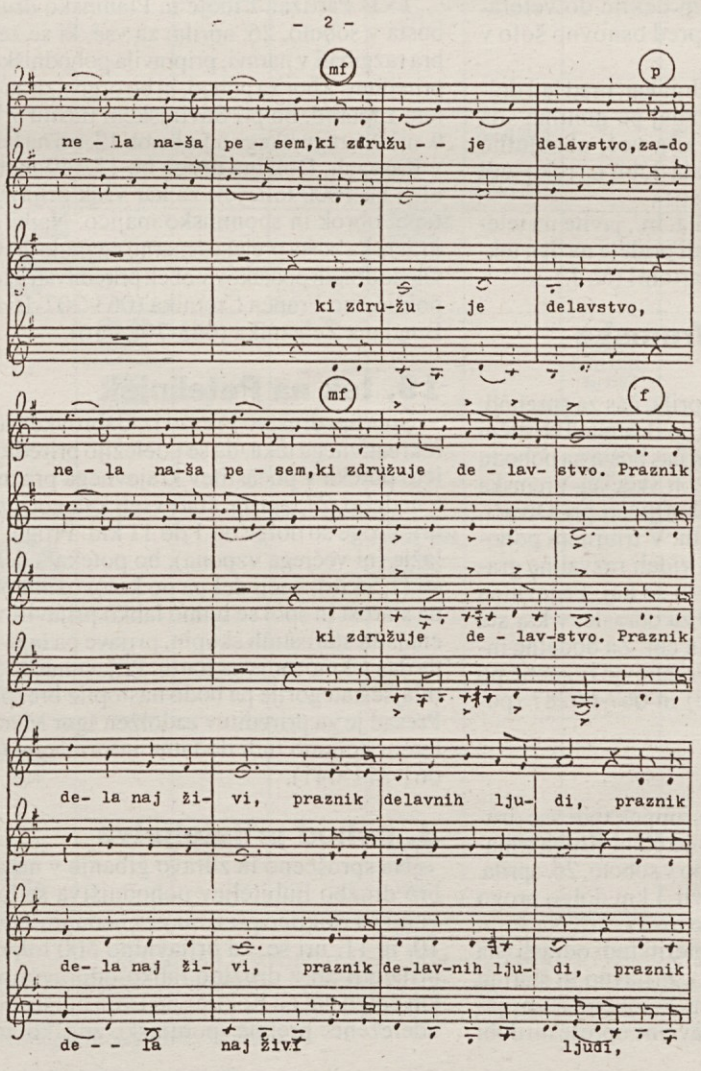

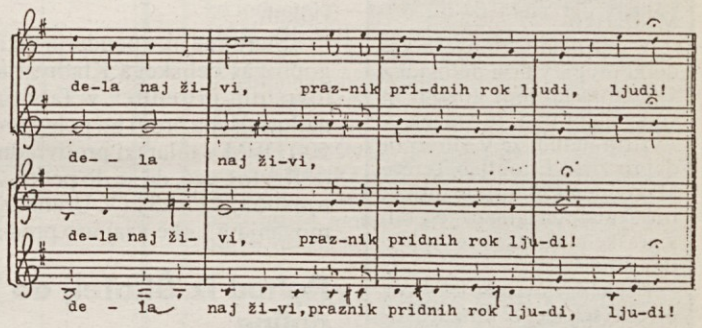

Utrinki s 35. taborniškega teka na Muti

TEKLE TRI GENERACIJE

Taborniški rod Bistrega potoka na Muti je že leta 1960 na gozdni jasi na Gradišču nad Muto v počastitev dneva tabornikov, 22. aprila, pripravil spomladansko srečanje tabornikov tedanjega mariborskega okraja, ki so prebujenje pomladi oznanili s tekom čez drn in strn. Z leti je prireditev postala tradicionalna in prerasla v množično tekaško preizkušnjo za udeležence vseh starosti.

Na otvoritvi 35. taborniškega teka, 20. aprila na Gradišču nad Muto, je več kot 300 udeležencem iz različnih koncev Slovenije spregovoril starešina rodu Bistri potok Muta Vito Štruc. Ne le, da so mlajši taborniki Mute druge in tudi že tretje generacije dobri tekači, ampak so tudi vzorni organizatorji. Njegova največja želja pa je, da bi ostala prireditev na Gradišču še v prihodnje množična oblika preizkušenj moči in prijateljstva. Morda so nekateri letos pogrešali člane taborniških rodov, ki so kar nekaj desetletij bili stalni obiskovalci Mute. Na nedeljskem 35. taborniškem teku je tekmovalo kar 230 mladih tekačev, večina iz bivše radeljske občine; najboljši so bili učenci osnovne šole Brezno - Podvelka skupaj z Ribnico na Pohorju, sledili so jim Radeljčani, na tretjem mestu pa je bila šola Muta.

Na 26. spominskem teku na 8.000 metrov dolgi progi je sodelovalo kar 65 tekačev, med katerimi so bili najuspešnejši mladinci iz Rač in Mute ter člani in veterani iz Velenja, Celja, Maribora, Murske Sobote, Raven na Koroškem, Slovenj Gradca in Radencev. Najhitrejša na tej izredno lepi slikoviti poti ob Bistrici sta bila mlada Celjanka Urška Klemen ter domačin Jože Mori. »Seveda sem vesel zmage, kajti boljšega od petega mesta še nisem nikoli osvojil,« se je zmagovalnega pokala veselil Jože Mori, ki se je tako pridružil zmagovalcem tega teka na Muti, kjer ima še vedno najboljši čas Celjan Peter Svet, med ženskami pa Andreja Šverc. Alojz Gologranc, 40-kratni udeleženec Teka trojk v Ljubljani, in Henrik Jerčič, udeleženec 1. taborniškega teka in ustanovitelj »spominskega teka« na Muti, sta z ramo ob rami pretekla vso pot ob Bistrici in skupaj premagala zadnji vzpon na Gradišče. »Ne vem, zakaj si nekateri želijo daljše proge, ko pa je vendar ta dovolj težavna in lepa...,« je menil slednji in dodal: »Ko smo uvedli ta tek, je bila tedaj proga za večino predolga, zdaj pa je za nekatere že prekratka.«

Če je v vseh dosedanjih letih spremljalo taborniški tek na Muti sonce, le redkokdaj vmes tudi kakšne kaplje, je letos najprej sijalo sonce, nato pa kar krepko – snežilo.

Rezultati – 35. taborniški tek, 300 m - ml. cicibani: 1. Dejan Planinšič (SŠD Radlje), 50,3, 3. Andraž Koželnik (OŠ Brezno) 51,7, 3. Miha Gregl (ŠŠD Radlje) 54,l; **ml. cicibanke**: 1. Astrid Škerget (Brezno) 53,7, 2. Anica Vaukman (Radlje) 55,8, 3. Ana Petrun (Brezno) 56,4; **500 m – st. cicibani**: 1. Silvo Golob (Radlje) 1:23,3, 2. Sašo Čeru (ŠŠD Vuzenica) 1:24,6, 3. Tadej Stemlak (OŠ RBP Muta) 1:25,2; **st. cicibanke**: 1. Barbara Pušnik (Radlje) 1:29,5, 2. Nina Bezjak (Muta) 1:30,2, 3. Sara Cigler (Radlje) 1:30,6; **800 m – mlajši pionirji, A:** 1. Milenko Skenderija (Vuzenica) 2:32,5, 2. Boštjan Kuplje (Brezno) 2:36,2, 3. Peter Gorjup (Muta) 2:40,0; **pionirke A:** 1. Suzana Bukovnik (Radlje) 2:32,9, 2. Milena Hudernik 2:39,3, 3. Marksenka Marksel (obe Brezno), 2.42,2; **1.000 m – pionirji, B**: 1. Tomaž Koležnik (Radlje) 3:22,1, 2. Anžej Hriberšek (Brezno) 3:22,7, 3. Luka Zajc (Vuzenica) 3:24,0; **pionirke B:** 1. Petra Kunčnik 3:52,6, 2. Irena Nabernik 3:53,9, 3. Maja Ajtnik (vse Radlje) 3:57,5; **starejši pionirji:** 1. Primož Miheu (Muta) 3:16,4, 2. Darjan Meglič (TS Radenska) 3:20,7, 3. Jani Stipanič (Muta) 3:27,1; **pionirke:** 1. Mateja Špenger (Muta) 3:51,8, 2. Melita Vamberger (TS Radenska) 3:55,7, 3. Lidija Očar (Radlje) 3:58,7; proga 1500 m - **mlajše mladinke:** 1. Tončka Golob (Radlje) 6:54,6, 2. Jasmina Martini (Brezno) 6:55,6;

26. spominski tek – 8.000 m, mladinke: 1. Urška Klemen (RBP Muta) 31:56,4, 2. Martina Praprotnik (Lovrenc) 39:05,8; **mladinci:** 1. Marko Tučič (Rače) 29:12,1, 2. Jožek Salcman (Muta) 29:55,9, 3. Sebastian Tučič (Rače) 30,27,6; **ml. člani**: 1. Gregor Jaunik (Lovrenc) 25:54,8 2. Miran Dovnik (Slov. Bistrica) 26,56,5, 3. Metod Zdovc (Črna) 27:06,5; **st. član:** 1. Jože Mori (Mura) 25:45,0, 2. Avgust Manfreda (Lovrenc) 26,57,5, 3. Slavko Kumek (TS Radenska) 27:01,1; **ml. veterani**: 1. Obrad Lazič (AK Velenje) 28:10,5, 2. Mirko Markač (Muta) 29:16,9, 3. Franc Košar (AK Velenje) 29:35,6; **st. veterani:** 1. Maks Klemen (Muta) 29:29,0, 2. Karli Vrbnjak (TS Radenska) 31:49,3; 3. Roman Gracej (posameznik) 32,04,4; **veteranke**: 1. Jožica Šiftar (TS Radenska) 32,24; 2. Anka Pugelj (Muta) 35,18,4, 3. Marina Bukovec (MTS Gorenje) 37,00,4.

Za bonbone in čokolade je na okoli sto metrov dolgi progi tekmovalo nad 30 predšolskih otrok, tradicionalni nogometni turnir pa je zaradi sneženja odpadel.

H. J.

Foto: Hinko Jerčič

OSTALI ZVESTI TRADICIJI – Udeleženci 35. taborniškega teka na Muti.

ŠTIRJE LETNI ČASI – Udeleženci (na sliki najhitrejše med veterankami) so štartali, ko je še sijalo sonce, na cilj pa so pritekli v pravem snežnem metežu.

Tudi letos v New York

MTS Gorenje letos sedmič zapored organizira potovanje na največji maraton na svetu - na 27. newyorški mestni maraton, kjer sodeluje 30.000 tekačev iz več kot sto držav sveta. Za maratonski tek v New Yorku, po številu sodelujoči držav največji na svetu, se prijavi več kot sto tisoč udeležencev, štartne številke pa prijavljenim razdelijo z žrebanjem (loterija). To velja od leta 1995 naprej tudi za slovenske maratonce.

Maraton v New Yorku, 42 km dolgo progo, ki poteka po vseh petih avenijah največjega meta na svetu, je doslej preteklo že nad sto slovenskih tekačev. Vsako leto pa je vse več spremljevalcev in tistih, ki se udeležijo mednarodnega teka prijateljstva na 7 km dolgi progi od parka OZN do Centralnega parka. Udeleženci hkrati sodelujejo na slovesni otvoritvi maratonskega teka, kjer je Slovencem vselej izrečena dobrodošlica v materinem jeziku in tudi sicer so vseskozi v središču pozornosti.

Maraton bo 2. novembra, devetdnevno potovanje pa se bo pričelo 29. oktobra in končalo 5. novembra. Potovanje je seveda vabljivo za tekače in zanimivo za spremljevalce in turiste.

Informativna cena je okoli 1000 mark, vključno z letalskim prevozom, prevozom na letališča, prenočiščem v hotelu, izletom v Washington, vodenjem in organizacijo. Hrana je v Ameriki zelo poceni in različna, zato ni vključena v ponudbo.

Pisne prijave sprejemajo na naslov MTS Gorenje, Podkraj 10/g, 3320 Velenje, do 25. aprila. Vse podrobnejše informacije so na voljo v popoldanskem in večernem času po tel. 063/861-678

Hinko Jerčič

Slovenci uspešni v Gradcu

Na 15. mednarodnem teku v Gradcu so med več kot tisoč tekači iz več držav Slovenci dosegli izredno dobre uvrstitve in tudi več zmagovalnih stopniček. Manj sreče pa so imeli na žrebanju štartnih številk; popularni Fordov KA je ostal kar v Gradcu v Avstriji, pa tudi od drugih nagrad je le ena romala na Madžarsko.

V glavnem teku na 16 km dolgi progi, v prvi polovici z vzponom po lepi gozdni in sprehajalni poti, je zmagal v Avstriji in tudi že v Sloveniji dobro znan Etiopijec Terefe Mekonnen (50:00), manj kot tri sekunde za njim pa je v cilj v graškem parku pritekel Mirko Vindiš.

Najboljše slovenske uvrstitve: **otroški tek na 1,2 km**: dečki 7 let: 5. Mihael Štefi (MTS Gorenje), 5:52; dečki 13 let: 3. Jan Marc (AK Olimpija) 4:06, 7. Matjaž Pernat (Maraton Ptuj); deklice 13 let: 3. Simona Pernat (AD Slov. Bistrica) 4:34, 4. Nina Jakopec (TS Radenska) 4:35; **hobi tek na 5,5 km**: moški: 11. Miran Dovnik (Slov. Bistrica) 18:04, 37. Matija Jerčič (MTS Gorenje) 22:53, **graški tek na 16 km**: moški M-20: 17. Vasja Jerčič (MTS) Gorenje) 59:49; moški M-30: 2. Mirko Vindiš (Slovenija) 50:03, 15. Jože Mori (Muta) 55:00; moški M-40: 1. Borut Podgornik (Leo Wien) 56:40; 25. Janko Merc (Olimpija) 1:05:24, moški M-45: 12. Brane Kregar (Tip Ljubljana) 59:51, 23. Roman Klančar (TS Radenska) 1:04:12, moški M-50: 21. Hinko Jerčič (MTS Gorenje) 1:13:26; ženske Ž-60: 1. Kazimira Lužnik (Slovenj Gradec) 1:20:44

Hinko Jerčič

KAM, KAJ, KJE...

V soboto na nočni tek v Tabor

TVD Partizan iz Tabora v Savinjski dolini bo krajevni in bližajoče se državne praznike kajpak spet počastil v zanj značilnem slogu: v soboto, 26. t. m., bo na »tradicionalni« progi Loke–Ojstriška vas–Tabor (5 km) priredil 7. nočni tek za pokal KS Tabor. Štart za vse kategorije – od dečkov in deklic do veteranov in veterank – bo ob 20. uri pred osnovno šolo v Lokah.

»Štartnine ni,« poudarja Viki Urankar, pred leti dolgoprogaš celjskega Kladivarja, zdaj pa gonilna sila tovrstnih prireditev v Taboru. »Še več: absolutno najhitrejši na progi bo poleg pokala dobil na roko tudi 500 DEM v tolarski protivrednosti!«

Razlog več, da se do petka, 25. t. m., javite na telefon (063) 727-231 (V. Urankar) ali pridete na dan tekmovanja v Loke vsaj uro pred štartom! (N. J.)

Pohod iz Škofelj do Vremske doline

Če imate tudi v nedeljo, 29. aprila, čas za sprehod, se nam lahko pridružite na pohodu po Brkinih. Turistični društvi Vremska dolina in Škocjan nas bosta na pohodu po Brkinih. popeljali po turistični poti Škocjan-Vremska dolina. Štart bo ob 9.30 uri v Škofljicah pri Divači, natančneje na tamkajšnjem mostu. V triurnem pohodu ob reki Reki bomo v kanjonu videli razvaline gradu Škoflja, dobro ohranjen mlin in še kaj. Prijavnina bo 200 tolarjev za otroke in 400 za odrasle, v kar sta že všteta pohodniška izkaznica in čaj. Za dodatne informacije je dosegljiva Mirjam Frankovič Franetič po telefonih 067-60-032 (dopoldne) in 067-66287 (popoldne).

Sedmi tek trmastih

Ne samo kaveljce in korenine, ampak tudi vse druge, ki se ukvarjamo s tekom, vabijo člani Kluba trmastih iz Preddvora na prireditev, ki bo v soboto, 26. aprila. Za otroke bo organizator pripravil 3 km dolgo progo (štiri kategorije), štartali pa bodo ob 13. uri. Na 11 in 21 km se bomo ob 14 uri začeli meriti tudi odrasli (na obeh razdaljah po šest kategorij). Prijavno in štartno mesto bo v športne parku Rapa na Visokem. Za prijavnino 1000 tolarjev (otroci so prijavnine oproščeni dobi vsak majico, vsi pa bodo vključeni v nagradno žrebanje. Nagradni sklad bo 100.000 tolarjev. Za kakšno dodatno informacijo pa lahko pokličemo Marjana Petka na telefon 064-431-448.

Po mejah KS Liboje

TVD Partizan Liboje in Planinsko društvo Liboje bosta v soboto, 26. aprila, za vse, ki se želimo dodobra razgibati v naravi, pripravila pohodniško in tekaško prireditev. Zbor za pohod, ki bo orgnaiziran že petnajsto leto zapored, bo pri Savinjskem mostu v Kasazah ob 9. uri. Štart gorskega teka bo ob 12. uri na taistem mostu v Kasazah. Dolžina proge bo 15.340 metrov. Prijavnina bo 1000 tolarjev, za kar vsak prijavljeni prejme topel obrok in spominsko majico. Najhitrejša moški in ženska bosta prejela denarno nagrado 20.000 tolarjev. Glede drugih podatkov v obeh prireditvah lahko za pohod pokličemo Franca Čretnika (063-707-164), za tek pa Bogdana Železnika (063-708-716).

19. tek na Petelinjek

Športno društvo Presad iz Gabrovke vabi ljubitelje rekreativnega teka, da se udeležijo prireditve, ki vsako leto poteka v počastitev krajevnega praznika. Tek bo v nedeljo, 27. aprila, štart vseh kategorij pa bo ob 10. uri. Proge so dolge od 1 do 11 km. Proga, ki sodi med lažje (ni večjega vzpona), bo potekala deloma po cesti (1,5 km), večji del pa po kolovoznih poteh. Glede na starost in spol se bomo lahko prijavili v eno izmed enajstih starostnih skupin, prijave pa bodo sprejemali na dan tekmovanja na štartu. Prijavnina bo 500 tolarjev, mlajše kategorije pa bodo nastopile brezplačno. V ŠD Presad je za prireditev zadolžen Igor Medved, pri katerem dobimo tudi dodatne informacije (po telefonu 061-871-041).

3. pohod prijateljstva

Na sproščeno in zdravo gibanje v naravi ter v dobro družbo ljubiteljev pohodništva se lahko odpravimo na Kokrico pri Kranju v nedeljo, 27. aprila. Med 10. in 11. uri se, za prijavnino 500 tolarjev, sami, s prijatelji ali z družino lahko odpravimo na 7 in 12 km dolgo pot od Kokrice do Udin boršta in nazaj. Vsak udeleženec prejme spominsko značko, toplo malico in čaj. Ob 14. uri bo na Kokrici še zaključna prireditev s plesom.

Pohod '97

Kot že toliko let doslej, bo vseslovenska, letos že 41. športnorekreativna in kulturna prireditev, ki jo kratko imenujemo Pohod, sestavljena iz več sklopov in bo trajala od 27. aprila do 18. maja. Prva od športnih aktivnosti bo potekala v torek, 29. aprila, in bo namenjena organizirani vadbi na trimskih stezah. Programa se bo mogoče udeležiti med 10. in 13. uro, spremljan pa bo z merjenjem pritiska in srčnega utripa. Za vse dodatne informacije se lahko obrnemo na Agencijo za šport Ljubljana, Staničeva 41 ali pa jih pokličemo po telefonu 302-804 ali pa 302-830.

Divjina, ki privlači

Turistično športno društvo Kostel, ki ga vodi zagnani dr. Stanko Nikolić, bo v četrtek, 1. maja, prvič letos organiziralo spust po Kolpi. Štartno mesto bo v Stobotniku pri Kolpi, zbor pa ob 11. uri. Od tam se bomo udeleženci z različnimi plovili spustili 11 km nižje, po čudoviti dolini do Potoka pri Fari. Po končanem spustu bo na cilju še družabno srečanje s podelitvijo nagrad. Prijave zbira dr. Nikolić po telefonu (faksu) 061-802-175.

Z gorskimi kolesi po Prlekiji

Železne dveri in Ljutomer bosta na prvi majski dan gostila rekreativne in vrhunske športnike, ki poganjajo pedalke na gorskih kolesih. Prlekija '97 bo tekmovanje v krosu, dolžina proge pa bo 30 km. Prireditev je namenjenav vsem starostnim skupinam. Za uro štarta, štartnine in drugo pa je najbolje, če pokličemo kar v Športno društvo PRš Scott Veržej na telefon 069-87-059. Oglasil se nam bo Peter Zrinski.

Športni dan v Čateških toplicah

V okviru športnih dni, ki jih prireja odbor za šport za vse pri Olimpijskem komiteju Slovenije, bo druga prireditev v soboto, 26. aprila, v Čateških toplicah, z začetkom ob 9. uri. Rdeča nit srečanja bodo voda in vodni športi! Tisti pa, ki mislite, da je za kopalno sezono še prezgodaj, se nam boste lahko pridružili na kolesarksem izletu, Kastnerjev družinski kotiček, vadbeno svetovanje z merilci srčnega utripa, šola varne vožnje in testiranje avtomobilov. Vabljeni vsi: sedanji in bodoči imetniki Olimpijske kartice!

Pripravljata: Žiga Černe in Maruša Penzeš

Delavska enotnost št. 15

CEVKA SEČNICA (organ) | GOZDNI SADEŽ (ednina) | JAPONSKI FIZIK (Leo) | ŠUMNIK IN SIČNIK | REKA S SLAPOVI V ZDA | ŽENSKE V SARIJU IN S PIKO NA ČELU | NEMŠKA BALTSKA LUKA

BEGUNEC

AVTOR OPERE SEVILJSKI BRIVEC

DOLGA DOBA, VEK

AMERIŠKI HUMORISTIČNI PISATELJ (George)

GIBANJE TEKOČINE

PORTUGALSKI DRAMATIK VICENTE

PLANINSKI PASTIR

SPOKOJ

ALUMINIJ

Avtor: Marko Bokalič

KNJIŽENJE V DOBRO | HARMONIČNOST SKLADNOST | TRAVNATA RAVAN V JUŽNI AMERIKI | PEVEC STEVENS | IZTOK ČOP | DEL ROKE | NEČLENAR Z NITASTIM TELESOM

SOSEDA BRITANCEV

OBLAČILO MUSLIMANK

DON KIHOTOVA OBOŽEVALKA

ŽIDOVSKA DRŽAVA

RIBJE JAJČECE

SLAČILNICA, GARDEROBA

BLIŽNJI SORODNIK

DELOVA NOVINARKA (Jana)

S A L O M O N O V

UGANKAR

IZHAJA VSAK PETEK, BOGATE NAGRADE, VSAK MESEC POSEBNA IZDAJA!

NORDIJSKA BOGINJA MORJA

OKVARA

SLOVENSKA SOPRANISTKA (Irena)

3. OSEBA SREDNJEGA SPOLA

PRISTANIŠKO MESTO V IRAKU

SENO

POSTOJNA

PISATELJ TWAIN

KONJENIK PRI TAROKU

KVALITETNO TRDO GORIVO

UŽITEK PRI JEDI

ŽAREČ DROBEC

NEZNANKA V ENAČBI

OHIŠJE

RUSKO MESTO V PREDKAVKAZJU

Salomonov ugankar

ZAMAKNJENOST

VINKO AŽMAN

PTIČ KOSOVE VELIKOSTI

DOLENJSKA REKA

PARTIZANSKO BOJEVANJE

KOSTUMOGRAFKA VOGELNIK

NEMŠKI PISATELJ (Günter)

SUBJEKT

POLJSKA ALI GOZDNA POT

TONE PAVČEK

TRIATOMSKI KISIK

METALEC KROGLE BEYER | GREGOR AVSENIK | NEKDANJI JAPONSKI TELOVADEC (Yukio) | PRAVNIK BAVCON | SLOVENSKI BALETNI PLESALEC (Metod)

ANTIMON

KRAJ NAD NOVIM MESTOM

GESTA

SLOVENSKI PSIHIATER (Janez)

ZAUPNA OSEBA

NAJVEČJA DIVJA MAČKA

IZGUBLJANJE LAS ALI ZOB

IZGOVOR, OPRAVIČILO

SPREHAJALIŠČE

ŽIDOVSKI PISEC (Šolom)

TONSKI NAČIN

NEGOVOREČA OSEBA V FILMU

VROČA MAŠČOBA, KI SE DODA JEDI

KRAJ PRI ZADRU

IGRALNA KARTA

STANOVANJSKI PROSTOR

ŠTEFKA KUČAN

STO KVADRATNIH METROV

STARA MLEČNA JED

HRIB NAD KRANJEM

HITROST IZVAJANJA

PREMICA, OKOLI KATERE KAJ KROŽI

FINSKI SMUČARSKI SKAKALEC RAUTIONAHO | BOG SONCA V STAREM EGIPTU | KRAJ V DRAVSKI DOLINI

BASKOVSKA TERORISTIČNA ORGANIZACIJA

MOŠTVO, EKIPA

GIUSEPPE UNGARETTI

BIVŠI ETIOPSKI PREDSEDNIK

PLJUSKANJE VALOV

PREDNJI DROG PRI VOZU

VELIKA UTEŽNA ENOTA

Nagradna križanka

Med reševalci, ki nam bodo poslali pravilno rešitev, bomo izžrebali tri nagrajence: 1. nagrada – 30.000 tolarjev, 2. nagrada – 20.000, 3. nagrada – 10.000. Pravilne rešitve pošljite do 9. maja na naslov: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana, p. p. 97, z oznako: Prvomajska nagradna križanka.

TURISTIČNA AGENCIJA ATRIS d.o.o.

Borza sindikalnega turizma

STALNO BORZNO SPOROČILO

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti. Pišite nam ali telefonirajte na 061/131-00-33, int. 384, 385, 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

KRANJSKA GORA – **PENZION SATURN** – nad jezerom. **MORAVSKE TOPLICE** – zasebna hiša, 2 –, 3 – in 4 – posteljne sobe, **POKLJUKA** – 2 – ali štiriposteljni apartmaji ali brunarica za 8 oseb, **RATEČE – PLANICA** – počitniški dom. **NOVIGRAD** – trisobno stanovanje, **BOHINJSKA ČESNICA** – privatna hiša, **KOSTEL OB KOLPI** – obnovljena kmečka hiša, **ROGLA** – apartmaji za 4 osebe, **ČATEŽ** – hišice za 4 osebe. **ATOMSKE TOPLICE** – za 4 osebe. **KANIN** – garsonjere ali enosobno stanovanje.

B. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

V turističnih krajih potrebujemo ponudbo počitniških hišic v času poletnih dopustov.

C. DOPUSTI (predsezona)

BARBARIGA pri PULI – enosobno stanovanje, **PIRAN** – štiriposteljni apartmaji, **UMAG** – hotel in apartmaji, **NOVIGRAD** – hotel MAESTRAL, **MAREDA pri NOVIGRADU** – dvosobno stanovanje, **POREČ** – hotel TAMARIS – 7 dni, polpenzion 262 DEM, hotel LUNA – 7 dni, polpenzion 213 DEM, hotel PICAL – 7 dni, polpenzion 322 DEM, hotel NEPTUN – 7 dni, polpenzion 217 DEM, **MALI LOŠINJ** – 7 dni – 280 DEM. **KRVAVEC** – štiriposteljni apartmaji – cena 50 DEM na dan – priporočamo, **GRAD KOSTEL ob KOLPI** – najem obnovljene kmečke hiše za 5–8 oseb, rafting. Za upokojence posebna ponudba v predsezoni!
Na zahtevo vam lahko pošljemo poletno ponudbo – Katalog '97, Moje počitnice '97.

D. SINDIKALNI IZLETI

Sindikalne organizacije ali kar tako oblikovane skupine vabimo, naj nam posredujejo svoje želje za družabni ali strokovni izlet ali potovanje po domačih krajih ali v tujino. Možnost plačila v 2 obrokih.
Enodnevni izlet po **VIPAVSKI DOLINI** – malica, kosilo, ogled vinske kleti in degustacija vin, **IDRIJA** – enodnevni izlet v Antonijev rov rudnika živega srebra, **BELA KRAJINA** – obisk vinske kleti in ogled domačih obrti in sprostitev na kmetiji, **PIRAN** – križarjenje po Piranskem zalivu, ribji piknik in ogled podvodnega sveta, **MADŽARSKA in AVSTRIJA – BUDIMPEŠTA – DUNAJ – PO LEPI MODRI DONAVI**.

E. SEJMI

MILANO – Plast (orodja za plastiko in gumarsko industrijo) – od 5. do 10. maja, **BIRMINGHAM** – IFSEK – sejem požarne varnosti – od 12. do 15. maja, **CHICAGO** – razstava knjig in konferenca ameriških knjigotržcev – od 31. maja do 2. junija, **KÖLN** – IMB – mednarodni sejem tekstilnih strojev – od 3. do 7. junija, **CHICAGO** – sejem pohištva in gradbeništva – od 9. do 11. junija, **FRANKFURT** – Alhema (sejem kemijske tehnologije, biotehnologije, varovanje okolja) – od 9. do 14. junija, **BORDEAUX** – VINEXPO – od 16. do 20. junija – posebno letalo.

F. REZERVACIJE AVIONSKIH ALI LADIJSKIH VOZOVNIC

G. VELIKA POTOVANJA

PEKING – 12 dni, 3.450 DEM. **ZAKLADITAJSKE** – 10 dni 2.800 DEM. **ISTAMBUL** – 4 dni 495 DEM. **EGIPT** – križarjenje po Nilu – 8 dni za 1.420 DEM. **New York** – 6 dni 1150 USD

H. POSEBNA POSLOVNA POTOVANJA

Organiziramo ob pripravi vašega osebnega programa

I. ATRISOV KLUB
Poletje 1997

Akcija **7=6, 14=12 dni.** Hoteli LUNA, NEPTUN, PICAL, DIAMANT, KRISTAL, RUBIN, FORTUNA od 1. junija do 12. julija. Organizator VEDUTA Poreč – polpenzioni od 42 DEM dalje.

J. POLETJE – DOPUSTI 97

Pokličite nas in poslali vam bomo katalog Poletje 97. Sindikalne zaupnike, ki bodo organizirali dopuste za večje število sodelavcev vabimo, da za ponudbo pokličejo ATRIS.
Zainteresiranim gostom lahko pošljemo tudi atrisovo ponudbo v celoti.
ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

Zgodba o tovarni kompresorjev Danfoss, eni redkih zvezd vodnic v črnomaljskem gospodarstvu

Poznavalci razmer radi pravijo, da je črnomaljsko občino zadela v zadnjih petih, šestih letih prava industrijska katastrofa. Večina večjih industrijskih podjetij v občini, v glavnem so bili to obrati velikih slovenskih podjetij, je prenehala delati in veliko ljudi je izgubilo delo. V tej občini je danes stopnja brezposelnosti med najvišjimi v Sloveniji, saj je nezaposlen vsak peti dela sposoben občan. Nekatera podjetja pa še vztrajajo in posamezna med njimi vzbujajo nekaj upanja na boljše nadaljevanje slovenske "zgodbe o uspehu". Med njimi je morda na prvem mestu tovarna kompresorjev za hladilne in zamrzovalne aparate Danfoss. Ta je v zadnjih šestih letih prehodila pot v drugi smeri kot večina črnomaljskega gospodarstva in celo pospešuje tempo. Zgodbo o Danfossu, ki je v stoodstotni tuji lasti, nam je pripovedoval njegov sedanji direktor Panjan.

V dvajsetih letih obstoja je tovarna doživela dva vzpona, vmes pa je bil hud padec, je začel pripovedovati Panjan. Leta 1978 se je Gorenje odločilo, da bo v Jugoslaviji zgradilo obrat kompresorjev za hladilnike in zamrzovalnike, ker se je želelo na tem področju bolj osamosvojiti. Tri leta kasneje je v tovarni z letno zmogljivostjo 800.000 kompresorjev začela teči proizvodnja po Danfossovi licenci. Obseg proizvodnje se je naglo večal, dosegel leta vrhunec 1986 s skoraj povsem izkoriščenimi zmogljivostmi, kasneje pa se je proizvodnja začela zmanjševati. Gorenje se je leta 1991 odločilo tovarno zapreti. Imelo je dovolj problemov na lastnem dvorišču in ni zmoglo investicij v vse obrate v Sloveniji.

TOVARNA RASTE, SE ŠIRI IN POTREBUJE DELAVCE

Ali je bila odločitev kaj v zvezi s kakovostjo vaših izdelko, ali pa nemara s stroški proizvodnje?

S stroški izdelave že mogoče, nikakor pa ne s kakovostjo, saj smo do takrat izdelali okoli 3,5 milijona kompresorjev in ni bilo nobene večje reklamacije. Dejstvo pa je, da bi v minulih letih morali vlagati v tehnološki razvoj in v razvoj izdelkov. Tega Gorenje ni naredilo, ker je pač imelo drugo poslovno politiko. Naša kakovost je bila tudi razlog, da je leta 1991 Danfoss pokazal željo prevzeti tovarno. Če bi imel z nami slabe izkušnje, se tega ne bi lotil. Danfoss je ena treh vodilnih tovarn v svetu na področju izdelave kompresorjev.

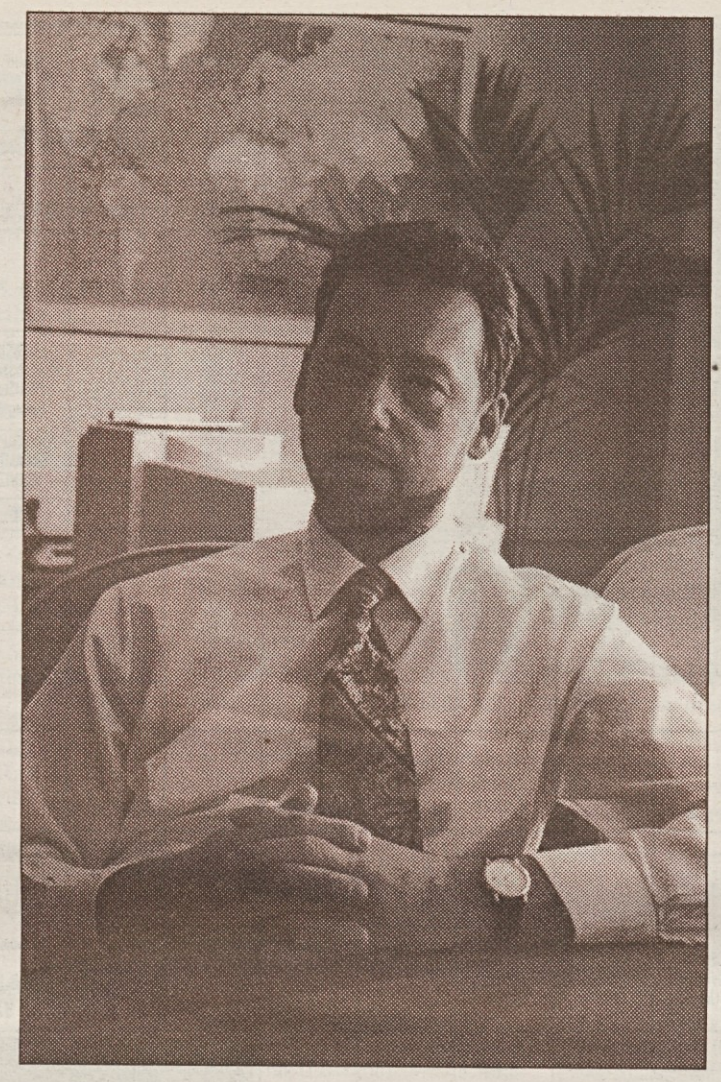

Leopold Panjan, direktor Danfossa, Črnomelj: Skoraj propadlo Gorenjevo tovarno kompresorjev je leta 1992 prevzel Danfoss, jo prenovil, zaposlil polovico prejšnjih delavcev in nadaljeval proizvodnjo novega tipa kompresorja. Te dni bomo poskusno pognali del povsem nove tovarne, ki smo jo zgradili lani. Z njo bomo podvojili proizvodnjo in zaposlili okoli 200 delavcev, tako da nas bo jeseni zaposlenih že petsto.

Kdaj se je prevzem zgodil?

Uradni prevzem je bil oktobra 1992. Pod Danfosom se je začel nov vzpon tovarne, ki pa je začela skoraj z ničle. Res smo prevzeli stare prostore in polovico od 160 ob prekinitvi proizvodnje zaposlenih delavcev (drugo polovico je Gorenje že prej prezaposlilo v firmo Eki, ki so jo ustanovili občina Črnomelj ter podjetji Metalflex in Gorenje). Večina strokovnega kadra pa je že prej zapustila tovarno in je bilo potrebno poiskati novega. To je bil eden večjih problemov ob zagonu proizvodnje. Predviden je bil enak obseg proizvodnje kot pred prevzemom, 800.000 kompresorjev letno. Razen nekaj administrativnih objektov tovarne nismo nič dograjevali. Smo pa povsem obnovili proizvodnjo, obstoječe prostore in okolico. V letih 1992 do 1994 je Danfoss v našo tovarno vložil 24 milijonov mark. Denar je vložil večinoma v novo opremo in ekologijo. To bi rad poudaril!

Zakaj tako poudarjate ekologijo? Ali so odpadki tovarne nevarni?

Zaradi velike skrbi, ki jo v Danfossu posvečajo varovanju okolja. Njihova vodilna misel o varovanju okolja je, da bo treba davek za ekologijo slej ko prej plačati. Pri nas nevarnih snovi ne odlagamo, ampak se v procesu predelajo in v čistilnih napravah nevtralizirajo. Zelo pomembna je obdelava odpadnih vod. V naši lakirnici ni odpadnih snovi. Taka lakirnica je zelo draga. Danfos ima do tega vprašanja zelo resen odnos, in kjer koli v svetu stoji njegova tovarna, so standardi za ekologijo enaki. Nikoli ni bilo postavljeno vprašanje, koliko bi investirali v ekologijo, ker je bilo jasno: kolikor bo treba. Tudi v novi tovarni smo veliko denarja porabili za stroje, ki so ekološko neoporečni, ki predelujejo odpadne vode v zaključenem krogu v samem stroju ali pa obdelajo v čistilni napravi. V Slovenijo nismo prenesli kake odpadne tehnologije, ampak tehnologijo na evropski ravni. Investirali smo torej predvsem v proizvodnjo in novo lakirnico.

Na nalepkah vaših izdelkov piše "Made by Danfoss Slovenia". Danci se torej ne boje, da bi si zmanjšali ugled, ker na izdelku ne piše več, da je narejen v Nemčiji?

S prenosom v Slovenijo novi tip kompresorja, ki smo ga začeli izdelovati leta 1993, ni izgubil nič Danfossovega imidža; povpraševanje je na presenečenje vseh začelo celo naraščati. Proizvodnja je rasla do začetka leta 1995, ko smo naredili 5000 kompresorjev na dan ali 1,1 milijona na leto, potem pa se je ustalila. Naši izdelki so v Danfossu zelo cenjeni. Tako smo morali preiti na delo v treh izmenah v montaži, pri izdelavi sestavnih delov pa delajo celo v štirih.

Okolica podjetja in dvorišče sta polna gradbenih delavcev in strojev ter nekakšnih monterjev. Kaj se dogaja?

Leta 1995 smo začeli aktivnosti za novo tovarno. Danfoss se je zaradi naših ugodnih poslovnih rezultatov odločil za nadaljnji prenos proizvodnje iz Nemčije v Črnomelj. Po velikih težavah smo konec leta 1995 pridobili zemljišče in v maju 1996 začeli graditi objekte s površino 15.000 kvadratnih metrov. Ta investicija je vredna 60 milijonov mark. Od tega je 25 milijonov mark vredna nova zgradba in vse drugo v zvezi z njo, 26 milijonov je stala nova oprema, preostanek pa se nanaša na opremo, preneseno iz Nemčije. Kapaciteta je milijon kompresorjev letno. Izdelovali bomo kompresorje, namenjene izključno trgom s stabilno električno napetostjo. To so energetsko optimirani kompresorji, ki jih vgrajujejo v Evropi, Severni Ameriki itd., v izdelke, kjer je izredno velik poudarek na minimalni porabi energije.

Za naš trg tak kompresor ne pride v poštev?

Pride. Imamo stabilno napetost. Gorenje bo tudi eden od kupcev. Gorenje te kompresorje že nabavlja v Nemčiji, zdaj bo eden od kupcev v Črnomlju. Novo proizvodnjo bomo delno pognali maja letos. V septembru bosta že delali dve izmeni. Pri nas se stvari hitro odvijajo.

S pomočjo Dancev? Ali oni držijo roko nad vsem dogajanjem pri vas?

Gre za team v glavnem nemških in naših strokovnjakov, ki skupaj načrtujejo, saj je Danfossova matična tovarna za kompresorje v Nemčiji.

Kakšen je razlog, da so proizvodnjo prenesli v Slovenijo? Ali je razlog cena delovne sile?

To je zelo pomemben razlog. Zelo pomembna je tudi produktivnost. Produktivnost pri nas je enaka kot v Nemčiji, plače pa tri- do štirikrat nižje.

Začeli ste z 80 zaposlenimi...

Številke so se medtem precej spremenile. Konec leta 1996 smo imeli 299 zaposlenih. Konec aprila letos nas bo 440, septembra letos pa že več kot 500. Lani smo izdelali za 73 milijonov mark izdelkov.

Je tu okrog dovolj primerne delovne sile?

Ljudi dobivamo iz belokranjskega bazena. V občini je 20-odstotna brezposelnost, zato ni težko dobiti dovolj delavcev. Težave nastanejo zaradi njihovih navad, ker smo firma, ki dela za svetovni trg. Zato veliko delamo z ljudmi. Z zaposlenimi imamo sestanke v manjših skupinah, enkrat ali dvakrat letno. Želimo jim predočiti, kaj hočemo doseči, želimo pa tudi povratne informacije od njih. Izdajamo interno glasilo, prek katerega ljudi sproti seznanjamo z novostmi. Rezultat vsega je izredno nizka boletenska odsotnost, le okoli 4 odstotke ali za polovico nižja od slovenskega povprečja. Veliko vlagamo v varstvo pri delu, da ljudje niso ogroženi na delovnih mestih. S tem tudi preprečujemo bolezni na daljše obdobje.

Koliko ljudi je bilo ob delo v Nemčiji, ko se je ta proizvodnja preselila v Slovenijo?

Približno toliko, ko jih bo pri nas dobilo delo. Danfoss bo večino zaposlil v drugih obratih, nekateri pa bodo vseeno ob delo.

Trda ekonomika, eden dobi, drugi izgubi. Vsi ne morejo biti med dobitniki.

Tako je.

V lani zgrajeni novi tovarni kompresorjev v Danfossu v Črnomlju se delavci pripravljajo na skorajšnji delni zagon proizvodnje, hkrati pa monterji dobaviteljev še montirajo preostalo manjkajočo opremo in stroje. Naložba je vredna 60 milijonov mark, 25 milijonov mark so dali za izgradnjo stavbe in okolja, 26 milijonov za novo opremo, 9 milijonov pa je vredna oprema, ki jo je matična tovarna preselila iz Nemčije v Črnomelj, kamor je preselila del proizvodnje.

Govorili ste o delovnih navadah. V čem je bistvo?

V tovarnah, ki so na črnomaljskem v zadnjih letih propadle, so bile delovne navade zelo slabe. Mi poskušamo te navade spremeniti. V naši tovarni se dela sedem ur, in ker je delo skupinsko, mora posameznik sprejeti delovni ritem in delovni čas skupine. Zaposlene skušamo prepričati, da je to naša pot v prihodnost in da od tega živimo. Če s kom ne najdemo skupne poti, mora pač zapustiti podjetje. To poskušamo reševati v času poskusne dobe. Ključ uspeha je, da se ljudem predoči, kaj želimo doseči in kaj od njih pričakujemo. Volja do dela je potem drugačna kot prej. Ker smo z dobavami malo v zamudi, imamo danes polno delovno soboto, za katero so se odločili delavci sami. Imeli so na izbiro: ali delo začeti v nedeljo zvečer ali pa ga opraviti prej. Odločili so se za soboto. Za nas v upravi je važno, da je delo opravljeno do dogovorjenega roka, in z delavci se pogovarjamo o tem, ne o delovnem času. Če delavci sprejmejo takšno dogovarjanje in odločanje, stvari v tovarni tečejo mnogo lažje in brez omembe vrednih konfliktov. Zato pa se z zaposlenimi toliko ukvarjamo.

Ali na te pogovore povabite tudi strokovnjake priznanih ustanov za takšno delo?

Tudi, predvsem za dodatno izobraževanje vodstvenega in strokovnnega kadra. Z delavci v proizvodnji pa se ukvarjamo sami.

Kakšni so odnosi med upravo podjetja in sindikatom? Koliko sindikatov imate v podjetju?

Mislim, da ima Tomšičev sindikat enega člana med zaposlenimi, sicer pa je v tovarni SKEI. Z njim se sestajamo približno enkrat na mesec in se pogovorimo o problemih, ki jih je treba rešiti.

Glede na to, da je tovarna v stoodstoni tuji lasti: ali ima delavsko soupravljanje v njej pravico bivanja?

Zaenkrat nimamo sveta delavcev, sigurno pa bo do tega prej ali slej prišlo.

Ali v matični firmi v Nemčiji tudi nimajo sistema delavskega soupravljanja?

Pred kratkim smo imeli volitve, na katerih smo enega naših delavcev, ker smo pač največja Danfossova firma v Sloveniji, izvolili v Danfossov svet delavcev.

Videti je, kot da je tuji lastnik prinesel svoj kapital z dobrim namenom.

Rad bi poudaril da je tuji kapital 100-odstoten in da imamo prometa 73 milijonov mark in ob tako hitrem razvoju in prometu nimamo v tovarni nobenega tujca, da bi nas nadziral ali vodil. Vse vodenje je na naših ramenih in stvar teče.

Razen pri razvoju, tam je njihova odločitev...

V naših rokah je vse razen razvoja in prodaje. To dvoje je centralizirano. Mi delamo le nekaj izdelkov Danfosovega proizvodnega programa. Zdaj izdelamo milijon kompresorjev, v bodoče jih bomo dva, cel Danfoss pa jih naredi deset milijonov. Tovarna, kot je Gorenje, potrebuje celo paleto Danfossovih kompresorjev, ne samo naših, in zato Danfoss tudi ponuja trgu celovito paleto svojih izdelkov in ne vsaka njegova tovarna samostojno svoje izdelke.

Pri nas se zelo krešejo mnenja o primernosti in prijaznosti tujega kapitala...

Mislim, da brez tujega kapitala ne bo šlo. Treba pa je videti, kje lahko uspemo brez tujcev, kje pa ne bo šlo. V industriji je solastništvo tujcev potrebno, da se doseže dolgoročna perspektiva. V našem primeru je bila prodaja tovarne tujcem zanesljivo prava odločitev. Za črnomaljsko okolje je tovarna izreden korak naprej. Tu ne gre samo za 500 delovnih mest. Na račun te tovarne živi vrsta ljudi izven njene ograje. Od kuhanja hrane, čiščenja prostorov do proizvajalcev vhodnih materialov, ki jih je v Sloveniji veliko (Rotomatika, IMP Livar iz Ivančne Gorice itd.), in izdelovalcev lesenih palet. Palete izdeluje dvajset ljudi.

Slovenski menedžerji menijo, da slovensko gospodarstvo izgublja konkurenčno bitko zavoljo previsokih plač. Vi ste prej dejali, da je za tujce pomembna tudi produktivnost...

Menim, da smo ob sedanjih stroških dela, oziroma ob bruto plačah na Zahodu lahko konkurenčni, če imamo primeren izdelek. Trdim, da je ključ uspeha vendarle v produktivnosti.

In kakovosti...

O kakovosti sploh ne govorimo, ta je samoumevna. Mi jo imamo, pomembna pa je cena stroška na enoto proizvoda. Tudi mi se s tujci pogovarjamo, kolikšen je strošek dela na enoto proizvoda pri nas in kolikšen v Nemčiji.

Spodbudno je slišati, da lahko tudi pri nas velikoserijska proizvodnja preživi konkurenco...

Elektroindustrija je kar uspešna. Sem član upravnega odbora združenja elektroindustrije pri Gospodarski zbornici in tam ugotavljamo, da kar sledimo svetovnim trendom.

Kakšne so pri vas plače?

Plače za nekaj odstotkov presegajo kolektivno pogodbo. Povprečna plača je bila v marcu 78.000 tolarjev neto.

Kakšna je kvalifikacijska struktura zaposlenih? Imate glede tega visoke zahteve ali pa lahko delajo pri vas priučeni in nekvalificirani delavci?

Pred časom je vaš novinarski kolega v nekem tedniku zapisal, da je kompresor tako enostaven izdelek, da ga je mogoče izdelovati le z nekvalificiranimi in priučenimi delavci. Vendar je ta izdelek povprečno tehnološko zahteven. Pri nas imamo polovico delavcev, ki so nekvalificirani in priučeni. Četrtina jih ima četrto stopnjo izobrazbe, petina srednješolsko izobrazbo, drugi so inženirji z višjo ali visoko izobrazbo. Z večanjem zahtevnosti izdelkov se veča tudi zahtevnost po izobrazbi.

Vi in Danfoss...

Po izobrazbi sem strojni inženir, začel pa sem kot mnogi moji tukajšnji kolegi v Beltu. Potem sem se odločil za Gorenje, kjer sem delal na različnih mestih. Teh 14 let v Gorenju mi je bila zelo dobra šola. Ko je Danfoss prevzel tovarno, so me prosili, naj bi bil tehnični direktor, s tem da sem si lahko sam izbral sodelavce. Danfoss je iskal direktorja, želeli so, naj bi bil to ekonomist. Po pol leta pa so me prosili, da bi postal prvi človek. Tako sem od maja 1993 tudi uradno direktor firme.

Ali ste generalni direktor, direktor, predsednik uprave ali...?

Sem menedžer, prvi človek firme. Kako bi mi dejali? Menim, da firma s tristo zaposlenimi ne more imeti generalnega direktorja. Jože Stanič, ki ima v Gorenju 4000 zaposlenih, je generalni direktor.

Tekst in foto: M. S.